

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛТАВСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

ОБЛАСНИЙ КОЛЕДЖ „КРЕМЕНЧУЦЬКА ГУМАНІТАРНО-
ТЕХНОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА“
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

МАТЕРІАЛИ

**ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
„ПОЧАТКОВА ОСВІТА: СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ“**

9 грудня 2022 року

Кременчук

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПЕРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
ОБЛАСНИЙ КОЛЕДЖ „КРЕМЕНЧУЦЬКА ГУМАНІТАРНО-
ТЕХНОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА“
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

МАТЕРІАЛИ
III ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ „ПОЧАТКОВА ОСВІТА: СУЧАСНІ
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ“

9 грудня 2022 року

Кременчук

УДК 373.3+378.091.12]:005.745(082)

Початкова освіта: сучасні перспективи розвитку: матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції (Обласний коледж „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради, 9 грудня 2022 року) / [редактор-упорядник: С. І. Барда]. Кременчук: Методичний кабінет, 2023. 150 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Барда С. І. – доктор філософії, доцент кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (редактор випуску).

Деньга Н. М. – кандидат педагогічних наук, заступник голови організаційного комітету, заступник директора з навчально-методичної роботи Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради.

Видання містить доповіді ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції „Початкова освіта: сучасні перспективи розвитку“. Молоді та досвідчені науковці, практики, психологи, методисти висвітлюють актуальні питання в галузях педагогіки, психології в початковій освіті.

Матеріали стануть корисними для широкої наукової громадськості, аспірантів, психологів, соціальних педагогів, викладачів, учителів, студентів.

За достовірність фактів, дат, найменувань, прізвищ, цифрових даних, за орфографічне, пунктуаційне, стилістичне оформлення відповідають автори публікацій.

Подані на конференцію матеріали видаються в авторській редакції.

Посвідчення про реєстрацію УкрІНТЕІ № 423 від 30 вересня 2022 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ (протокол № 5 від 20.01.2023 року)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ.....	7
Барда С. І. Компетентнісно–інтегративний підхід до навчання здобувачів початкової освіти.....	7
Карапузова Н. Д. Педагогічні умови використання ігрових технологій у процесі навчання математики молодших школярів.....	10
Кондратенко Т. В. Аспекти економічного виховання на уроках інформатики в новій українській школі.....	12
Непорада І. М., Сандуляк Д. Д. Інноваційні форми виховної роботи в позакласній діяльності вчителя початкових класів.....	15
Омельченко Ю. В., Дорогобід М. В. Інтеграція ОДГ/ОПЛ у процес навчання англійської мови у початковій школі.....	19
Омельченко Ю. В., Старчик В. О. Навички ХХІ століття та цифрова грамотність у дії на уроках англійської мови у початковій школі	23
Тройніна С. О. Інтерактивні робочі аркуші як інструмент організації самостійної роботи здобувачів освіти.....	28
СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ДОСЯГНЕННЯ ТА НАДБАННЯ	33
Болотіна М. П., Івашина О. В. Розвиток креативного мислення на уроках математики в початковій школі	33
Деньга Н. М., Сергієнко Д. І. Компетентнісний підхід при викладанні математичної освітньої галузі в початковій школі	36
Коваленко В. Т. Специфіка музики у мистецькій освітній галузі початкової школи.....	40
Коробко Ю. В., Ніколенко А. О. Творча гра, як засіб соціалізації дітей старшого дошкільного віку на етапі підготовки до школи.....	43

Московець Л. П. Особливості індивідуального стилю діяльності педагогічних працівників залежно від типу темпераменту.....	47
Харахайчук А. Є. Організація фізичного виховання у початковій школі в умовах нової української школи.....	51
СЕКЦІЯ 3. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ	55
Лапіна А. О. Усвідомлення майбутніми вчителями початкових класів ціннісних орієнтирів державного стандарту початкової освіти в процесі практичної підготовки.....	55
Московець Л. П., Смірнова К. Р. Особливості конфліктної поведінки у молодшому шкільному віці.....	58
Московець Л. П., Дубина Я. Ф. Психологічна готовність майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах НУШ.....	62
Непорада І. М. Тайм-менеджмент як засіб організації освітньої діяльності студентів.....	66
Олійник А. П., Коваль Н. М. Формування професійних компетентностей майбутнього вчителя початкової освіти в умовах дистанційного (змішаного) навчання.....	69
Олійник І. О. Актуальність теми „Менеджмент та самоменеджмент майбутнього учителя“ в процесі підготовки фахівця.....	74
Павлова Т. В. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до проведення компетентнісного уроку.....	77
Радченко О. В. Методи та прийоми технології особистісно зорієнтованого навчання.....	81
Радченко О. В. Особливості курсу „Основи професійної діяльності вчителя“.....	86
Самодрин А. П. Гуманітаризація професійної підготовки вчителя початкової школи.....	90

Солодовникова Л. Г. Методи формування художньо-комунікативних умінь майбутніх вчителів при вивченні інтегрованого курсу „Мистецтво“	98
Яценко Т. В., Влох О. Г. Особливості формування ціннісних орієнтацій юнаків і дівчат в умовах війни.....	102
СЕКЦІЯ 4. ІНКЛЮЗІЯ: ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ТА ПРАКТИКА	106
Акопян А. В., Симоненко І. А. Підготовка майбутніх вчителів початкової школи для роботи з дітьми з порушенням зору.....	106
СЕКЦІЯ 5. ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	110
Біла Н. В. Особливості використання ІКТ на заняттях з художньої праці в умовах онлайн навчання у педагогічному коледжі.....	110
Івко О. С., Гребенюк К. В. Сучасні технології як ефективні навчальні засоби.....	113
Івко О. С. Сучасні засоби підготовки майбутніх фахівців-освітян.....	116
Пісковенко А. О., Щербина В. В. Практика використання інтернет платформ під час проведення занять на педагогічній практиці „Позакласна та позашкільна виховна робота“ в умовах дистанційного навчання	119
СЕКЦІЯ 6. ПРОБЛЕМИ НАСТУПНОСТІ ПОЧАТКОВОЇ ТА БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	123
Москалик Г. Ф. До питання моніторингу ходу впровадження другого етапу НУШ.....	123
Усатенко В. М. Забезпечення наступності освітнього процесу в роботі початкової та базової школи.....	129

СЕКЦІЯ 7. ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ І СУЧАСНІСТЬ.....	135
Крот В. О. Життєвий шлях та творча спадщина Григорія Сковороди в дослідженнях Дмитра Чижевського.....	135
Непорада І. М., Сірик К. О. Виховання особистості в контексті педагогічних ідей Григорія Сковороди.....	138
Савченко О. А., Коверсун Н. А., Тарасенко О. В. Життєве самовизначення Григорія Сковороди.....	142

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ДОСВІД ТА ІННОВАЦІЇ

*Барда С. І.,
доцент кафедри ПОГДІ,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

КОМПЕТЕНТІСНО-ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Реформування системи освіти на сучасному етапі її розвитку викликає широкий спектр дискусій науковців, експертів, практикуючих педагогів, батьків і всіх небайдужих до проблем освіти на найрізноманітніші теми. Особливої уваги на сучасному етапі розвитку початкової освіти заслуговує дискусія щодо впровадження в освітній процес компетентісно-інтегративного підходу.

Підхід у широкому розумінні розглядають як сукупність прийомів, способів впливу на кого-небудь, у вивченні чого-небудь, спонукання до чого-небудь [3, с. 668]. Для більш глибокого розуміння сутності компетентісно-інтегративного підходу розглянемо поняття компетентність та інтеграція.

У Законі України «Про освіту» компетентність схарактеризовано як «динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [6].

Інтеграція як поняття має широкий спектр використання в педагогіці, психології, філософії, природничих науках, тому має багато значень: стан зв'язку окремих частин в єдине ціле, що створює можливість для виникнення нових функцій, властивостей утвореної структури; процес об'єднання диференційованих елементів у єдине ціле; внутрішньогруповий процес,

спрямований на згуртування колективу, формування спільних цінностей; фактор розвитку особистості; засіб формування цілісної картини світу [1].

Компетентнісно-інтегративний підхід до навчання здобувачів початкової освіти – це комплексний підхід, що передбачає одночасну реалізацію компетентнісного та інтегративного підходів.

Теоретико-методологічні основи компетентнісного підходу розробляли І. Бех, Н. Бібік, Б. Блум, О. Савченко та інші. Вивченням інтегрованого підходу займалися В. Ільченко, Т. Пушкарьова, Н. Бібік та інші.

Зокрема І. Бех зазначає: «Компетентнісний підхід має забезпечити вищий рівень компетентності суб'єктів навчання. Цей підхід репрезентується сформованістю у суб'єкта наукового поняття „компетентність“ як єдність, де науково орієнтована основа дії визначає логіку її практичного використання, що полягає в інтелектуально-моральній саморегуляції, спрямованій на ефективне подолання певних життєвих проблем. До компетентності цього рівня спонукає прагнення до самоствердження, чуття гідності, соціальна мотивація тощо». Науковець зазначає, що лише педагогіка розвитку, а не педагогіка знання зможе забезпечити формування в особистості компетентності вищого рівня [2, с. 30]. Науковці зазначають, що компетентність – це багатогранне утворення. Ні знання, ні умінні, ні досвід само по собі не утворюють компетентність, а лише спільно, в єдності є її основою [5, с. 14]. Тобто компетентність – це інтегративне явище.

Інтегративний підхід в педагогіці науковці розглядають як такий, що дає можливість створити систему з окремих частин, яка характеризується органічною єдністю та сприяє формуванню цілісної картини світу [4, с. 23–25].

Поєднання компетентнісного та інтегративного підходів в освітньому процесі початкової школи сприяє досягненню таких результатів:

- допомагає більш глибокому засвоєнню теми завдяки її дослідженню через різні галузі знань;
- сприяє розвитку вміння бачити взаємозв'язки між різними явищами природи;

- створює можливість для удосконалення ключових компетентностей та наскрізних умінь;
- сприяє формуванню цілісної картини світу;
- створює можливості для розвитку синергетичного мислення;
- формує творче ставлення до діяльності;
- забезпечує якісне засвоєння програмового матеріалу з предметів;
- формує самостійність у діях та аргументованість в судженнях;
- сприяє розвитку дослідницьких умінь і навичок;
- формує навички самоконтролю та самооцінювання;
- і, врешті-решт, формує компетентну особистість, готову до життя в суспільстві.

Отже, впровадження компетентнісно-інтегративного підходу до організації навчання здобувачів початкової освіти сприяє формування у них ключових та предметних компетентностей, цілісної картини світу, що в свою чергу є основою самореалізації особистості в умовах сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барда С. І. Інтеграція як засіб реалізації синергетичного підходу у початковій школі. *Науковий журнал Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Серія: Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2019. № 7. С. 48–61. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/719.pdf> (дата звернення: 26.11.2022).
2. Бех І. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 256 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і головн. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с. URL: <https://archive.org/details/velykyislovnyk> (дата звернення: 25.11.2022)

4. Кірик М., Данилова Л. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2019, 136 с.

5. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. N. M. Bibik. Kyiv : Litera LTD, 2019. 208 s.

6. Про освіту : Закон України від 5 лист. 2020 р. № 978-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 25.11.2022).

*Каранузова Н. Д.,
кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри початкової освіти,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка,
м. Полтава*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Схарактеризуємо окремі особливості ігрової діяльності у сучасному освітньому середовищі початкової школи.

По-перше, ознакою сучасних методичних систем, які забезпечують досягнення мети, обов'язкових результатів навчання математичної освітньої галузі, є врахування особливостей сучасних учнів – дітей цифрового покоління [3, с. 6]. Тому професійна діяльність сучасного вчителя початкової школи з використання ігрових технологій на уроках математики має спиратися на оптимальну структуру гри, відмову від громіздких правил гри, максимальну реалізації мотиваційної та розвивальної функцій дидактичної гри. Зважаючи на те, що сучасні діти, з одного боку, перенасичені інформацією, а з іншого – відчують постійну потребу в новій інформації, ігрова діяльність має забезпечувати у них відчуття радості від навчання.

По-друге, для формування математичної компетентності молодшого школяра необхідне засвоєння ним предметних і міжпредметних знань. Оскільки

математична компетентність є інтегрованим утворенням, її формування вимагає різних за змістом і прийомів пізнання діяльностей [1]. Відповідно, дидактичною грою мають створюватися умови для формування нового способу мислення, яке виходить за межі математики, тому у її змісті доцільно використовувати сюжети, інформації з інших освітніх галузей. Особливо ця позиція актуалізується за умов дистанційного навчання молодших школярів.

По-третє, успішність будь-якої діяльності людини, за свідченням ергономічних досліджень, залежить від її функціонального стану – інтегрованого комплексу особистісних характеристик можливостей і якостей людини, які прямо або опосередковано впливають на виконання її робочих функцій [5]. Тому ефективність навчання з використанням ігрових технологій залежить від функціонального комфорту всіх учасників навчального процесу. Ергономічним вимогам мають відповідати і дидактичні ігри з використанням комп'ютерних технологій.

Відповідно до окреслених особливостей організації навчального процесу, нами визначено педагогічні умови ефективності застосування дидактичних ігор у процесі навчання математичної освітньої галузі: врахування пізнавальних особливостей навчання учнів цифрового покоління у змісті структурних складових дидактичних ігор; використання міжпредметних зв'язків, з метою спрямованості дидактичних ігор на оволодіння учнями узагальненими прийомами пізнавальної діяльності; забезпечення функціонального комфорту молодших школярів у процесі ігрової діяльності.

Отже, з огляду на суттєві зміни в освітньому середовищі, для вчителя початкових класів актуалізується проблема осучаснення як усієї структури дидактичної гри так і форм активної взаємодії учасників гри, з метою максимальної реалізації її мотиваційної та розвивальної функцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою КМУ від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyiosviti>

2. Карапузова Н. Д., Зімниця Є. А., Помогайбо В. М. Основи педагогічної ергономіки: навч. посіб. К : Академвидав, 2012. 192 с.

3. Скворцова С., Онопрієнко О. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів : навч.-метод. посіб. Харків: Ранок, 2020. 320 с.

*Кондратенко Т. В.,
завідувач гуманітарно-технологічного відділення,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Актуалізація економічного виховання в умовах сьогодення стає підґрунтям практичної реалізації компетентнісного підходу Нової української школи. Адже економічне виховання обумовлює формування економічного мислення, що є базисом ефективної практичної діяльності сучасної особистості та її професійної діяльності в умовах ринкової економіки [3, с. 75].

Викладання навчального предмету “Інформатика” в початковій школі з використанням існуючого інструментарію та методик сприяє формуванню економічного мислення молодших школярів. Враховуючи особливості методики навчання інформатики в початкових класах, розкриті О. Суховірським [4, с. 75], можна виокремити основні етапи економічного виховання учнів 1 – 4 класів в закладах загальної середньої освіти:

- 1) дослідження рівня зацікавленості в набутті економічних знань;
- 2) планування виховної роботи з економічного виховання за напрямками та тематикою;
- 3) взаємодія з молодшими школярами;

4) комунікація з батьками як учасниками освітнього процесу;

5) прогнозування рівня сформованості економічного мислення учнів початкових класів.

Економічне виховання, як складова виховної роботи, на уроках інформатики іде пліч-о-пліч із засвоєнням економічних знань, з подальшим розвитком економічного мислення у молодших школярів, тому воно є першоосновою формування їх ідентичності, життєвих умінь та навичок, ключової компетентності навчатися протягом життя [1]. Підґрунтям освітнього процесу в початковій школі, як в цілому, так і на шляху формування ключових компетентностей НУШ у молодших школярів, стає розуміння здобувачами освіти базових економічних категорій через аналіз, порівняння даних, економічної інформації, отриманих за допомогою мережі Інтернет, із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.

Вивчення тем про комп'ютер та пристрої для введення, збереження, передачі, виведення інформації супроводжується характеристиками відмінностей потужностей у взаємозв'язку з їх ринковою вартістю, що сприяє розумінню основ якісних характеристик комп'ютерної техніки та обробки інформації, вихованню дбайливого ставлення до майна.

Усвідомлення здобувачами початкової освіти змісту економічної інформації, яку можна знайти в мережі Інтернет, уможлиблюється під час виконання практичних завдань щодо пошуку такої інформації за допомогою браузерів Internet Explorer, Mozilla Firefox, Opera, Google Chrome, роботи з кросвордами, відгадування економічних загадок, побудови та розв'язування ребусів. Відповідно до завдань учителя учні заповнюють словничок, під час виконання домашніх завдань комунікують з рідними, близькими та розв'язують задачі в процесі пошуку зв'язку набутих знань з повсякденним життям, раціонального розподілу коштів сімейного бюджету.

Використання ігрових технологій як важливого методу навчання в початкових класах детермінує мотивацію до навчання, набуття економічних знань, умінь, навичок, економічного мислення молодших школярів. В свою

чергу, дидактичні ігри сприяють розвитку індивідуальних здібностей кожної особистості, зростанню її самостійної оцінки та усвідомленого вибору одержуваної інформації, зокрема економічної.

Виховний вплив поглиблюється під час пошуку відповіді на питання: “Як знайти достовірну економічну інформацію в Інтернеті?” Адже тоді й батьки, й діти свідомо дотримуються правил безпечної роботи в мережі Інтернет. За допомогою учителя інформатики молодші школярі на уроках вчать порівнювати достовірні економічні та фінансові показники, аналізувати їх значення.

Візуалізація економічної інформації супроводжується заповненням таблиць в Microsoft Office Excel, побудовою моделей та розв’язанням учнями четвертих класів задач економічного змісту, що передбачено відповідним навчальним матеріалом підручника інформатики [2, с. 92-95].

Отже, бачимо, що інформаційно-комунікаційні технології здатні поглибити та закріпити набуті економічні знання, уміння й навички на рівні здобувачів початкової освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти. Постанова Каб. Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87. *Урядовий кур’єр*. 2018. № 38.
2. Інформатика. Підручник для 4-х класів закладів загальної середньої освіти/ Морзе Н. В., Барна О. В. Київ, Оріон, 2021. 176 с.
3. Кондратенко Т. В. Методика навчання економічних дисциплін: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка: Суми, 2018. 138 с.
4. Суховірський О. В. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інформатики у 1 – 4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу»: для педагогічних працівників. Київ, Генеза, 2021. 160 с.

*Непорада І. М.,
асистент кафедри початкової освіти,
гуманітарних дисциплін та інформатики,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук
Сандуляк Д. Д.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ПОЗАКЛАСНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Актуальність теми обумовлена проблемами сьогодення. Саме використання інноваційних форм виховної роботи надають дітям розкрити свій творчий потенціал, навчитися базовим навичкам комунікації з однокласниками чи однолітками.

Позакласна робота формує і розвиває особистість учня. Керувати виховним процесом – означає не тільки розвивати й удосконалювати закладене в дитині природою, корегувати небажані соціальні відхилення, що передбачаються в її поведінці і свідомості, але й формувати у неї потребу в постійному саморозвитку, самореалізації фізичних і духовних сил, оскільки кожна людина виховує себе сама, тут здобує особисто – здобуто на все життя [2].

Під час проведення позакласних заходів в учнів також формується інтерес до збільшення й поглиблення знань, умінь і навичок, якими вони оволоділи під час навчального процесу. Позакласною роботою можна вважати роботу, яка спрямована на задоволення інтересів і запитів дітей, й організована в позаурочний час педагогічним колективом школи [1, с. 4].

Позакласна діяльність спрямована на гармонійне виховання особистості та передбачає залучення дітей до активної діяльності, співтворчості, надає можливість відчувати себе більш розкутим, залучає дітей до спілкування й допомагає дійти до спільного успіху, а також позитивно впливає на розвиток індивідуальності, підштовхує дітей на експерименти в груповій або колективній діяльності.

У закладах початкової освіти пріоритетними формами виховної роботи є активні форми та методи, що спрямовані на самостійний пошук істини, сприяють формуванню критичного мислення, ініціативи і творчості [3].

У системі виховної роботи багато є багато інноваційних форм:

Ранкові зустрічі - це щоденна, 15-20 хвилинна, запланована, структурована зустріч на початку дня учнів класу з педагогом, де панує настрій піклування та відповідальності для створення позитивної атмосфери в учнівському колективі на весь навчальний день у школі.

Акція – є новим форматом, це заходи по залученню уваги до якоїсь проблеми. Результатом проведення такої є вирішення задач, котрі стоять цілком та більший акцент на проблемі заходу. Використання різноманітних акцій дозволяє звернути увагу, спонукає до дій. Яскравим прикладом такої є акція “Серце до серця”.

Диспут. Має вигляд обговорення питання, проблеми з метою розв'язання. Схожими за значення до диспуту є дискусія, дебати. Також на нього впливають такі фактори: тема, мета, значимість предмета суперечки, кількість учасників, форма і метод проведення. Предметом суперечки найчастіше в диспуті стають соціальні проблеми і загальнолюдські моральні цінності.

Тренінг – це одна із інноваційних форм позакласної роботи з учнями, призначена для здобуття або поновлення знань та навичок. Ця форма роботи забезпечує активну участь і творчу взаємодію учнів між собою і з вчителем. Найчастіше тренінги влаштовують на тему здоров'я та здорового способу життя.

Інтерактивний театр – також нова інноваційна форма роботи. Полягає в зображенні певної проблемної ситуації, актуальної в учнівському середовищі

(цькування, булінг, сварки з батьками). Сюжети висвітлюють негативні явища у молодіжному середовищі (наркотики, паління, алкоголю). Вистава розігрується на публіці, але у її вирішенні беруть участь усі (учні – глядачі, учні – актор). Глядач може змінити актора і показати свій спосіб вирішення проблеми.

Флешмоб – це заздалегідь спланована несподівана поява людей. Такий захід розрахована на масове виконання. Ціллю є привернення уваги соціуму до якогось питання, події.

Квест – (від англ. quest – пошук, пошуки пригод) аматорська спортивно-інтелектуальна гра. Під час гри команди вирішують логічні завдання, здійснюють пошук на місцевості, будують оптимальні маршрути переміщення, шукають оригінальні рішення і підказки. Після завершення чергового завдання команди переходять до виконання наступного. Перемагає команда, що виконала всі завдання швидше за інших та ін. [1, с.43-60].

Специфіка форм виховної роботи обумовлена тим, що кожна з них організує специфічну суспільно цінну діяльність здобувачів освіти, вони не повторюють одна одну, а доповнюють. Кожна з них спрямована на задоволення і розвиток певних здібностей та інтересів. Специфіка форм полягає в тому, що саме у властивій їй організаційній діяльності з найбільшою повнотою можуть бути реалізовані інтереси й потреби учнів. Багатогранність і система форм виховної роботи відповідають багатогранності внутрішнього світу учнів, їх всебічному розвитку [3].

Використання інноваційних форм виховної роботи в позакласній діяльності дає можливість практично залучити всіх учнів, а обов'язковою умовою є:

- спільна діяльність;
- ситуація успіху;
- обмін знаннями, ідеями, способами діяльності;
- можливість висловитися;
- обговорення кінцевого результату та ухвалення рішення, з фіксацією певних думок, якщо такі були наявні.

Отже, інноваційні форми виховної роботи є чимось новаторським у системі виховання дітей, майже всі з перелічених форм роботи дозволяють піднімати актуальні проблеми виховання сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Олійник І. О., Непорада І. М., Методика підготовки і проведення виховних заходів у сучасній початковій школі: навч.метод.посіб. Кременчук: ПП «Бітарт»,2019, 62с.

2. Пархоменко О. М. Теоретичні основи організації позакласної виховної роботи та її значення у формування особистості молодшого школяра. URL: <http://surl.li/enjeb> (дата звернення 20.10 2022)

3. Поліщук О. Сучасні форми виховної роботи в контексті Нової української школи. URL: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iuu/article/view/463/396> (дата звернення 31.11.2022)

Омельченко Ю. В.,
*викладач-методист циклової комісії іноземної філології,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

Дорогобід М. В.,
*здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ІНТЕГРАЦІЯ ОДГ/ОПЛ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ

Україна виборює своє право на незалежність та побудову демократичного суспільства на полі бою. Освітнянський фронт повинні підхвачувати вчителі, адже демократії треба навчати змалечку.

Елементи підготовки з питань громадянської освіти та життя у демократичному суспільстві існують здебільшого через формальні методи навчання. Така підготовка відбувається у старшій школі і носить переважно пасивний та мінімальний характер. Власне громадянство для більшості пересічних людей полягає практично лише в тому, що вони вимушені підпорядковуватися законам і брати участь у загальних виборах [3,с.14].

Зміни у суспільствах країн світу такі як етнічні конфлікти і націоналізм; глобальні загрози і відсутність безпеки; розвиток нових інформаційних і комунікаційних технологій; екологічні проблеми; міграція населення; поява нових форм колективної ідентичності, які колись переслідувались; потреба підвищення особистої автономії та нових форм рівноправності; послаблення соціальної згуртованості й солідарності людей; недовіра до традиційних політичних інститутів, форм правління і політичних лідерів чітко визначають необхідність формування нового типу громадянина: не лише освіченого, але й активного, – здатного зробити свій внесок у життя суспільства, країни, всього світу та взяти на себе більшу відповідальність [1, с.55].

Рисунок 1. Упередженість думок

Учні повинні не лише знати своє право на участь, вони також мають бути здатними використовувати його. Тому їм необхідна практична та професійна підготовка у вмінні приймати важливі чи необхідні рішення. Звідси випливає, що вчителі повинні дати учням можливість висловлювати свої погляди стосовно питань, що обговорюються у класі та стосовно питань управління школою. Таке навчання потребує підготовки від учителя.

Освіта для демократичного громадянства (ОДГ) і освіта з прав людини (ОПЛ) тісно взаємопов'язані і підтримують одна одну. Вони відрізняються тематикою і обсягом, але не цілями і практичними методиками.

Освіта для демократичного громадянства основну увагу зосереджує на демократичних правах, обов'язках і активній участі щодо громадських, політичних, соціальних, економічних, правових і культурних сфер життя суспільства, тоді як освіта з прав людини тісно пов'язана з ширшим спектром прав людини і основних свобод у всіх аспектах життя людей [2, с.34].

ОДГ/ОПЛ необхідно навчати через свій предмет та власний приклад, заздалегідь продумуючи всі складові навчального процесу, враховуючи життєвий досвід учнів, як невід'ємної частини навчання. Навчання фокусується більше на тому, які навички учні будуть проявляти після відвідування уроків, ніж на тому, чому саме вчителі мають їх навчати [3, с.31]. Дидактичний метод викладання, в якому домінують учитель та підручник, повинен поступитися місцем методу оволодіння учнями практичних навичок, який передбачає

впровадження ширшого діапазону викладацьких методик. Учителі відіграють важливу роль у процесі розвитку і впровадження демократії та прав людини. Під час уроків учні отримують базові знання про те, що таке демократія і як вона працює. Вони навчаються, вивчають інформацію, беруть участь у дискусіях, а також застосовують свої знання на практиці. Учителі, в свою чергу, відіграють роль «моделей поведінки». Як вони слухають та дозволяють? Як вони поведуть себе, коли самі помиляються і коли помиляються інші? Як вони перетворюють класну кімнату на місце, де люди спільно шукають рішення проблем і шляхи виконання завдань? [4, с.27]

На уроках англійської мови у початковій школі вправи та навчальні ігри “Vote YES/NO”, “Choose the Task”, “Do and Prove”, “Agree or Disagree”, “I Am in Numbers”, “I Am a Flower”, “Our Class Rules”, “I Can and I Need”, “My Schoolmates”, “Ukraine is my Family” та інші, сприяють створенню умов для активної роботи учнів, а також пропонують приклади та підходи до розуміння загальних принципів демократії та прав людини. Більшість вправ можуть бути адаптовані для різних вікових груп учнів, відповідно й рівень обговорень буде відрізнятися. У такий спосіб учні отримують життєвий досвід у школі та класі, які певною мірою є моделями мікросуспільства, що поважає свободу і рівність учнів; вони мають можливість на практиці застосовувати права дитини, керуючись принципом навчання “через” демократію [5]. Педагогічна культура викладання є викликом для всієї школи, а дотримання права людини і демократичних принципів стає основним педагогічним принципом шкільного суспільства учителів, учнів і батьків.

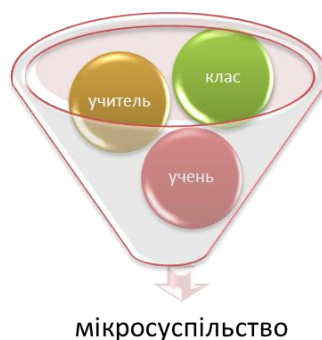

Рисунок 2. Співвідношення класної влади

Ряд послідовних кроків - створення відповідних комфортних умов навчання, постановка цілей як з навчання англійської мови, так і з ОДГ/ОПЛ та підбір відповідних матеріалів для їх досягнення, виважено обрані форми навчання, демократичні підходи у оцінюванні результатів діяльності учнів - сприятимуть ефективній інтеграції ОДГ/ОПЛ у процес навчання англійської мови у початковій школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ідеї з організації літніх клубів для дітей в громадах з фокусом на інтеграцію дітей-ВПО: DECIDE Summer Club «Ми вдома – в Україні» / Жабенко Л., Гриньова М., Дробот М., Михайлова Т., Скоропляс Т., Задорожна Є., Гусак А. / за заг. ред. Полторак В., Молчанової Ю. – Швейцарсько-український проєкт DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти», К., 2022. – 68 с.
2. Ключові поняття - Living Democracy. Living Democracy. URL: <https://www.living-democracy.com/uk/key-concepts/> (дата звернення: 07.12.2022).
3. Навчаємо демократії: Базові матеріали з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини для вчителів / Р. Голлоб, П. Крапф, О. Олафсдоттір, В. Вайдінгер; ред. Р. Голлоб, П. Крапф, В. Вайдінгер: Пер. з англ. та адапт. Л. І. Паращенко. – 3-тє вид. – К.: Основа, 2016. – Т. 1. – 164 с.
4. Учителі - Living Democracy. Living Democracy. URL: <https://www.living-democracy.com/uk/teachers/> (дата звернення: 07.12.2022).
5. Дьюї Дж. (2007), Школа та Суспільство, Косімо, Нью-Йорк, С. 32.

Омельченко Ю. В.,
викладач-методист циклової комісії іноземної філології,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук

Старчик В. О.,
здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня фаховий молодший бакалавр,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук

НАВИЧКИ ХХІ СТОЛІТТЯ ТА ЦИФРОВА ГРАМОТНІСТЬ У ДІЇ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Україна стикається з серйозними питаннями щодо системи освіти, її розвитку та удосконалення задля забезпечення ефективної підготовки школярів до успішної реалізації у майбутньому дорослому житті. У 2020 році Всесвітній економічний форум підготував звіт «Майбутні робочі місця — 2025» [8], яким визначено, що у 2025 році значна частина (52%) усієї роботи буде виконуватися роботами, тоді як у 2018 році цей показник становив 29%. Також у звіті зроблено прогноз навичок, які будуть затребувані у 2025 році, а саме: аналітичне мислення і інноваційність; активне навчання і стратегії навчання; комплексне розв'язання проблем; критичне мислення і аналіз; креативність, оригінальність і ініціативність; лідерство і соціальна включеність (впливовість); технології: використання, моніторинг і контроль; технології: розробка і програмування; життєздатність, стресостійкість і гнучкість; обґрунтування, розв'язання проблем і формування ідей.

Існує безліч трактувань поняття «навички». Узагальнюючи ці визначання, можна стверджувати, що: **навички** – це поєднання знань і вмінь, які отримані упродовж життя. Тобто, складовими навичок є знання (сукупність інформації з будь-якої галузі, набутих у процесі навчання, дослідження тощо) та вміння (здобута на основі досвіду і знань здатність робити щось належним чином).

За даними *World Economic Forum*, серед найбільш затребуваних універсальних навичок (*soft skills* – «гнучкі / м'які» навички) виділено, насамперед, навички креативності, здатність до переконання, комунікативні навички, навички управління часом (*time-management*), за даними дослідження *LinkedIn Learning (2019)* – навички адаптування [7].

Навички 21-го століття – це набір здібностей, які варто розвивати, щоб досягти успіху в інформаційну епоху. Швидкі зміни вимагають від нас швидкої реакції і готовності бути гнучкими, проявляти ініціативу та лідирувати, коли це необхідно, створювати щось нове та корисне, творчо вирішувати проблеми, працювати в команді, спілкуватися в багатьох ЗМІ, вивчати технології, що постійно змінюються, і мати справу з потоком інформації.

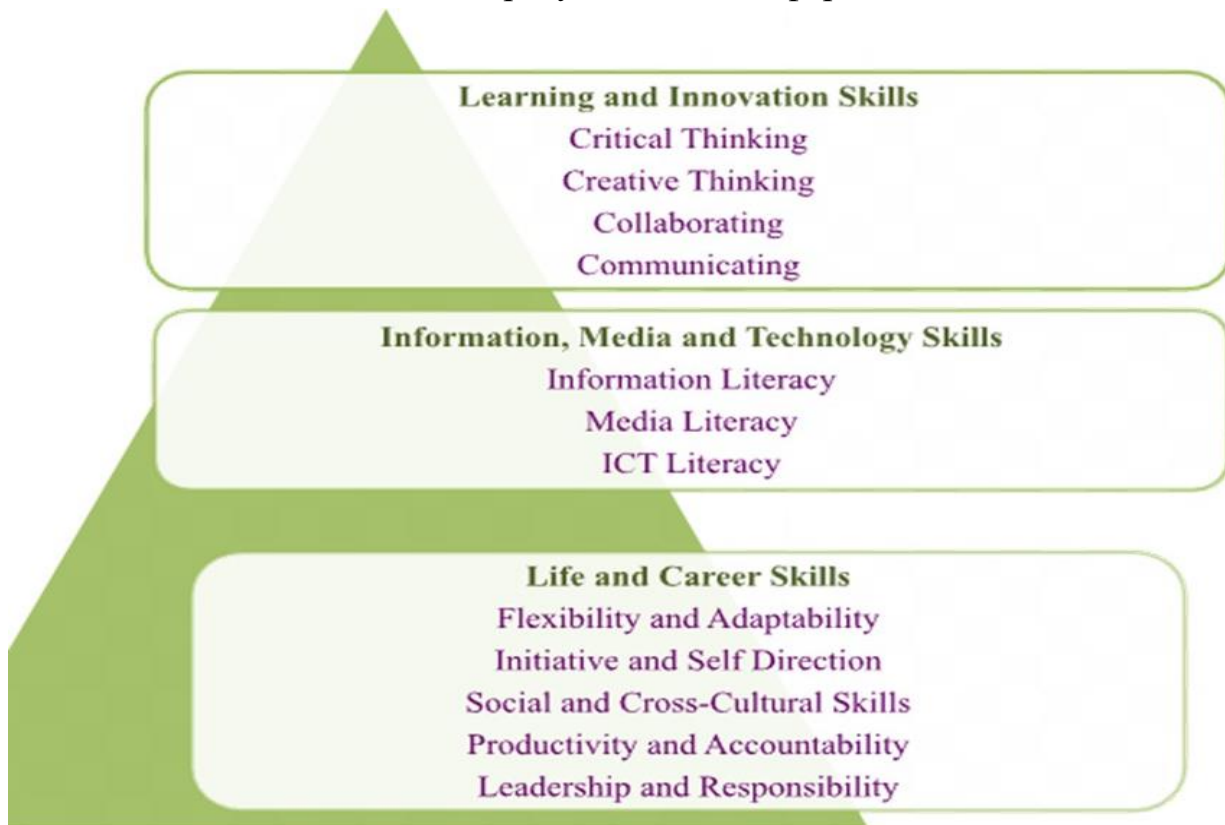

Рисунок 1. Навички XXI століття

Навчання та інноваційні навички все частіше визнаються як такі, що розділяють учнів на тих, які готові до все більш складного життя та робочого середовища в 21 столітті, і тих, хто не готовий. Зосередження на творчості, критичному мисленні, спілкуванні та співпраці має важливе значення для підготовки до успішного майбутнього.

Мета нової української школи (НУШ), реформа якої розпочалась п'ять років тому, – виховати інноватора та громадянина, який вміє ухвалювати відповідальні рішення та дотримується прав людини [5]. Замість запам'ятовування фактів та понять учні набуватимуть компетентностей. Це – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Тобто формується ядро знань, на яке будуть накладатись уміння цими знаннями користуватися, а також цінності та навички, що знадобляться випускникам української школи у професійному та приватному житті.

На сьогодні є значна кількість досліджень, що присвячені проблемі організації сучасного уроку у початковій школі (Ф. Архипенко, Т. Братанова, Г. Варламова, О. Землянська, Н. Іванова та ін.). Над питаннями напрямів і форм навчання на уроках іноземної мови працювали Н. Акініна, Н. Березіна, Н. Вільшина, Л. Корнева, Л. Левицька та багато інших працювали над темою формування ключових та життєвих компетентностей особистості. [3, с.277-287]

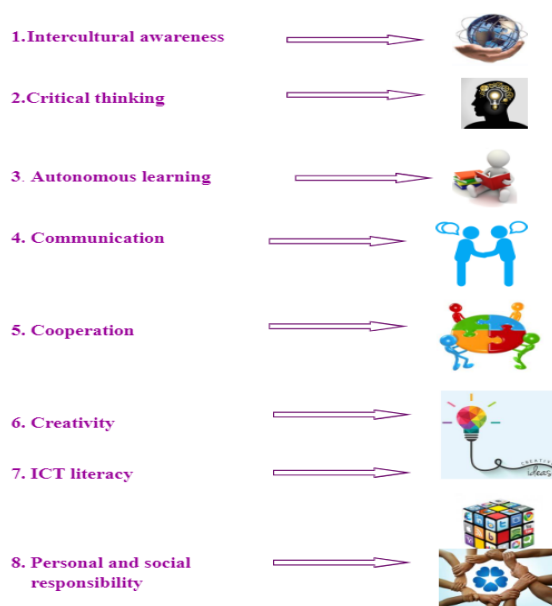

Рисунок 2. Візуалізація ключових життєвих компетентностей особистості

Однією з навичок 21-го століття є креативність. До неї відносять креативне мислення, уяву та грамотність, які піднімуть вивчення іноземної мови на рівень творчості, гри та задоволення. Також, як зазначає М. Холодна, креативність розкривається у націленості на відкритті та досягненні нового і усвідомленні власного досвіду. Творча діяльність учнів на уроці англійської мови надає процесу вивчення мови практичного характеру.

Слушним є зауваження, що розвиток креативності школяра напряму залежить від особистості вчителя та його професійних навичок. Педагог повинен використовувати системний підхід із застосуванням при цьому різноманітних технік, методів та прийомів спираючись на творчі інтереси, потреби та прагнення учнів.

Поняття комунікації зазвичай розглядають у контексті обміну інформацією двох або більше людей. Молодший шкільний вік є найбільш сприятливим для формування уміння вести себе в суспільстві, розвитку умінь спілкуватися в середовищі, яке наповнене дітьми різного віку та різної статі, розвитку комунікативних умінь та навичок в цілому та вміння застосовувати їх у різних ситуаціях англійською мовою. [6].

Таким чином, комунікативні навички – це набір поведінкових форм, за допомогою яких особистість може ефективно встановити контакт не лише з друзями, а й незнайомими людьми; зацікавити своїх мовленнєвих опонентів для подальшої співпраці та підтримки стосунків; захистити власні інтереси; уникати конфліктів або мінімізувати їх; застосовувати невербальні засоби спілкування; розпізнавати спроби маніпуляції та вживати заходи щодо їх запобігання за умови володіння мовою міжнародного спілкування.

Для учнів початкової школи комунікативні уміння та навички володіння англійською мовою виступають як засіб їх адаптації в іншій країні.

При вивченні англійської мови співпраця – це спільна діяльність вчителя та учня, метою якої є засвоєння знань, умінь та навичок та підвищення мотивації до подальшого розвитку навичок мовленнєвої діяльності. Для отримання успішних результатів та досягнення поставлених цілей у процесі

співпраці при вивченні англійської мови варто створити позитивний взаємозв'язок, підтримувати один одного, формувати відповідальність один перед одним, викристовувати групові форми роботи.

Розвинене критичне мислення - це, коли особистість здатна надати характеристику предмета, явища, особи тощо, виразити своє відношення шляхом вираження та аргументації власної думки, а також знайти розв'язання у різних ситуаціях. Наприклад, спочатку виникає проблема при вивченні певного граматичного явища англійської мови. Починається пошук інформації та її осмислення під керівництвом учителя для прийняття кінцевого рішення про доцільність вживання у мовленні. Зауважимо, що розвиток критичного мислення пов'язаний з розвитком креативності учня. Варто відмітити, що критичне мислення є важливою навичкою сучасної людини, яке варто постійно розвивати, зокрема і на уроках англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуменюк І. Робота вчителя англійської мови з розвитку в учнів умінь XXI століття як необхідна умова реалізації концепції НУШ. Житомирщина педагогічна. 2021. №3(23). URL: https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2021/10/2%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA-89_.pdf (date of access: 06.12.2022).

2. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti> (date of access: 03.12.2022).

3. Доценко С. О. Технологія розвитку критичного мислення як засіб формування творчих здібностей учнів початкових класів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2016. Вип.48. с.277 – 287. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Pfto_2016_48_39.pdf (date of access: 01.12.2022).

4. Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту.

2015. № 2. С. 162 – 167. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/vvpi_2015_2_26.pdf (date of access: 06.12.2022).

5. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (date of access: 01.12.2022).

6. Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства : збірн. наук. праць / за ред. доц. В.В. Павленко. Житомир ФО-П Левковець Н. М., 2018. 154 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/31642/1/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A.pdf> (date of access: 06.12.2022).

7. Emma Ch. These are the 100 most in-demand skills of 2019? According to LinkedIn / World Economic Forum. URL: <https://www.cnbc.com/2019/01/08/the-25-most-in-demand-technical-skills-of-2019-according-to-linkedin-.html> (date of access: 01.12.2022).

8. The Future of Jobs. Report 2020. URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf (date of access: 01.12.2022).

*Тройніна С. О.,
викладач методики технологічної освітньої
галузі з практикумом,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ІНТЕРАКТИВНІ РОБОЧІ АРКУШІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Виклики, які стоять сьогодні перед українською державою в цілому та освітянською спільнотою зокрема, окреслили цілий ряд питань, які потребують нагального вирішення. Це і відновлення закладів освіти, і облаштування

укриттів, і забезпечення учасників освітнього процесу доступом до інтернету, і перехід на дистанційне та змішане навчання. Актуальними є пошук нових форм організації освітнього процесу, інноваційних підходів до навчання, ефективних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій для організації якісного навчання у умовах сьогодення.

Змішане та дистанційне навчання є на сьогодні пріоритетними формами навчання здобувачів освіти. Особливості організації змішаного навчання в закладах професійної освіти добре розкрито групою авторів (Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак Олена Шинаровська, Андрій Донець) в навчально-методичному посібнику «Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» [3]. У ньому наведені практичні рекомендації щодо планування та реалізації змішаної форми навчання.

Основні тенденції та особливості активізації інноваційної діяльності, актуальні питання організації та управління інноваційною та проєктною діяльністю в закладах освіти розглянуто в науково-методичному збірнику «Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність» [4]. В даному збірнику провідні вітчизняні науковці, такі як І. Д. Бех, Ю. І. Завалевський, І. В. Гавриш та ін. знайомлять з Всеукраїнськими інноваційними освітніми проєктами, які покликані активізувати процес пізнання навчального матеріалу, спонукати здобувачів освіти стати активними учасниками освітнього процесу.

Досвід показує, що сучасні здобувачі освіти краще сприймають та запам'ятовують інформацію через візуальний канал, ніж через слуховий. Вони можуть виконувати одночасно декілька завдань, швидко переключатися з одного виду діяльності на інший, а от сприймати відразу великий об'єм інформації їм складно через брак зосередженості. Саме тому рекомендується подавати матеріал у різних формах, через яскраві образи, з використанням інтерактивних вправ та завдань. Особливо на це варто звертати увагу, розробляючи матеріал, рекомендований для самостійного опрацювання.

Ефективним інструментом організації самостійної роботи здобувачів освіти є інтерактивні робочі аркуші. Вони являють собою своєрідну веб-сторінку з навчальним матеріалом і різного роду завданнями. До них можна додавати текст, відео, зображення, схеми, таблиці, карти і робити їх інтерактивними.

Інтерактивні робочі аркуші будуть доречні, як для опанування нового матеріалу, так і для перевірки та контролю знань. Тобто його можна використовувати як опорний конспект лекції, як інструкцію до практичної чи самостійної роботи, як перевірочну роботу.

Добре продуманий та правильно розроблений робочий аркуш дасть змогу забезпечити індивідуальну траєкторію навчання кожного здобувача освіти, контролювати персональний поступ та якість засвоєння навчального матеріалу. Аркуш може містити методичні рекомендації до виконання завдання, довідкову інформацію з теми, варіативні практичні завдання, завдання для самостійного опрацювання, завдання для контролю, додаткові творчі завдання.

При створенні робочих аркушів варто звертати увагу на оригінальність їх оформлення, зв'язок теоретичного матеріалу і практичних завдань до нього, враховувати різні канали сприйняття інформації – аудіальний, візуальний, кінестетичний, передбачати диференціацію завдань.

Важливим фактором при створенні інтерактивних робочих аркушів є візуалізація навчального матеріалу. Тут у нагоді можуть стати такі інтернет-ресурси, як Pinterest (сервіс візуальних ідей для творчості та натхнення), Pixabay (банк світлин, кліпартів та векторної графіки), Canva (платформа графічного дизайну).

Для створення інтерактивних робочих аркушів можна використовувати Google презентації, вебсервіси LiveWorksheets, Classkick, Wizer.me, Teacher Made та інші.

Щоб створити робочий аркуш в Google презентації, спочатку розробляємо завдання у Word документі, потім робимо screenshot завдання та зберігаємо його. Далі в додатку Google обираємо презентацію, змінюємо

формат сторінки та починаємо її редагувати. Screenshot завдання вставляємо як фон сторінки, потім робимо інтерактивні позначки для відповідей (обираємо фігури, змінюємо їх контур та заливку). Робочі аркуші, розроблені в Google презентації, мають менше можливостей, ніж аркуші розроблені за дорогою сервісів названих вище.

За допомогою веб-сервісу LiveWorksheets можна перетворити робочі листи, створені в форматах docx, pdf, jpg і png в інтерактивні аркуші. До них можна додавати mp3 файли, відео з YouTube, посилання, поля для введення тексту, завдання на вибір правильної відповіді, зіставлення, перетягування правильної відповіді, утворення пар, відкриті питання, завдання на прослуховування. Викладач може призначити здобувачам освіти завдання на перевірку знань, з виставленням балів.

Сервіс Wizer.me дає змогу створювати інтерактивні робочі аркуші, які можна використовувати під час дистанційного навчання для самостійного опрацювання матеріалу, для домашніх робіт, для роботи на інтерактивній дошці під час заняття. За допомогою сервісу можна створювати цікаві дидактичні матеріали з використанням текстів, відео, аудіо, зображень, у тому числі інтерактивних.

Сервіс Classkick це додаток, що забезпечує оперативний зворотний зв'язок зі здобувачами освіти, які працюють онлайн. Викладач може переглядати роботу кожного здобувача освіти в режимі реального часу, вносити корективи, надавати допомогу, адже все, що робить учень, відразу відображається на комп'ютері вчителя.

Інтерактивне середовище для здобувачів освіти можна створити за допомогою сервісу Teacher Made. Він дає можливість перетворити файли, зображення, світлини в онлайн-активності. Як і в сервісі LiveWorksheets в ньому можна виконувати завдання, які автоматично будуть оцінені і направлені викладачу. Особливістю сервісу є те, в самому конструкторі можна вносити зміни і доповнення в уже розроблений бланк аркуша, тобто не обов'язково всі завдання, текст і зображення були внесені відразу. В Teacher Made можна

створювати завдання на множинний вибір, тест на відповідність, введення текстового рядка, есе, тест з вибором кількох правильних відповідей і т.п.

Інтерактивні робочі аркуші, створені за допомогою різноманітних додатків і сервісів, є дієвим інструментом в організації самостійної роботи здобувачів освіти, так як активізують їх пізнавальну діяльність, допомагають краще засвоїти навчальний матеріал, забезпечують ефективний зворотній зв'язок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтерактивний робочий аркуш: переваги і можливості. На Урок: веб-сайт. URL:<https://naurok.com.ua/post/interaktivniy-robochiy-arkush-perevagi-ta-mozhливosti> (дата звернення: 01.12.2022).

2. Інтерактивні робочі аркуші LiveWorksheets. Blogger: веб-сайт. URL: <https://educationpakhomova.blogspot.com/2020/07/liveworksheets.html> (дата звернення: 28.11.2022).

3. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Навчально-методичний посібник / Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. — Київ, 2021. 92 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/11/30/Zmish.navch.u.zakl.P-PT-O.30.11.pdf> (дата звернення: 30.11.2022).

4. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник/ за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці: «Букрек», 2022. 140 с. URL: <http://surl.li/csrzo> (дата звернення: 01.12.2022).

СЕКЦІЯ 2. СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ДОСЯГНЕННЯ ТА НАДБАННЯ

Болотіна М. П.,
викладач математики,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітано-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м .Кременчук
Івашина О. В.,
викладач математики
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітано-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м .Кременчук

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Креативність – це можливість реагувати на необхідність нових підходів та продуктів. Така здатність дозволяє усвідомлювати щось нове у бутті, здатність створювати неординарні ідеї, відходити від традиційних схем мислення.

У навчальній діяльності креативність школяра проявляється в оригінальності мислення в процесі засвоєння нових знань, зокрема при розв’язуванні різних завдань оригінальним, нетрадиційним способом.

Молодший шкільний вік є дуже важливим у процесі розвитку креативності, адже початок системної навчальної діяльності є найкращим періодом для розвитку креативних якостей дитини [1, с.8-11]. Адже розвиток креативності молодших школярів відбувається на всіх етапах навчання. В ранньому шкільному віці школярі опановують способи навчальної діяльності, прийоми вирішення навчальних завдань. Якщо у дитини притаманне критичне мислення, то вона здатна генерувати нові та вдосконалювати існуючі ідеї, шукати альтернативні шляхи і підходи до вирішення різного роду завдань.

Саме ігрові технології на уроках математики здатні формувати в молодшого школяра креативне мислення. В ігровій формі яскравіше проявляються індивідуальні особливості, інтелектуальні можливості, нахили і здібності учнів. Розвинене мислення є важливою умовою успішного вивчення математики. Мислення школярів активізується у процесі розв'язування нестандартних задач: для отримання результату у дитини відсутні готові засоби, його мислення направлене на пошук способів перебудови ситуації з невідомої у відому.

Обираючи ігрові завдання для молодших школярів для розвитку креативного мислення варто враховувати такі вимоги:

- завдання мають ґрунтуватися на послідовності, доступності та систематичності їх використання;
- матеріал повинен бути відмінним за той, що пропонують у підручниках;
- під час закріплення вивченого матеріалу чи актуалізації базових знань, ігрові вправи варто поєднувати із засобами наочності.

Під час вивчення таких тем, як: година, тиждень, місяці, рік, хвилинка, секунда варто використовувати ігрові завдання у вигляді загадок, що стимулює кмітливість, фантазію дітей, оскільки вони дають змогу визначати головні і другорядні ознаки, здійснювати порівняння, формувати математичні поняття.

Для розвитку креативного мислення необхідно забезпечити такі умови:

- створення сприятливої атмосфери для розвитку креативності;
- уникнення критики школярів;
- збагачення середовища школярів з різних, нових для них ідей, об'єктів для розвитку зацікавленості;
- допомога у формулюванні оригінальної ідеї;
- забезпечення можливості для використання нових ідей на практиці.

Головне місце в творчості варто надавати самостійній, продуктивній діяльності школяра, спрямованій на отримання результату. Інноваційна

діяльність молодших школярів повинна бути спрямована на вирішення реального завдання: створення прикладів, задач, загадок тощо.

Розвитку креативності молодших школярів допомагає аналогія. Використання цього методу в математиці є одним із основних при пошуку розв'язування завдань. Наприклад, за аналогією з першою парою підберіть слово в другій парі: множення – добуток; віднімання – ...; прямокутник – ..., відрізок –

Для розвитку креативності молодших школярів, творчого мислення повинні бути створені сприятливі умови, а саме, створення ситуації вибору для школярів та надання можливості здійснювати такий вибір, проведення навчальних занять на високому рівні складності.

Організований і цілеспрямований освітній процес вносить істотні корективи у характер динаміки розвитку креативного мислення молодших школярів. Ефективність процесу навчання помітно зростає за умови його теоретичного осмислення та моделювання, застосування нестандартних завдань або завдань, в яких потрібно застосувати свої знання в нестандартних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Логачевська С. Особливості уроку математики Нової української школи. Початкова школа. № 4, 2018. с. 8–11.
2. Формування математичної культури учнів початкової школи шляхом використання вправ з термінологічним спрямуванням / Ковальчук В. Ю. та ін. Фізико-математична освіта. 2018, Випуск 1 (15). с. 63–67.
3. Чувасова Н. Креативність особистості : зміст і структура / Н. Чувасова // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. 2013. Вип. 38. с. 277-282

Деньга Н. М.
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри ПОГДІ,
заступник директора з навчально-методичної роботи,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітано-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м .Кременчук
Сергієнко Д. І.
здобувач вищої освіти освітнього ступеня
„Бакалавр“ спеціальності 013 Початкова освіта,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітано-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м .Кременчук

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Останні роки для освіти і, зокрема, для початкової освіти стали роками подолання викликів та адаптування до нових нестандартних ситуацій, які спричинені, пандемією та військовими діями. Поряд з цим реформа НУШ спрямована на такий процес навчання, де замість запам'ятовування фактів та понять учні набуватимуть компетентностей. Більшість педагогів переконані, що саме компетентності є тими індикаторами, які дають змогу визначити готовність учня до сприйняття наступного матеріалу та подальшого особистого розвитку, активної участі в суспільному житті. На сучасному етапі компетентнісний підхід є нормативно врегульованим і значна частина фахівців досліджує його з різних навчальних предметів. Актуальним є питання дослідження формування ключових компетентностей в учнів початкових класів на уроках математики та шляхів реалізації компетентнісного підходу під час вивчення математики.

Математична освіта має на меті формувати в учнів цінності, в основі яких лежать знання, досвід, здібності, набуті завдяки навчанню, тому формування математичної компетентності в молодших школярів потребує особливої уваги.

Математична компетентність – здатність особи бачити математику в житті, створювати математичні моделі об’єктів, явищ, процесів навколишнього світу, застосовувати досвід математичної діяльності під час виконання навчально-пізнавальних і практично зорієнтованих завдань [1]. Крім того, математична компетентність дає можливість бачити й застосовувати математику в реальному житті та будувати математичну модель, досліджуючи її методами математики.

Зміст математичної освіти має бути спрямований на досягнення таких цілей:

- розвиток інтелектуальних здібностей учнів, формування видів мислення, що характерні для математичної діяльності і необхідні людині для повноцінного життя у суспільстві;
- оволодіння прийомами математичної діяльності, що необхідні у вивченні суміжних предметів для продовження навчання та у практичній діяльності;
- формування уявлень про математику як форму опису і метод пізнання дійсності;
- виховання учнів у процесі навчання математики;
- формування позитивного ставлення та інтересу до математики.

У зв’язку з цим особливо гостро постає необхідність використання компетентнісного підходу при викладанні математики в початковій школі.

Мета реалізації компетентнісного підходу у навчанні математики – формування в учнів математичної компетентності на рівні, що достатній для успішного оволодіння знаннями з інших освітніх галузей, забезпечення інтелектуального розвитку учнів, розвитку їх уваги, пам’яті, логіки, культури мислення та інтуїції.

Формування компетентної особистості під час уроків математики відбувається шляхом реалізації таких етапів:

- цілепокладання;

- визначення очікуваних результатів;
- мотивація;
- ситуація успіху;
- здобування знань;
- формування умінь та навичок;
- творче використання знань, умінь, навичок у життєвих ситуаціях;
- контроль сформованості компетентностей;
- саморозвиток, самоосвіта особистості.

Отже, робота над формуванням компетентностей починається з визначення мети уроку, яка у свою чергу впливає з певної теми. Мета уроку є основою ефективної діяльності учасників освітнього процесу, реалізується у їх спільній діяльності. За визначенням О. Савченко – це запрограмований кінцевий результат, що необхідно досягти вчителю та учням наприкінці уроку, і вона містить передбачення можливих результатів та програму дій учителя і учнів, що спрямовано на досягнення бажаного результату. Відповідно важливим етапом уроку є цілепокладання – сам процес визначення мети діяльності на уроці з врахуванням особливостей здобувачів освіти, їх власних цілей, мотивів, переводячи із стану об'єкта у суб'єкт навчання. Цілепокладання включає в себе діяльність учителя, учня та спільну, увага зосереджується на тому, що саме хоче досягти учень.

Основний відсоток успіху на будь-якому уроці математики становлять правильно сформульовані очікувані результати, що впливають з мети уроку та оголошені самими учнями. Тобто ми плануємо, щоб саме учні пояснювали, визначали, уміли, обчислювали, моделювали, тощо за результатами власної діяльності на уроці.

Наступним важливим етапом уроку математики в початковій школі є мотиваційне забезпечення. Адже, мотивація навчальної діяльності забезпечує високу її ефективність. Її формуванню сприяють створення проблемної ситуації

чи ситуації зацікавленості, захопленості, переживань, проведення спостереження, експерименту, протиставлення, порівняння і ряд інших методів.

Поряд з цим дуже необхідно на уроці математики створити таку ситуацію, коли кожен учень зможе відчути радість досягнення успіху, усвідомлення своїх здібностей, віри у власні сили. Учитель повинен це забезпечувати не лише шляхом створення доброзичливої емоційної атмосфери під час заняття, а й за допомогою використання різних засобів та методів навчання, підбору різнорівневих завдань, особисто зорієнтованого підходу.

Під час здобування нових знань і формування умінь та навичок на уроках математики в початковій школі доцільно проводити аналіз матеріалу на доступному для учнів рівні, створювати проблемні ситуації та узагальнювати результати їх вирішення, зв'язок навчання із життям, використовувати знання та особистий досвід школярів.

Результатом буде відмінне засвоєння учнями навчального матеріалу, якщо учитель спонукає дітей до творчого використання знань, умінь, навичок у життєвих ситуаціях, тим самим дасть можливість до формування ряду компетентностей.

Відповідно до інструктивно-методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України [2] може бути проведено діагностування кожного результату, що підлягає освоєнню учнями. Це можуть бути завдання на упізнавання, ідентифікацію навчального змісту, просте його відтворення по пам'яті чи за наданим зразком, на застосування знань або способів дій у типових ситуаціях, на відтворення відомого шляху міркування або застосування засвоєного способу дії у ситуації, яка дещо відрізняється від типової, на творче застосування навчального досвіду в ситуаціях, наближених до життєвого контексту, для виконання яких потрібно самостійно відшукати шлях розв'язання проблеми, дібрати доступну інформацію і пристосувати її до наданої умови, поєднати й доцільно використати елементи знання чи вміння з інших тем, оцінити об'єкт чи явище. Подібна диференціація завдань дозволить у ході діагностування встановити, якому етапу досягнення навчальної мети

відповідає залишковий результат навчання; на якому етапі дитина засвідчила наявність утруднень, нерозуміння.

На нашу думку, розглянутий механізм роботи на уроці математики в початковій школі є ефективним, так як сприяє розвитку змотивованої особистості, здатної до самоосвіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рекомендації щодо формування математичної компетентності учнів на рівні початкової освіти. Український центр оцінювання якості освіти. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://testportal.gov.ua/rekomendatsiyi-shhodo-formuvannya-matematichnoyi-kompetentnosti-uchniv-na-rivni-pochatkovoyi-osvity/>

2. Лист МОН України №1/9530-22 від 19.08.2022 "Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу і викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 н.р.

*Коваленко В. Т.
викладач музичного мистецтва,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітано-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м .Кременчук*

СПЕЦИФІКА МУЗИКИ У МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Музика як мистецтво емоційне впливає на почуття людини, стимулює діяльність думки та свідомості, сприяючи розвитку навичок.[2, с.100].

Серед усіх інших видів мистецтва музика найбезпосередніше втілює наше «Я»: не зображуючи, не переносячи його на художнє тло, але владно укорінюючись у свідомості слухача, цілковито заповнюючи його. Передаючи в звуках найтонші порухи людської душі, музика змушує нас радіти й

засмучуватися, любити й співчувати, захоплюватися й жахатися, збагачуючи тим самим наш емоційний досвід, динамізуючи наше внутрішнє життя. Саме емоційний бік змісту музики сприймається слухачем у першу чергу.

Інший бік відзначеної дихотомії — «світ» — також знаходить відбиття в музичному мистецтві. Як таке можливо за відсутності образно-предметної конкретності?

Річ у тому, що у створенні музичних образів бере участь не тільки слух, а й мислення загалом, що використовує досвід усіх почуттів. Уже наша повсякденна практика свідчить, що одне почуттєве явище постійно супроводжується іншим, і на основі асоціацій, що виникають, ми можемо, виходячи зі слухових вражень, отримувати більш-менш цілісні й точні уявлення про світ. [3, с.14].

На основі подібних асоціативних зв'язків у музиці виникають зображальні ефекти, що їх конкретизовано зазвичай у програмній назві твору. Дуже часто характер такого «зображення» пов'язаний із звуконаслідуванням, тобто з імітацією звуків зовнішнього світу. Це може бути спів птахів, тупіт копит, гуркіт грому, завивання хуртовини, шелест листя, гудіння джмеля, церковний дзвін і переливи дзвіночка, шум вітру, морського прибою, прядки, локомотива, міста; нарешті, «зображення» луни і... тиша. [3, с.14].

Складність праці з молодшими школярами обумовлюється тим, що діти цього віку оперують поодинокими уявленнями, ще не вміють аналізувати завдання в цілому, переносити здобуті результати на виконання нового завдання, не усвідомлюють зв'язків між окремими діями. Отже, виховання правильних співацьких навичок є формуванням злагодженої і врівноваженої системи нервових процесів, яка має забезпечити естетично повноцінне звучання голосу, тим самим створюючи умови для розвитку естетичних почуттів та виховання естетичного смаку. [2, с. 99].

Музичні враження учнів можуть підсилюватися зразками образотворчого мистецтва. Художня діяльність направлена передусім на розвиток асоціативного мислення дитини, пошук ним таких виразних засобів у інших

видах мистецтва, які б допомогли усвідомити зміст музичних образів. [1, с.55].

Ритмічне виховання у 1-му класі слід починати не з деталей, а зі сприймання музичного твору в цілому, вслуховуючись в темп і в основний характерний рух. При цьому слід звертати увагу учнів на чергування сильних і слабких долей. Це робиться на піснях, які школярі вивчили і самі виконують, виділяючи фрази та відзначаючи долі тактів, спочатку без нот, потім з нотами.

Ритмічний рух в простих дитячих піснях складається з двох однодольних елементів (такт – дві чверті або чотири вісімки). Тому основне завдання - навчити дитину на слух визначити і точно усвідомити ритмічний малюнок, послідовність тривалостей у фразі. Для цього існують три головних способи:

1) слухово-рухове порівняння. Приклад: віршовий ритм пісні “Журавель”.

2) використання особливих ритмічних позначок: бім, бом; дзень, дзелень; ділі, дон. Приклад: пісня “Кицькин дім”, де слово відповідає одному помаху руки і дорівнює четвертній ноті, двоскладове слово відповідає двом вісімкам на помаху руки; склад “та” - означає четверть, склад “ті-ті” - дорівнює восьмій;

3) наочне зображення ритму (ритмічна нотація) - виписати ритмічну будову мелодії. [2, с. 93].

Успіх музичного навчання і виховання молодших школярів залежить від урахування вчителем їх вікових особливостей, готовності до навчальної діяльності . [4, с.195].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гумінська О. О. Уроки музики в загальноосвітній школі: Методичний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. 100 с.

2. Кушка Ярослав Степанович. Методика музичного виховання дітей. Видання друге. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв I-II рівнів акредитації у 2-х частинах. Частина 1. Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. 216 с.

3. Побережна Г. І, Щериця Т. В. Загальна теорія музики: Підручник. Київ: Вища шк., 2004. 303 с.: іл..
4. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти: метод. посібник / О. Я. Ростовський. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 640 с.
5. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: підручник / Володимир Черкасов – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2014.

Коробко Ю. В.
*асистент кафедри педагогіки,
психології та дошкільної освіти,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітано-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

Ніколенко А. О.
*здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня “Бакалавр”
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітано-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ТВОРЧА ГРА, ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ДО ШКОЛИ

Війна, яка розпочалася в Україні з віроломного нападу росії 24 лютого 2022 року, для кожної української родини внесла свої корективи не тільки у повсякденне життя, а й у виховання, розвиток та становлення підростаючого покоління. Сучасний світ обирає мир, розвиток, благополуччя та процвітання, і навіть, не можливо уявити страшну трагедію, яка настала в нашій країні у 21 столітті.

Реальність нині така, що кожен дорослий повинен бути сильним та сміливим, перш за все, заради дітей – майбутнього української держави. Багато часу батьки стали приділяти своїм дітям, педагоги відшуковують нові форми

роботи з дітьми старшого дошкільного віку для зняття стресу та розвантаження нервової системи дитини.

Дитині важко сприйняти воєнний стан та звикнути до змін звичного навколишнього життя. Але разом з тим, малеча здатна взаємодіяти у важкі часи із дорослими та однолітками, знаходити цікаве заняття для себе та бути підтримкою для інших. Саме це і є виробленням нових форм соціальної поведінки у суспільстві.

Соціалізація – це комплексний процес та результат засвоєння і активного відтворення людиною соціально-культурного досвіду на основі її діяльності, спілкування і відносин, обов'язковий фактор розвитку особистості. У оновленому Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні в освітньому напрямку «Дитина у соціумі» визначено ряд соціальних компетенцій, які мають значущий вплив на становлення дитячої особистості, саме тому формування агентивних навичок досвіту – є життєво-необхідною навичкою дошкільника наприкінці старшого віку [5].

І. Рогальська-Яблонська стверджує, що, спілкуючись із дорослими і однолітками, діти вчаться жити поряд з іншими, враховувати їхні інтереси, засвоюють правила і норми поведінки в суспільстві, тобто стають соціально компетентними.

І. Кон називає соціалізацію «...комплексом соціальних та психологічних процесів, за допомогою яких дитина засвоює систему знань, умінь та навичок, норм і цінностей, що дають їй змогу функціонувати як повноцінному члену суспільства» [3].

Важливе місце у соціалізації дошкільника також займає соціальне середовище, в якому формується особистість. Його потрібно розуміти не лише як оточення, але й як систему можливостей, вимог та очікувань. Найефективніше соціалізація дітей дошкільного віку відбувається під час творчих ігор. Саме у сюжетно – рольових, будівельно – конструкційних та театралізованих іграх дитина вчиться взаємодіяти з однолітками та наслідувати поведінку дорослих, які поряд з ними. У період воєнного стану соціалізація

набуває нових форм взаємодії з оточуючими, а саме: це може бути сховище під час сигналів сирени, це може бути переміщення до укриття під час тривоги, де з'являються в оточені чужі люди, нові обличчя. У дитини з'являється нове коло спілкування, нові ігрові завдання та стимули до спілкування. Можливо у майбутньому, згадуючи ці страшні моменти переховування від сигналів тривоги, дитина матиме більше шансів для власної впевненості, самостійності та самореалізації, що стане запорукою успіху [4].

Для успішного розвитку особистості кожна дитина має зростати в атмосфері любові та психологічного благополуччя. У Базовому компоненті дошкільної освіти в освітньому напрямі «Дитина у соціумі» чітко визначено критерії щодо формування соціально – громадянської компетенції, яка відбувається наприкінці дошкільного віку та свідомо готує дитину до навчання у школі. Результат сформованості соціально – громадянської компетенції засвідчує ціннісне ставлення дитини до себе, до своїх прав і прав інших, наявність уявлень про правила і способи міжособистісної взаємодії з членами родини, іншими людьми та вмінь дотримуватися цих правил в соціально – громадському просторі, а також ціннісне ставлення та повагу до культурних надбань українського народу, представників різних національностей та культур.

Використання сюжетно – рольових, будівельно – конструктивних та театралізованих ігор не тільки сприяє створенню позитивної атмосфери у дитячому колективі, а й виробляє нові моделі поведінки у соціумі. Діти грають у творчі ігри у мікрогрупах, іноді включають до гри дорослого, встановлюють власні правила та розігрують сюжетні лінії з власного життя. Так, наприклад, частіше старші дошкільники обирають сюжетно – рольові ігри «Школа», «Буфет», будівельно – конструкційну гру «Моє місто», ігри – драматизації та інсценування за мотивами казок В. О. Сухомлинського, В. Нестайка тощо.

Працюючи у волонтерському центрі «Повертаємо в життя» при обласному коледжі «Кременчуцька гуманітарно – технологічна академія імені А. С. Макаренка» ми спостерігали, як діти-переселенці емоційно

розкриваються та відгукуються на дидактичні завдання та вправи, пов'язані із підготовкою руки до письма, із вивчення абетки, математичної грамоти. Саме у такому творчому процесі дошкільнята розвантажуються, проявляють позитивні емоції та готуються мотиваційно до навчання у першому класі.

Звичайно, що з приходом війни в Україну робота, мрії, плани – усе це відійшло на задній план, а важливішого значення набуває родина, діти, близькі та рідні люди. Перебуваючи у стресі, слід не забувати про дітей старшого дошкільного віку, відволікати їх від напруженої ситуації, розвантажувати та задіювати до спільної діяльності за допомогою творчих ігор. Тільки систематизована та злагоджена співпраця родини, вихователів старших груп, вчителів початкової школи, волонтерів допоможуть у майбутньому адаптуватися до навчальної діяльності у школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білан О. Виховання культури поведінки у дітей дошкільного віку. Львів : Чорні Вівці, 2012. 176 с.
2. Григоренко Г. Проблема керівництва сюжетно-рольовою грою дошкільника Проблема керівництва сюжетно-рольовою грою дошкільника. *Дошкільна освіта*. 2012. № 1. С. 21–22.
3. Жичкіна А. Значимість гри у розвитку людини. *Дошкільне виховання*. 2013. № 4. С. 4–11.
4. Кононко О. Виховуємо соціально компетентного дошкільника. Київ : Світич, 2019. 204 с.
5. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. Київ : Академвидав, 2008. 456 с.
6. Чим відволікти дитину під час війни.
URL: <https://www.ranok.com.ua/blog/chim-zaynyati-ditinu-pid-chas-viyni1052.html>. (дата звернення: 06.12.2022).

*Московець Л. П.,
викладач,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ТИПУ ТЕМПЕРАМЕНТУ

У психолого-педагогічній літературі значну увагу науковці приділяють питанню врахування учителем індивідуально-типологічних особливостей здобувачів освіти, їх типу темпераменту, рис характеру, здібностей. Проте успіх освітнього процесу залежить і від особливостей педагогічних працівників, їх типу темпераменту, врахування позитивних та негативних сторін індивідуально-психологічних властивостей, їх прояв в навчальній та виховній роботі.

У психологічній енциклопедії поняття «темперамент» тлумачиться як «відносно стійке закономірне співвідношення індивідуально-психологічних особливостей людини і тварин, що характеризує динамічну сторону їх психічної діяльності і поведінки» [2, с. 353]. Така властивість особистості проявляється у вигляді активності, емоційності, сили, працездатності та інтенсивності психічних процесів, швидкості, рухливості тощо. Чотири типи темпераменту було виділено ще в стародавні часи грецьким лікарем Гіпократом: холеричний, сангвінічний, меланхолійний та флегматичний. На такій послідовності типів темпераменту, як зазначає В. Рибалка, наголошує Б. Цуканов. Науковець вказує, що холеричний і флегматичний є крайніми типами у майже нормальному розподілі представників усіх типологічних груп і мають протилежні психодинамічні властивості, а також представлені незначною чисельністю [3, с. 68].

Працездатність педагогічних працівників є змінною величиною і визначається типом вищої нервової діяльності, тобто типом темпераменту. Холеричному, сангвінічному, флегматичному типам темпераменту властива сильна нервова система. В той час як меланхолійний тип є слабким, з низьким рівнем працездатності.

Педагогічна діяльність є потенційно сприятливою, конгруентною для представників холеричного і сангвінічного типів. Під час професійної діяльності педагоги-холерики зможуть проявити свою активність, енергійність, пристрасність, захопленість, рішучість, здатність долати труднощі на шляху до досягнення педагогічної мети. Педагогічні працівники з сангвінічним типом темпераменту під час організації освітнього процесу з легкістю проявляють свої управлінські якості, організаторські здібності, жвавість, емоційність, рухливість, гнучкість, товариськість, легкість адаптації до нових умов.

Протипоказаною педагогічна діяльність є для представників меланхолійного типу темпераменту [3, с. 71]. Представники даного типу мають слабкий тип нервової системи, а тому надмірна соціальна активність, публічність спілкування, відповідальність, конфліктні ситуації можуть негативно позначитися на їх здоров'ї. Проте такі якості як тактовність, глибина, стійкість почуттів є позитивними у професійній діяльності.

Представники флегматичного типу темпераменту, хоча і характеризуються сильним типом нервової системи, але мають переважання гальмування над збудженням. Відповідно педагогічна діяльність вимагатиме від них більш швидкої реакції, комунікативності. З-поміж сильних сторін флегматичного типу темпераменту, які варто проявляти у професійній діяльності є стриманість, витримка.

Як зазначає Ю. Швалб численні експериментальні дослідження типу темпераменту та інших індивідуально-типологічних властивостей вказують на їх вплив не на кінцеву ефективність діяльності, а на вибір способу діяльності та її темпо-ритмічну організацію [1, с. 88]. Відповідно до типу темпераменту, рівня компетентності, спрямованості педагог виробляє свій індивідуальний

стиль діяльності. Індивідуальний стиль діяльності є формою особистісної інтеграції психологічних властивостей індивіда, що визначає неповторність і унікальність його самореалізації в загальному потоці життєдіяльності, в загальному просторі соціально обумовленого способу життя [1, с. 88].

Педагогічним працівникам з холеричним типом темпераменту доцільно у професійній діяльності демонструвати активність, енергійність, ініціативність, але у спілкуванні бути більш стриманими, тактовними, толерантними. Свою надлишкову енергію доцільно направляти у різні види соціальної активності, творчої діяльності. Під час організації освітнього процесу використовувати активні та інтерактивні методи навчання.

Індивідуальний стиль діяльності педагога з сангвінічним типом темпераменту проявляється у його емоційності, здатності будувати взаємодію зі здобувачами освіти та іншими учасниками освітнього процесу, схильності до імпровізації, використання активних та інтерактивних методів роботи, готовності до публічних виступів, роботи у команді навіть в умовах значних навантажень.

Педагогічним працівникам з меланхолійним типом варто дотримуватися стабільного режиму роботи, оскільки слабкий тип нервової системи, швидка втомлюваність, підвищена тривожність, нерішучість можуть негативно позначитися на якості їх роботи та стані здоров'я. Такі педагоги відповідально ставляться до своїх постійних обов'язків, які не потребують надмірної соціальної, громадської активності.

Індивідуальний стиль діяльності представників флегматичного типу темпераменту виявляється в раціонально організованій діяльності, спокійній, помірній активності, тривалій попередній підготовці. Педагоги з таким типом темпераменту ефективно здійснюють діяльність, яка вимагає довготермінової працездатності.

Значний вплив на педагогічних працівників з різними типами темпераменту здійснює організація освітнього процесу у закладі освіти. Позитивний вплив на діяльність педагогів-холериків буде здійснювати

можливість творчої діяльності. Для сангвініків важливою є взаємодія з оточуючими. Вимогливість до якості роботи позитивно вплине на педагогів-флегматиків. Для представників меланхолійного типу темпераменту важливою є доброзичлива, сприятлива атмосфера.

Отже, врахування педагогом сильних сторін свого типу темпераменту допоможе йому уникати надмірних навантажень, попередить психосоматичні відхилення і захворювання, сприятиме ефективній організації освітнього процесу, побудові результативної взаємодії зі здобувачами освіти. Варто пам'ятати, що індивідуальний стиль діяльності педагогічного працівника виявляється також у його ставленні до професійної діяльності, творчому підході, пошуці нових методів і способів, виборі таких прийомів, які найбільш повно відповідають індивідуальним особливостям його особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Особистісні детермінанти еколого-орієнтованої життєдіяльності : монографія / за ред. Ю. М. Швалба. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. 330 с.
2. Психологічна енциклопедія / авт.-упор. О. М. Степанов. Київ : «Академвидав», 2006. 424 с.
3. Рибалка В. В. Психологія та педагогіка праці особистості : від обдарованості дитини до майстерності дорослого : посіб. Київ : Інститут обдарованої дитини, 2014. 220 с.

*Харахайчук А. Є.,
асистент кафедри фізичного виховання та здоров'я людини,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Сучасна освіта перебуває на етапі реформування, що супроводжується змінами у організації освітнього процесу. Змінюються запити здобувачів освіти і відповідно висуваються нові вимоги до сторони, яка організовує освітній процес і забезпечує реалізацію цих запитів. Основним завданням педагогічних працівників, які працюють у закладах початкової освіти є реалізація мети початкової освіти згідно Державного стандарту, що здійснюється за допомогою різних освітніх галузей, з-поміж яких вагомим місцем належить фізкультурній освітній галузі, яка має на меті формування соціальної та інших ключових компетентностей, стійкої мотивації здобувачів освіти до занять фізичною культурою і спортом, забезпечення гармонійного фізичного розвитку, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок [1].

Для досягнення окресленої мети важливо приділяти належну увагу фізичній культурі та спорту у закладах освіти. Як зазначає Я. Чепіга, фізичне виховання повинно стати в системі формування людини одним із важливих факторів не лише тілесного, але й духовного розвитку [4, с. 10].

Фізична культура відповідно до стратегій Нової української школи виступає дієвим інструментом всебічного розвитку особистості. Під час занять фізичними вправами у здобувачів початкової освіти відбувається формування ключових фізкультурних компетентностей, ціннісне ставлення до фізичної культури і спорту, а також здійснюється формування фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян незалежної України.

Предмет «Фізична культура» відповідно до Державного стандарту початкової освіти є інваріативною компонентою, повинен відповідно до навчальних планів реалізовуватися 3 години на тиждень. Реалізація мети і завдань здійснюється за змістовими лініями «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність» [2].

При організації освітнього процесу на уроках фізичної культури в початковій школі доцільно враховувати специфіку вікового розвитку дітей молодшого шкільного віку, який є найбільш природнім періодом для підвищення рухової активності, актуалізувати потреби учнів займатися фізичними вправами [4, с. 16]. Варто пам'ятати, що в учнів початкових класів відбувається інтенсивний розвиток більшості рухових якостей, формування різних систем організму. Тому педагогічному працівнику доцільно мати знання з анатомо-фізіологічних особливостей дітей, знати, які фізичні якості (швидкість, спритність, гнучкість, сила та витривалість) розвивають на даному етапі вікового розвитку.

Також доцільно брати до уваги стан здоров'я школярів, рівень їх теоретичної, фізичної, технічної підготовленості. Важливо не залишати поза увагою і ставлення педагогічного колективу та батьків до фізичного виховання [3, с. 27].

При організації уроків фізичної культури доцільно враховувати мотиви занять даним видом активності учнями молодшого шкільного віку. Загалом мотиви навчання у психолого-педагогічній науці поділяються на зовнішні і внутрішні. Науковці проводили дослідження мотивації за двома групами мотивів: мотиви, які не пов'язані з фізичним удосконаленням (відвідування уроків з метою уникнення неприємностей, отримання високої оцінки, спілкування з однолітками) і мотиви, які спрямовані на фізичне удосконалення (розвиток фізичних якостей, покращення статури, потреба рухатися) [4, с. 59]. Першу групу мотивів можна розглядати як зовнішні, а другу – як внутрішні. На нашу думку, учителям фізичної культури варто приділяти значну увагу розвитку мотивів другої групи, адже саме ці мотиви будуть сприяти вихованню

ціннісного ставлення до фізичної культури і спорту. Для цього учитель фізичної культури має викликати у школярів інтерес до свого предмету. При цьому мова йде не лише про розуміння школярами важливості фізичної культури для розвитку, зміцнення здоров'я, удосконалення статури, задоволеності потреби у руховій активності, а й варто звертати увагу на особливості організації уроків фізичної культури у закладах освіти. Уроки фізичної культури мають проводитися відповідно до характеристик діяльнісного підходу: бути активними, соціальними, мотивуючими, значущими, радісними. Саме такий підхід буде зумовлювати інтерес в учнів до фізичної культури, супроводжуватиметься задоволенням від такої взаємодії.

При організації уроків фізичної культури важливо приділяти увагу вихованню ціннісного ставлення до занять. В. Івашковський, О. Остапенко, М. Тимчик у структурі ціннісного ставлення до занять фізичної культури виокремлюють когнітивний, емоційно-ціннісний та діяльнісний компонент. Когнітивний компонент передбачає володіння школярами знаннями про способи фізичного вдосконалення, виявлення пізнавального інтересу, пізнавальної активності в процесі занять фізичною культурою. Емоційно-ціннісний компонент характеризується позитивним ставленням до фізичної культури, задоволеністю від занять та домінуванням мотивів фізичного вдосконалення. Діяльнісний компонент проявляється в уміннях і навичках самостійних занять фізичною культурою, фізичній підготовленості та стабільній активності у процесі фізкультурної діяльності [4, с. 59]. Враховуючи окреслені компоненти учителі фізичної культури мають спрямувати зусилля як на формування знань, так і на позитивне ставлення до уроків фізичної культури, що супроводжується самостійними систематичними заняттями.

Отже, здорове покоління, здорову націю можна виховати шляхом належної організації фізичного виховання в закладах освіти на засадах особистісно-орієнтованого навчання. В центрі освітнього процесу має знаходитись здорова, щаслива дитина, яка отримує задоволення від

відвідування занять фізичної культури, демонструє ціннісне ставлення та прагне до фізичного удосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти від 24 липня 2019 р. № 688.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>.
2. Методичні рекомендації щодо особливостей викладання фізичної культури в 2020/2021 навчальному році. URL : http://mirgorod-gorono.at.ua/publ/metodob_39_ednannja_vchiteliv/sport/metodichni_rekomendaciji_shhodo_osoblivostej_vikladannja_fizichnoji_kulturi_v_2020_2021_navchalnomu_roci/36-1-0-922
3. Михальчук А. Д. Диференційована оцінка фізичної підготовленості молодших школярів, віднесених до різних медичних груп в процесі фізичного виховання : дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 / Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. Київ, 2021. 217 с.
4. Фізичне виховання учнів початкових класів у позакласній роботі загальноосвітніх навчальних закладів : навч.-метод. посіб. / за ред. М. Д. Зубалія. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 172 с.

СЕКЦІЯ 3. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ

*Ланіна А. О.,
викладач філологічних дисциплін,
педагогічний фаховий коледж
Комунального закладу вищої освіти
„Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія“
Запорізької обласної ради,
м. Запоріжжя*

УСВІДОМЛЕННЯ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТИРІВ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості [1].

Реалізація мети початкової освіти ґрунтується на низці ціннісних орієнтирів, що визначені Стандартом. Здобувачі освіти усвідомлюють провідну роль уроків української мови в реалізації цінності «плекання любові до рідного краю та української культури, шанобливе ставлення до Української держави» [1]. Як керівник практики орієнтую студентів планувати уроки, зважаючи на тематичне навчання. Наприклад, до теми «Користування орфографічним словником для перевірки написання слів з ненаголошеними [е], [и], що не перевіряються наголосом» (3 клас) показую зразки вправ, які можна дібрати для формування почуття гордості за приналежність до українського народу.

Каліграфічна хвилинка.

- Відгадайте загадку.
- На даху моєї хати
Оселівся птах цибатий.
Довгий дзьоб і ноги має,

Мишок, жабок полюбляє.

Чемних діток іздалека

В кожен дім несе ... (Лелека) [2].

- Які повір'я, звичаї здавна побутували в українців, пов'язані з лелекою?
- Щоб записати слово «лелека», маємо визначити, які букви загубилися: л..л..ка.
- Яким буде перший крок? (поставити наголос). Отже, ми знайшли одну літеру з допомогою наголосу – л..ле'ка. Яким є перший склад: наголошеним чи ненаголошеним? Ми можемо перевірити його написання з допомогою наголосу? Як вийдемо з такої ситуації? (звернемося до словника).
- Запишімо буквосполучення «ле», «ка» і слово «лелека».
- Пропоную скористатися тлумачним словником і виписати близькі за значенням до слова «лелека» (чорногуз, бусел, бузько).
- Як бачимо, в різних регіонах України цей прекрасний птах має своє найменування.

На цьому ж уроці можна реалізувати ще й завдання змістової лінії «Досліджуємо медіа». Бесіда за фотографією.

Джерело: <https://spadok.org.ua/davni-viruvannya/viruvannya-pov-yazani-z-lelekoiu>

- Розгляньте зображення.
- Як ви думаєте, це малюнок чи фотографія?
- Які ознаки вказують на те, що це фотографія?

- Фотографію ще можна називати «світлиною». Розкажіть, що ви бачите на цій світлині?
- Що ви вже знаєте про лелек?
- Які повір'я, прислів'я, приказки, пов'язані з лелекою ви чули?
- Уявіть, що розповісти про зображене на цій світлині вас попросила людина, що має вади зору. Опишіть зображене. Почніть з того, що зображено на передньому плані. Далі змалюйте, що бачите на задньому плані.
- Чи можна цю фотографію назвати портретом? (ні, це картина природи)
- Як думаєте, хто міг зробити цю світлину? Як називають людей, що професійно займаються фотографією?
- Чи легко було зробити такий знімок?
- Навіщо автор поділився своєю роботою в мережі «Інтернет»?
- Яке враження на вас справила ця світлина? Чому?

Отже, ми розглянули саме фотографію, бо це зображення вирізняється своєю реалістичністю, документальністю. Фотограф прагнув показати світ природи, а саме: родинні стосунки між птахами – лелеками, їхнє піклування один про одного. Розглянувши цю світлину, ми пригадали, як українці здавна шанували цього красивого, величного птаха, який став символом любові, вірності, родинного затишку і щастя.

Отже, будуючи уроки на тематичній основі, студенти вчаться не просто реалізовувати мету початкової освіти, а й формувати міжпредметні компетентності учнів початкових класів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт початкової освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
2. Загадки про лелеку для дітей. URL : <http://korusno-znatu.in.ua/inshe/zagadky/zagadky-pro-leleku-dlya-ditej/>

*Московець Л. П.,
викладач,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук
Смірнова К. Р.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Сучасна педагогічна практика показує, що й зараз педагогічні працівники, які здійснюють організацію освітнього процесу з молодшими школярами, а іноді й дошкільнята, стикаються з конфліктами серед дітей. Але більшість наукових праць спеціалізуються на дослідженні конфліктної поведінки підлітків. Хоча приступати до реалізації психологічного коригування конфліктної поведінки дітей варто ще в молодшому шкільному віці. На думку багатьох відомих психологів (М. М. Боришевський, Я. Л. Коломінський, Л. С. Славіна та інші), молодший шкільний вік виконує надзвичайно велику роль у творенні та фіксуванні провідних тенденцій поведінки дітей, зокрема конфліктної. Через це необхідно зауважувати на конфліктні обставини між дітьми і намагатися виправляти їх не в підлітковому віці, коли вже сформувалися основні стандарти поведінки, а в шкільному віці, коли ці рефлексії ще не набули стійкого характеру.

Конфлікт – це зіткнення різних інтересів, позицій, цілей, поглядів, бажань груп або окремих осіб [3, с. 23]. Багато людей вважають, що це небажане явище, з яким потрібно боротися, як тільки воно виникає. Але вони відіграють свою роль у формуванні особистості. Конфлікт – це вже прелюдія до вирішення якихось непорозумінь і процесу їх вирішення. У кожної людини в голові є певний образ або результат, і коли він не збігається з вашими «картинками», ми

бачимо результат — зіткнення чи конфлікт. Добре, коли конфлікт конструктивний, але зазвичай ми не вміємо контролювати свої емоції та висловлювати свої думки, сприймаємо слова опонента на свій рахунок і виходить неконструктивний конфлікт. Завдяки правильному вираженню своїх емоцій і почуттів ми не будемо викликати агресію в інших.

Загострення конфліктності в шкільному віці пов'язане з тим, що перехід від батьківства до шкільного навчання, вступ до школи є важливим і складним процесом у розвитку дитини. Ознаки конфліктності у молодших школярів зазвичай ситуативні і можуть пройти. Але за несприятливих умов і несвоечасної психологічної допомоги можна створити стійкі особистісні утворення [1, с. 3].

Криза дитячого віку, що є проміжним періодом від однієї стадії розвитку дитини до іншої. У критичному періоді діти стають неслухняними, вередливими, подразливими. Вони часто конфліктують з оточенням, насамперед з батьками. Вони негативно ставляться до раніше виконаних вимог, аж до впертості [4, с. 160].

На думку деяких експертів є конфліктні або постійно несумісні люди, для яких стан конфронтації так само органічний, як для інших «мирне співіснування», співпраця і взаємопідпорядкування. Специфіка конфліктної ситуації розкривається не настільки всеосяжно, оскільки психіка дитини ще нестабільна, що робить її вразливою для впливу. Тому чітко характеризувати цей стан у дітей важко, але виявлено, що в кожній групі дітей є свій «демон». Для таких дітей характерне положення: говорити їм все в очі, що часто буває неприємно, штовхати інших.

Як правило, конфліктні обставини серед молодших школярів у вигляді «учень-учень» формуються, з одного боку, внаслідок взаємної неприязні. Справа в тому, що багато учнів ще не вміють повноцінно виражати всі свої думки, емоції та захищатися у разі агресії зі сторони іншої дитини. Хлопчики в таких ситуаціях борються, а у дівчаток зазвичай виникає тиха образа, яка неабияк сильніше шкодить психіці дитини. Це може проявлятися заниженою

самооцінкою, появою підвищеної тривожності у дитини і аж небажанням йти до школи.

Проблеми корегування конфліктної поведінки молодших школярів розглядалися в працях І. В. Дубровіної, А. В., Захарова, О. І. Зотова, В. Г. Кондрашенко, А. М. Пригожан, Т. О. Снегирьова, І. А. Фурманова, С. М. Хорухого, Т. І. Юферова та ін. Проте розроблені в сучасній психологічній практиці корекційні методи і корекційні програми спрямовані здебільшого на подолання тих чи інших труднощів у характері та поведінці дітей. На нашу думку, важливо не лише подолати труднощі, що вже виникли, але й створити умови, за яких такі труднощі блокуються та запобігаються, тобто здійснюється принцип «зони найближчого розвитку».

Для учня молодших класів характерні короткочасні емоційні переживання, якщо, звісно, мова не йде про вичерпні потрясіння і роздратування, які безперервно мучать дитину. Емоційна мінливість і високий ступінь конформізму допомагають охороні психіки молодшого школяра. Проте короткочасна нервозність учнів цього віку не дає вчителю привід для необережних форм тиску під приводом того, що все забудеться.

Ще одна психологічна аксіома полягає в тому, що школярі потребують захисту з боку дорослих, особливо вчителів. У кожній стресовій, конфліктній ситуації дитина дивиться на вчителя, чекає від нього допомоги та підтримки. Шок тим більший, якщо сподівання молодшого школяра не виправдовуються, якщо вони залишаються з переживаннями один на один. А ще гірше, коли замість допомоги вчителя дитина отримує навпаки [2 с. 54].

Сторонами конфлікту можуть бути всі учасники освітнього процесу: навіть батьки учнів, керівники методичних служб та адміністративний персонал. Беручи до уваги характер конфліктів у молодших класах вони можуть бути раптовими і непередбачуваними. Це найнебезпечніший варіант конфлікту, оскільки він вимагає від учителя бездоганної реакції в умовах відсутності часу. У таких випадках імпровізація часто підводить вчителя, і наслідки раптової поспішної реакції вчителя можуть бути сумними.

Отже, можна зробити висновок, що молодший шкільний вік- це період інтенсивного психічного та особистісного розвитку. Виникаючі в цей час новоутворення, навчальна діяльність можуть створювати умови для конфліктних ситуацій, проте це можна оминати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коновальчук І. М. Особистісні особливості дітей молодшого шкільного віку як суб'єктивні чинники їх конфліктів з батьками. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України* / за ред. С. Д. Максименка. 2013. Т. VIII. Вип.1. С.178–190.
2. Конфліктологія: Конспект лекцій. Для підготовки магістрів усіх форм навчання / В. Я. Галаган, В. Ф. Орлов, О. М. Отич. Київ: ДЕГУТ, 2008. 293 с.
3. Миронова О. М. Конфліктологія : навчальний посібник / О. М. Миронова, О. В. Мазоренко. Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. 168 с.
4. Соціальна конфліктологія: підручник / Л. Й. Гуменюк. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 564 с.

*Московець Л. П.,
викладач,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук
Дубина Я. Ф.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НУШ

На сьогоднішній час Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття» чітко визначає стратегічні завдання реформування освіти в Україні [2]. Закон України «Про освіту» наголошує на тому, що розгляд компетентнісного підходу в системі освіти та управління нею, який розробляється та теоретично обґрунтовується у вітчизняній і зарубіжній практиці й упроваджується в роботу закладів освіти, зумовлений світовими інтеграційними процесами, тенденцією глобалізації світового освітнього середовища [3]. У 2018-2019 році в усіх школах України розпочала діяти програма Нової Української Школи. Саме запозичений досвід роботи з дітьми та очевидне покращення знань і бажання відвідувати заняття, підштовхнуло Україну до кроку вперед на зустріч європейській системі навчання підростаючого покоління [6].

Всі вчителі початкових класів розпочали переформатування своєї роботи орієнтуючись на нові стандарти роботи з дітьми. Вчителі, які працювали ще за старої «традиційної» системи мали певні труднощі в переході на нові технології, тому коли з педагогічних закладів освіти випускаються професіонали орієнтовані на систему НУШ, керівники закладів освіти почали виявляти більшу зацікавленість саме до молодих спеціалістів. Ця особливість

пов'язана з тим, що більшість вчителів з багаторічним досвідом працюють за старою системою і їм складніше перейти працювати за новими вимогами. Нещодавні студенти – ще ненаписана книга, яка може легко підлаштовуватися під сучасний порядок денний. Бо сучасний вчитель це не просто наставник і світило науки, але і креативний, критично мислячий та зацікавлений в постійному розвитку фахівець, який допоможе дітям навчатися, а не змусить їх бездумно завчати інформацію.

Проте незважаючи на наявність чи відсутність педагогічного досвіду роботи у закладах освіти сучасні фахівці зустрічаються з певними проблемами. З-поміж таких проблем хочеться відзначити наступні:

1. Вчителі, які вже працюють та студенти педагогічних закладів освіти стикаються з розходженням нової системи навчання та тієї, яка була вже напрацьована роками. В «старій» системі навчання було все зрозуміло. Напрацьований роками матеріал, затверджені дидактичні матеріали та програма, в якій не було варіативності для вчителя. Сучасні студенти навчалися в школі, де діяла традиційна система освіти і відповідно вони бачили систему, за якою працювали їх викладачі. Вони переймали їх звички і спосіб викладання, за рахунок чого їм було складно звикнути до нового викладача з іншими методами навчання. І навіть, якщо в педагогічному закладі вищої освіти вони чудово засвоять педагогіку партнерства та гуманну педагогіку вони можуть повертатися до того прикладу виховання та навчання, який бачили під час навчання в школі.

2. В НУШ широко розвинена педагогіка партнерства, яка дозволяє будувати відносини з дітьми на засадах взаємоповаги, довіри та взаємодопомоги на противагу старій системі, де головним була фігура вчителя і повага зазвичай базувалась на страху перед ним. Саме педагогіка партнерства виключає маніпуляції чи натиск з боку вчителя. Вчитель сприймається як наставник, друг, психолог та вихователь. В умовах НУШ вчитель скеровує, а не наказує. Окрім цього батьки не залишаються третьою стороною в цих відносинах, а стають рівноправними її учасниками.

3. Також важливою складовою у новій навчальній системі є високий рівень емоційного інтелекту. Вчителі, які довгий час працювали за традиційною навчальною системою з часом стають менш емпатичними та здатними не тільки зрозуміти стан дитячого колективу, але і знайти до них підхід. За рахунок чого стараються «підігнати» дітей до власних стандартів, в яких їм комфортно працювати. Майбутні вчителі повинні наполегливо працювати над собою для досягнення високого рівня емоційного інтелекту, щоб вміти стежити за своїм ресурсним станом та швидко вирішувати будь-які проблеми. Якщо рівень емоційного інтелекту буде недостатнім, то у педагога може спостерігатися емоційне вигорання та втрата інтересу до роботи.

Найбільшою проблемою стає те, що профорієнтація, яка проводиться в школах, є на низькому рівні і більшість абітурієнтів вступають до педагогічних закладів не свідомо, що в кінцевому результаті впливає на стрімке зменшення спеціалістів, що працюють за здобутою професією. Адже коли студенти йдуть на педагогічну практику вони стикаються з суворою реальністю того, що діти не такі, якими студенти їх уявляли. Саме в період педагогічної практики у багатьох майбутніх педагогів стається переломний момент і вони, після закінчення навчального закладу не мають бажання працювати у школі.

У майбутніх педагогів ще в студентські роки варто формувати готовність до здійснення педагогічної діяльності в умовах Нової української школи з метою вироблення здатності ефективно розв'язувати ті проблеми, які можуть виникнути у них в процесі здійснення професійної діяльності.

Є. Корабліна описує готовність як «відносно стійкий стан, що визначається базовими (зокрема характерологічними) і програмованими (мотиваційними та інтелектуальними) властивостями особистості і проявляється в активно-позитивному відношенні до професії та в сформованій професійній самосвідомості» [4].

Психологічна готовність майбутніх спеціалістів відзначається вченими, як «спрямованість на виконання тієї чи іншої діяльності особистості, для

виконання якої має певний набір навичок, знань, вмінь, та її готовність до протидії перешкодам, які виникають у ході виконання будь-якого завдання» [4].

Ю. Вербиненко з-поміж компонентів готовності до педагогічної діяльності викоремлює: змістовно-операційний, мотиваційно-цільовий, оцінний, ціннісно-орієнтаційний, комунікативно-інформаційний, креативний. На думку дослідниці змістовно-операційний компонент передає сукупність знань, умінь та навичок педагога, професійні особливості сприймання, мислення, уваги, пам'яті. Мотиваційно-цільовий компонент пов'язаний із бажанням присвятити себе діяльності педагога, інтересі до професії, а оцінний – із здійсненням рефлексії власної підготовленості до професії. Ціннісно-орієнтаційний компонент базується на сповідуванні етичних норм, професійних цінностей, а комунікативно-інформаційний – на сформованості комунікативної компетентності, використанні інформаційних технологій, креативний – на здатності до творчості [1].

Посада вчителя на сучасному розвитку педагогічної галузі в Україні є суттєво навантаженою в різних аспектах. Робота викладача в умовах НУШ вимагає від педагога не лише великого багажу знань, але й готовність до роботи з інноваційними технологіями і в якісно нових, для вчителя умовах. Зазначимо, що особистісна готовність майбутнього психолога до професійної діяльності є соціокультурним і психологічним феноменом, що включає в себе впорядковану сукупність ціннісно-змістовних регулювальників, що забезпечують твердість його суб'єктної позиції і емоційно-вольових станів. У її структуру входять мотиваційний, когнітивний, конативний, рефлексивно-ціннісний та регулятивно-вольовий компоненти в їх взаємозв'язку і взаємообумовленості. Саме тому особистісна готовність вчителя НУШ є однією із запорук успішної його діяльності [5].

Отже, психологічна готовність майбутнього педагога одна з найважливіших складників продуктивної роботи педагога в професійній діяльності. При підготовці молодих спеціалістів варто приділяти рівноцінну увагу не тільки педагогічній ерудованості, але і психологічному стану студента.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верби́ненко Ю. Професійна готовність до педагогічної діяльності.
URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/12274/1/Professional.pdf>
(дата звернення: 01.12.2022).
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття): Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. №896.
3. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 04.2002 № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
4. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с
5. Психологічна готовність до професійної діяльності: поняття та суть.
URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/29223/>
6. Міністерство освіти і науки України. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

*Непорада І. М.,
асистент кафедри початкової освіти,
гуманітарних дисциплін та інформатики,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ТАЙМ - МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

На сучасному етапі розвитку суспільство потребує фахівця з високими рівнем фахової компетентності, який повинен вміти не лише застосовувати знання, вміння й навички у своїй практичній діяльності, але ще й раціонально використовувати свій час, вміти ефективно організувати власну діяльність та

динамічно розвиватися. У сучасному, надто швидкому ритмі, молода людина стає заручником широкого вибору можливостей та обмеженого часу.

Студент виконує певний обсяг навчальних завдань з різних навчальних дисциплін, займається самопідготовкою, спілкується, відвідує гурткові, секційні заняття, відпочиває та підтримує в належній формі стан свого здоров'я. Тому однієї з проблем, з якою стикається, студент – це вміння раціонально, ефективно планувати та організовувати власний час не тільки протягом дня, а й тижня тощо.

Отже, одним із важливих аспектів успішної професійної діяльності є формування навички раціонального використання часових ресурсів. Від вирішення цього питання залежить успішність і в навчанні, і в подальшій професійній діяльності.

Навчити студента керувати власним часом, використовувати його раціонально допоможе технологія таймменеджменту, яка володіє засобами організації часу задля підвищення ефективності й раціональності його використання. Інакше кажучи, тайм менеджмент покликаний підвищити продуктивність через усунення утрат робочого та особистого часу [3, с.76].

Особливо важко студентам першокурсникам: великий обсяг навчальних завдань, збільшення тривалості занять, насиченість, а головне, те, що відбувається перехід від шкільної організації до ЗВО. Як показує досвід, переважна більшість студентів не володіють ефективними для навчання й життя методами та навичками самоорганізації та не вміють планувати свій день.

Сам термін «time management» було введено в 70-х роках ХХ століття Клаусом Міллером, який створив компанію Time Management International (ТМІ) і винайшов блокнот Time Manager (прототип органайзера), вперше організував тренінг з планування й управління часом. В Україні термін «тайм-менеджмент» почав використовуватися із переходом до ринкової економіки. Засновником технології «тайм-менеджменту» в Україні став Гліб

Архангельський, який очолив консалтингову компанію «Організація часу» і написав багато книг, пов'язаних із проблемою управління часом [1].

Технологія тайм-менеджменту відкриває можливість кожному студентові ефективно планувати розклад свого дня, тижня, місяця. У навчальному процесі вищого навчального закладу є певні завдання, що за своїм характером є обов'язковими, які вимагають чіткої організації, планування, і головне – своєчасного виконання. Тайм-менеджмент допомагає студентові визначити пріоритети, здійснити попереднє планування й чітку організацію, контролювати власний час [2].

На думку Наталії Печерської, структура таймменеджменту виглядає так:

- розробка стратегії:
- ціле покладання (тобто розуміння принципів, за якими визначаються цілі):
- визначення пріоритетів і планування:
- реалізація плану;
- контроль досягнення мети [3, с.77].

На сьогоднішній день існують наступні методики таймменеджменту, які дозволяють ефективно розподіляти свій час:

1. Метод помідора.
2. Метод слона.
3. Метод жаби.
4. Методи швейцарського сиру [3, с.78-80].

Отже, вміння правильно розподіляти власний час – це, в свою чергу, комплексна система управління персональною діяльністю та частина самоменеджменту. Використання в системі технології таймменеджменту – це організація діяльності, що сприятиме ефективному та успішному засвоєнню професійних знань і вмінь та, водночас, досягненню поставлених цілей, реалізації життєвих потреб і становлення висококваліфікованого, конкурентно-спроможного фахівця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ватаманюк Г. Таймменеджмент як засіб організації освітньої діяльності студентів у системі роботи куратора URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/33160/1/Kyfeko_Romanova.pdf (дата звернення 10.11 2022).
2. Іванова Г. Тайм-менеджмент як педагогічна технологія формування культури розумової студентів URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/emelova,+34.pdf> (дата звернення 20.11 2022).
3. Нова українська школа: порадник вихователю групи продовженого дня у закладах загальної середньої освіти: навч.метод. посіб./ Г. І. Дмитрів та ін. Львів: Світ, 2019.224с.

Олійник А. П.,
викладач природничих дисциплін,
Педагогічний фаховий коледж
комунального закладу
вищої освіти „Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія“ Запорізької обласної ради,
м. Запоріжжя
Коваль Н. М.,
викладач природничих дисциплін,
Педагогічний фаховий коледж
комунального закладу
вищої освіти „Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія“ Запорізької обласної ради,
м. Запоріжжя

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО (ЗМІШАНОГО) НАВЧАННЯ

Проблема підготовки професіонала високого рівня компетентності у будь-якій галузі – напружений, тривалий процес, який забезпечує набуття теоретичних знань і практичних навичок. Підготовка кваліфікованих вчителів початкової освіти, здатних до творчої праці та професійного розвитку в умовах

дистанційного (змішаного) навчання складна, відповідальна, але цікава співпраця студента і викладача, в якій відбувається взаємодія, результатом якої, в першу чергу, є взаємонавчання, взаємозбагачення.

В основі підготовки до професійної діяльності майбутніх вчителів початкової освіти лежить компетентнісний підхід.

У педагогіці засади компетентнісного підходу закладені у працях багатьох науковців: А. Богуш, Н. Бібік, О. Заблоцької, О. Онопрієнко,

О. Пометун, Ю. Рашкевича, О. Савченко, О. Спіріна, А. Хуторського та ін.

Професійна компетентність – це якість особистості, яка дає змогу фахівцеві максимально ефективно здійснювати свою діяльність, а також сприяє його саморозвитку і самовдосконаленню [3].

На думку О. І. Пометун, під компетентністю людини слід розуміти сукупність знань, умінь, навичок і ставлень, що набуваються у процесі навчання і дають змогу людині визначити, тобто ідентифікувати й розв'язувати незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, характерні для тої чи іншої сфери діяльності [2, с. 66].

Також під професійною компетентністю вчителя розуміють особистісні можливості, які дозволяють йому самостійно і ефективно реалізувати цілі педагогічного процесу. Для цього потрібно знати педагогічну теорію, уміти застосовувати її в практичній діяльності. «Компетентність» визначає рівень професіоналізму особистості, а її досягнення відбуваються через здобуття нею необхідних компетенцій, що є метою професійної підготовки фахівців [1].

Яким має бути сучасний вчитель початкової школи – визначено у новому професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», який був затверджений 23 грудня 2020 року (Наказ №2736), де визначено перелік та опис загальних і професійних компетентностей вчителя. Професійно-педагогічна компетентність вчителя початкової освіти має багато складових.

На сучасному етапі становлення Нової української школи, коли стара парадигма освіти, спрямована на накопичення знань, вже не працює, тому необхідно навчити здобувачів освіти самостійно здобувати знання, використовувати їх у різноманітних життєвих ситуаціях.

Професійна діяльність вчителя ніколи не була стандартною. Набуті професійні компетентності вчитель застосовує у постійно змінюваних, нестандартних ситуаціях і тому специфіка роботи вчителя полягає у корекції, модифікації дій, творчості та педагогічної майстерності. Щоб бути сучасним вчителем необхідно вдосконалювати педагогічну майстерність впродовж життя.

Організація освітнього процесу викладачами природничих дисциплін педагогічного фахового коледжу забезпечує системну та змістовну взаємодію суб'єктів дистанційного навчання з використанням форм індивідуальної та групової навчально-пізнавальної діяльності студентів, а також здійснення ними самоконтролю під час навчання.

В роботі використовуємо платформи Microsoft, Teams, Google, Classroom, LearnsgApps.org, застосунки Meet.google.com, Zoom, дошки Jamboard, Padlet, які дають змогу організовувати різноманітні форми організації освітнього процесу (лекції, семінари, інтегровані заняття тощо); урізноманітнювати види контролю; виконувати лабораторно-практичні заняття; варіювати методи формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової освіти, зокрема, використовувати методи розвитку критичного мислення («Скринька невідкритих таємниць», «Мозкова атака», «Передбачення», «Кубування», «Метод шести капелюхів», «Сенкан», «Входження в картину», «Створення реклами», «Драматизація», «Діаграма Венна», «Фішбоун», «Т-схема (схема «Так/ні»)», «Методика взаємних запитань» тощо).

Під час дистанційного (змішаного) навчання використовуємо завдання компетентісно – орієнтовані, особистісно – орієнтовані, які дають змогу розкриватись особистості майбутнього вчителя початкової освіти, підвищують рівень мотивації, вчать різноманітним видам діяльності. Адже сучасна освіта

побудована на діяльнісному підході, за схемою: від діяльності – до компетентності. Так, під час виконання практичної роботи, студентам пропонуємо завдання:

1. Проаналізуйте перелік стратегій розвитку критичного мислення.
2. Запропонуйте критерії, за якими їх можна об'єднати.
3. До кожної, виділеної Вами групи стратегій, розробіть по одному завданню з використанням методів критичного мислення
4. Розробіть завдання до однієї з тем предмету «Я досліджую світ» (природничої освітньої галузі) для дітей з ООП. Проілюструйте їх та доведіть, що саме ці завдання сприятимуть розвитку критичного мислення у дітей з ООП.
5. Обґрунтуйте, які якості розумової діяльності будуть розвиватись у дітей завдяки використанню методів критичного мислення.
6. Чому Ви так вважаєте?

Життя – постійне навчання. Компетентнісне навчання спрямоване на роботу з інформацією, опанування вміннями і навичками, які допомагають бути успішними, конкурентними та цінними на ринку праці. Готовність учителя до реалізації компетентнісного навчання – найголовніша запорука успіху, тому викладачі використовують проблемні, дослідницькі, проєктні завдання.

Студенти виконують завдання для організації дослідницької роботи на заняттях «Я досліджую світ» з тем: «Обертання і рух Землі», «Властивості рідин», «Ньютонівські рідини»..., створюють моделі для дослідження роботи легенів, утворення вулкану тощо.

Для практичної підготовки студентів використовуємо сайт [LearnsngApps.org](https://learnsngapps.org) для розробки різнопланових завдань для роботи з дітьми з формування природничої компетентності. Наприклад, створення сенкану, синквейну, порівняння певних об'єктів, встановити послідовність тощо.

Особливої уваги заслуговує організація групової роботи під час дистанційного навчання. Її успіх залежить від використання в освітній практиці

компетентнісно орієнтованих завдань. По-перше, це діяльнісні завдання, які включають предметні вміння (понятійний апарат, пояснення дій, підбір моделей, створення власного алгоритму дій); уміння працювати з інформацією; пошук шляхів досягнення цілей; дослідницькі уміння; усну і письмову комунікацію.

По-друге, це завдання, які спонукають критично осмислювати отриману інформацію, формулювати висновки та аргументувати їх (*завдання: інтерпретація, порівняння, моделювання, структурування* тощо).

Так, розглядаючи проблему «Яким має бути урок в сучасній українській школі?», пропонуємо групі завдання:

1. Виділити критерії сучасного уроку.
2. Сформулювати завдання сучасного уроку НУШ.
3. Скласти порівняльну характеристику традиційного та сучасного уроку.
4. Створити алгоритм дій: підготовка вчителя до сучасного уроку.
5. Змоделювати структуру сучасного уроку «Я досліджую світ».

Для короткочасної групової роботи використовуємо дошку Jamboard, на якій студенти не тільки виконують творчі завдання, а й тренуються у використанні її в період різноманітних видів практики.

Запропоновані завдання передбачають різноманітні види діяльності, які сприятимуть підготовці студентів до професійної діяльності, навчать критично мислити, аналізувати, опрацьовувати ті обсяги інформації, яку вони отримують із різноманітних джерел та вибирати необхідне, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

Проблема формування професіонала із необхідним рівнем компетентності у певній галузі суспільного життя – кропіткий та тривалий процес із набуття теоретичних знань і практичних навичок, адже конкурентоспроможним може бути саме сучасний, грамотний, умотивований, сертифікований педагог.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пальчик Т. В. Формування педагогічної компетентності при вивченні психологічних дисциплін / Т. В. Пальчик // Педагогічна майстерня. № 50. – 2013. С. 10 – 12
2. Пометун О. І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти О. І. Пометун // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С. 65-69.
3. Сухорукова А. А. Комплексний підхід до формування професійної компетентності педагогів / А. А. Сухорукова // Педагогічна майстерня. № 2. 2011. С. 14 – 19.

*Олійник І. О.,
викладач психолого-педагогічних дисциплін,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ „МЕНЕДЖМЕНТ ТА САМОМЕНЕДЖМЕНТ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ“ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

Актуальність проблеми ефективного використання часу здобувачами передвищої освіти набуває все більшого значення в умовах науково-технічної революції, глобалізації, появи нових форм навчання. Правильне використання часу є запорукою успішного виконання навчальних обов'язків, досягнення життєвих цілей.

Відтак, особливої актуальності набуває впровадження технологій тайм-менеджменту у освітній процес студентської молоді, що дозволяє підвищити ефективність навчальної діяльності за рахунок оптимізації часових витрат на підготовку і прийняття рішень, досягнення стратегічних і тактичних цілей, виконання інтелектуальних та життєвих завдань.

При вивченні з першокурсниками фахової передвищої освіти (спеціальність 013 Початкова освіта) теми «Менеджмент та самоменеджмент

майбутнього учителя» в курсі «Основи професійної діяльності вчителя» в ході практичної роботи було проведено дослідження.

Всього участь у дослідженні взяли 30 студентів I курсу. Студенти дали відповідь на питання тесту на визначення компетентності у керуванні часом та авторської анкети «Мій тайм-менеджмент».

Тест допоміг нам визначити рівень сформованості у майбутніх учителів початкових класів особистісної компетентності в управлінні часом. Були отримані такі результати: високий рівень – 6 осіб, що складає 20%, середній – 18 осіб, що відповідає 60 %, низький – 6 студентів, що склало 20%, повна відсутність часової компетентності – 0 осіб, 0%.

На основі анкетування з'ясовано, що серед опитаних 85% відчувають катастрофічну нестачу вільного часу, лише 10% опитаних визначили, що мають достатньо часу. 68% опитаних відповіли, що не встигають виконувати усе, що запланували на день; 15% – не завжди встигають виконати заплановане; 17% опитаних завжди встигають виконувати усе заплановане.

Найбільшою перепоною у реалізації поставлених завдань та намічених планів на день є брак часу (82%).

Серед причин браку вільного часу 33% студентів визначили відсутність умінь використовувати свій час, 70% студентів зазначили, що багато часу витрачається на Інтернет, соціальні мережі; 5% визнали швидку втомлюваність та 2% – лінь.

Щоб встигати заплановане на день, 89% респондентів вказали, що необхідно вміти планувати свій час, а 7% переконані у необхідності зменшити обсяг завдань.

Брак вільного часу негативно відображається на духовному і фізичному самопочутті студентів. Так, аналіз результатів опитування засвідчив, що 32% респондентів відчувають нервозність, проявляють агресивність та дратівливість; стрес, депресію, апатію переживають 40% опитаних.

Стосовно режиму дня та його розпорядку, 60% респондентів зізналися у його відсутності, 30% опитаних визначили, що існує приблизний режим.

Аналіз відповідей на питання авторської анкети «Мій тайм-менеджмент» показав, що більшість опитаних здобувачів освіти мають недостатньо сформовані навички особистого тайм-менеджменту.

На запитання «Чи вмієте ви ставити мету, визначати цілі власної діяльності», були отримані наступні відповіді: вмію – 5 студентів, не вмію – 5 студентів, не задумувався над питанням – 14 студентів, не знаю – 6 студентів. Отже, ми бачимо, що лише 10 студентів з опитаних вміють ставити мету, визначати цілі власної діяльності, що складає 33%.

На запитання «Як ви виставляєте пріоритети при визначенні цілей навчальної діяльності» здобувачі освіти відповіли таким чином: виконую завдання на завтра (50%), виконую цікаві завдання першими (24%), не завжди виконую завдання (14%), виконую, коли є натхнення (5%), виконую після негативної оцінки викладача (7%).

Аналіз відповідей респондентів на питання «Чи вмієте ви планувати власну діяльність для досягнення означених цілей» показав, що лише 12% здобувачі вміють планувати власну діяльність.

Запитання «Чи вмієте ви планувати власний час і чи постійно ви це робите?» допомогло встановити, що розподіляти правильно час вміють лише 18% студентів, і лише 8% опитаних регулярно планують час.

Запитання «Які правила планування часу ви знаєте?» всі студенти відмітили: режим дня, план роботи на день. На жаль, такі прийоми як «Співвідношення 60:40», встановлення часових норм, реалістичний план дня, свідоме встановлення однозначних пріоритетів, принцип Парето (співвідношення 80:20), «як з'їсти жабу», метод швейцарського сиру були новими для студентів.

Серед прийомів та правил планування часу, якими користуються опитані були названі такі: чергування праці і відпочинку, розпорядок дня,

Відповідаючи на запитання «Що вам заважає раціонально використовувати час?» респонденти відмітили такі поглиначі часу: соціальні мережі – 100%, телефонні розмови – 60%, надмірний сон – 40%,

«розкачування» (довге збирання до роботи) – 30%, лiнь – 25%, телевізор - 20 %, відсутність регулярного контролю – 15%, повільність – 10%, звичка відкладати на останній день – 5%.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження виявлено викривлене уявлення студентів про самоорганізацію часу. Респонденти не володіють необхідними знаннями і вміннями тайм-менеджменту. Студенти, майбутні вчителі початкових класів мають проблеми в організації власного часу. Згідно з результатами проведеного опитування, більша частина респондентів проявили інтерес до тайм-менеджменту. Вони мають бажання і вважають за необхідне отримати знання та сформувати вміння самоорганізації власного часу.

Отже, тема «Менеджмент та самоменеджмент майбутнього учителя» є актуальною при вивченні курсу «Основи професійної діяльності вчителя».

*Павлова Т. В.,
завідувач навчально-виробничої практики,
викладач вищої кваліфікаційної категорії,
вчитель-методист,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРОВЕДЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО УРОКУ

Активне реформування української освіти відповідно до концептуальних засад вимагає докорінних змін і в підготовці майбутніх учителів - студентів педагогічних закладів передвищої та вищої освіти. У першу чергу тому, що саме вони будуть впроваджувати та наповнювати потужною енергією змін нову українську школу. «Школа українська буде успішна, якщо до неї прийде успішний учитель. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає» [1 с. 16].

Реформування розпочинається із оновлення мети повної загальної середньої освіти. Закон України «Про освіту» проголосив за мету всебічний розвиток, виховання й соціалізацію особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення й навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності [2]. І очевидним є факт, що реалізація цієї мети залежить і від учителя, його особистісного потенціалу та професіоналізму, розуміння сучасних освітніх тенденцій та шляхів їх реалізації. У зв'язку з цим варто говорити про формування у випускників педагогічних закладів освіти розуміння нової ролі учителя – не як єдиного наставника та джерела знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини.[1] Це обумовлено тим, що головним завданням освіти, зокрема й початкової, є не накопичення в дітей узагальнених академічних знань, умінь і навичок, якими тривалий час «фаршируємо» своїх учнів, а формування в них практико зорієнтованих компетентностей, які характеризуються здатністю застосовувати знання, уміння, навички, набуті через діяльність та трансформовані у власний досвід і цінності. Починати професійну підготовку майбутніх фахівців слід із чіткого усвідомлення ними суті понять «компетентність», «компетентнісний підхід», розуміння їх наповнення, особливостей та знання переліку тих 11 ключових компетентностей, що визначені в Законі України «Про освіту» та закріплені в Державному стандарті початкової освіти як обов'язкові результати навчання.

Отже, під компетентністю розуміють спеціальним шляхом структуровані (організовані) набори знань, умінь, навичок і ставлень, які набуваються в процесі навчання, що дозволяють людині визначати, тобто ідентифікувати й розв'язувати незалежно від контексту (від ситуації) проблеми, що є характерними для певної сфери діяльності [3 с.7]. Іншими словами, учитель при підготовці до занять має таким чином продумувати, організувати навчальний матеріал, щоб максимально змотивувати та захопити дитину до пошуку

інформації, її аналізу та формулювання висновків. Тому, якщо майбутній педагог буде розуміти структуру компетентностей, особливості кожного їх елементу, це може полегшити саме підготовку до уроку: добір методів, форми подачі матеріалу.

Основними складовими компетентності залишаються знання, але не просто узагальнена конкретна інформація, яку потрібно послухати, запам'ятати, репродуктивно відтворити, а інформація (і це має оговорюватися для учнів у класі, до цього їх необхідно готувати), яка є швидкозмінною - динамічною, різноманітною та необхідною для здійснення тієї чи іншої діяльності або розв'язання певного кола завдань. Її (інформацію) треба вміти відшукати, тобто студент- майбутній учитель повинен усвідомлювати, що має навчити дітей «шукати» потрібну інформацію, аналізувати, у процесі цього відкинути не суттєве та синтезувати в ході власної навчальної дослідницької діяльності ву досвід. Наступна складова – уміння застосувати знання (інформацію) в конкретних ситуаціях, розуміти, яким чином це зробити: для якого знання, який метод потрібен, яка ситуація вимагає застосування якого вміння. І найважливішим, на мою думку, є ціннісні орієнтації, уміння пропустити через власне розуміння сукупність знань: їх необхідність чи непотрібність для конкретної діяльності, актуальність способу їх здобування чи використання. При цьому слід пам'ятати, що ці компоненти формуються в компетентності, якщо засвоюються дитиною в процесі навчальної пошукової дослідницької діяльності.

Формування компетентності учнів, тобто здатності мобілізувати знання в реальній життєвій ситуації, – найактуальніша проблема сучасної школи. І вирішення її потребує нової організації процесу навчання, що орієнтована не на зміст, а на результат і має починатися з усвідомлення вчителем та формулювання чітких, зрозумілих, реальних, вимірюваних результатів як окремого уроку, так і вивчення теми, розділу чи курсу. Тому замість розпливчастої цільової установки доцільно визначати очікувані результати навчання [3].

Як навчити майбутніх педагогів визначити очікувані результати? Для цього в процесі вивчення методик певних предметів студентів необхідно детально знайомити зі складовими типових програм початкової школи: метою конкретної освітньої галузі в цілому, змістовими лініями, відповідно до яких вказуються обов'язкові результати навчання на кінець певного циклу і відповідно до них визначені й очікувані результати змістових ліній. Це допоможе передбачати:

- 1) обсяг і рівень засвоєння знань учнів, що буде забезпечено;
- 2) обсяг і рівень розвитку навичок та умінь, який буде досягнуто;
- 3) ставлення (оцінку) учня до явищ, подій, процесів, засвоєних на уроці знань, умінь, навичок, що забезпечує розвиток емоційно-ціннісної сфери дитини, вплив на її переконання, характер, поведінку тощо [3 с. 159].

Усвідомивши це, вчителю, студенту легко буде сформулювати вже завдання конкретного уроку, якщо поставити перед собою запитання:

- навіщо моїм учням те, що ми зараз вивчаємо?
- що вони будуть знати через 35-40 хвилин і що має залишитися в пам'яті через місяць, через рік?
- що вони повинні вміти робити після мого уроку?
- яким чином я можу сформулювати в них усвідомлення важливості цих знань і умінь, мотивувати їх?
- як спонукати до висловлювання власної думки, ставлення до тих чи інших подій і явищ?

Таким чином, вибудовується структура компетентнісного уроку:

I етап-вступна частина (мотивація, актуалізація опорних знань, проголошення очікуваних результатів та завдань уроку)

II етап-основна частина (в ході діяльнісного підходу реалізуються визначені завдання)

III етап-рефлексія (висновки, само - та взаємооцінювання, висловлювання власної думки щодо вивченого)

Набуття професійної компетентності вчителя відбувається впродовж усієї педагогічної діяльності, а ось основа її закладається в студентському віці під час навчання у фахових закладах освіти. І важливим є процес мотивування студентів та формування бажання вчитися, удосконалювати педагогічну майстерність протягом життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- 2 . Закон України про освіту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Пометун О. І. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник / О. І. Пометун, Н. М. Гупан, В. С. Власов. – К. : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. – 208 с.

*Радченко О. В.,
викладач психолого-педагогічних дисциплін,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ТЕХНОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Інформатизований світ дуже стрімко змінюється, дедалі важче в ньому орієнтуватися вчителю та звичайному учню, а ще важче творити і виховувати Людину. Кожен учитель намагається відшукати цікаві методи роботи з дітьми, обрати певну тактику, стиль роботи, створити умови для позитивного розвитку, творчої реалізації, щоб зробити урок цікавим, сучасним, щоб учні з бажанням

ішли в клас, щоб виховати людину, яка б уміла поєднати свій духовний світ, знання, практику, творчість.

Нині існує багато сучасних навчальних технологій. Та суть не у нововведеннях, а в тому, наскільки вони ефективні, корисні, змінюють структуру та якість освітнього процесу. В. О. Сухомлинський писав: «Не забуваймо, що в школі дитина не тільки вчиться, у школі вона живе». На мою думку, особистісно зорієнтована технологія забезпечує комфортні умови розвитку дитини, реалізує її природні здібності, тому такі уроки спрямовані на особистість.

Визначальною ознакою особистісно зорієнтованого уроку є роль учня як головної дійової особи. Учитель дбає про те, щоб учень, опрацьовуючи навчальний матеріал, відкрив щось нове в собі, знайшов особистісні смисли у виучуваному. Особистісно зорієнтоване навчання забезпечує учневі право на індивідуальність розвитку, унікальність, інтелектуальність, самостійність, партнерські стосунки. Таке навчання має на меті створення оптимальних умов для стимулювання і задоволення потреб кожного учасника навчально-виховного процесу. Використання методи особистісно зорієнтованого навчання формує життєво необхідні компетентності учня, уміння реалізувати себе в житті, критично оцінювати власну діяльність, працювати в колективі, не боятися висловлювати власну думку. Учні можуть самостійно працювати, планувати свою діяльність, робити висновки, їм цікаво на уроках, вони хочуть бути успішними.

Особистісно зорієнтована освіта базується на таких засадах:

- Дитина в школі – особистість;
- Метою освіти є становлення особистості;
- Учень є суб'єктом навчальної діяльності;
- Талановитою є кожна дитина.

Учитель створює умови, застосувавши методи, прийоми, форми роботи, які б сприяли досягненню відповідних цілей. Школярі вчаться здобувати й застосовувати знання самостійно, індивідуально, в парах, групах. На уроці

створюється ситуація успіху, позитивного настрою, відповідної мотивації, взаємопідтримки.

Особистісно зорієнтований урок має таку структуру:

I. Мотиваційний етап.

1.З'ясування (забезпечення) емоційної готовності.

2.Актуалізація суб'єктного досвіду та опорних знань.

II.Цілевизначення та планування.

III.Опрацювання навчального матеріалу.

IV.Рефлексивно-оцінювальний етап.

На мотиваційному етапі учитель повинен з'ясувати емоційну готовність учнів, з яким настроєм прийшли вони на урок, подбати про забезпечення позитивних емоцій, створити сприятливу атмосферу, налаштувати дітей на плідну роботу. Сучасні діти з цікавістю виконують ті види навчальної діяльності, які дають їм матеріал для роздумів, можливість виявити самостійність, винахідливість, творчість. Мотиваційний етап уроку покликаний створювати атмосферу довіри, доброзичливості, забезпечити нормальну зовнішню обстановку для роботи та психологічний настрій учнів на нормальну роботу. «Як почнеш урок, так він і пройде», тому варто створити такий робочий настрій у класі, щоб усі відчували об'єктивну потребу у внутрішній готовності сприйняти навчальну інформацію та діяти в ній. На етапі з'ясування (забезпечення) емоційної готовності доцільно використовувати прийоми: «Комплімент», «Вітер дме», «Кольоровий настрій», «Обмін усмішками», «Побажай мені успіхів», «Словесний настрій», «Малюнкове вітання».

Емоційну готовність до уроку можна реалізувати через прийом «кольоровий настрій»: учні обирають колір, який найбільше підходить до їхнього настрою:

- Червоний – радісний, захоплений;
- Жовтогарячий – радісний, теплий;
- Жовтий - світлий, приємний;
- Зелений – спокійний, врівноважений;

- Синій – сумний, незадоволений;
- Фіолетовий – тривожний, напружений;
- Чорний – занепад;

- Білий – важко відповісти. Цей прийом допомагає намалювати настрої або кольоровий портрет твору, його можна поєднувати з асоціюванням. Також емоційну готовність до уроку можна визначити через технологію «Світлофор»: на партах у кожного учня лежать картки трьох кольорів:

- Зелена – готовий до уроку;
- Жовта – не зовсім упевнений;

- Червона – не готовий. Діти обирають свою картку-емоцію або схематично зображають у зошитах. Прийоми, які використовуються на етапі актуалізації суб'єктного досвіду та опорних знань, привертають увагу учнів до теми, пробуджують їхню зацікавленість. Актуальними прийомами на даних етапах є «Мікрофон», «Асоціювання», «Аутотренінг», «Незакінчене речення», «Гронування».

На рефлексивно-оцінювальному етапі відрефлексовується й оцінюється не лише робота, а й процес та почуття, пов'язані з діяльністю. Цей етап тісно пов'язаний з цілевизначенням та оцінкою. Учні обговорюють хід роботи, аналізують отримані результати, труднощі, досягнення поставлених цілей, участь кожного в спільній діяльності, осмислюють свої відчуття. Вони відповідають на питання: Що найбільше сподобалося? Що здивувало? Які труднощі виникали? Чи досягли ми поставлених цілей? Під час рефлексивно-оцінювального етапу використовуємо різні способи перевірки: самоконтроль, взаємоконтроль, різнорівневі тестові завдання, анкетування, рецензування усних відповідей, письмових робіт однокласників. На даному етапі можна використати такі прийоми: «Незакінчене речення», «Займи позицію», «Мікрофон», «Піраміда позитивних почуттів», «Вітер дме для того, хто...», «Сенкан». Дуже часто учні пасивно сидять на уроках, механічно записують, а потім бездумно відповідають. Такі учні не будуть мислити критично, тому слід створити творчу атмосферу, яка сприяє активному залученню учнів до процесу

навчання. А для цього дозволяємо учням вільно розмірковувати, робити припущення.

В умовах особистісно зорієнтованого навчання на уроці оцінюється рівень навченості учнів, рівень оволодіння загальнонавчальними вміннями та рівень їх особистісного зростання. Як би технології не обрав учитель, необхідно завжди пам'ятати, що кожен прийом, метод хороший, якщо він допомагає формуванню мислення учнів, їхній пошуковій діяльності, зорієнтованій на розвиток індивідуальних задатків та нахилів особистості. Яким би багатим і цікавим матеріалом не оперував учитель, ефективність занять буде залежати від активності самих дітей. Особливо вони пам'ятають уроки, у яких брали безпосередню участь, тому інтерактивні методи навчання є частиною особистісно зорієнтованого навчання, оскільки сприяють соціалізації особистості, усвідомлення себе як частини колективу, своєї ролі й потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рубан С. А. Системне впровадження технологій особистісно зорієнтованого навчання в роботі з обдарованими дітьми. // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2010. - №1. – с.2.

2. Фасоля А. М. Особистісно зорієнтоване навчання: сутність, основи, технології. – Рівне:Юлат, 2008. – 130 с.

*Радченко О. В.,
викладач психолого-педагогічних дисциплін,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ОСОБЛИВОСТІ КУРСУ „ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ“

На сучасному етапі реформування професійної освіти з'являються нові освітньо-професійні програми, нові навчальні курси. У нашому навчальному закладі на всіх відділеннях започатковано вивчення курсу Основи професійної діяльності вчителя.

Метою даного курсу при підготовці фахового молодшого бакалавра за освітньо-професійною програмою (013) Початкова освіта є знайомство студентів з особливостями педагогічної професії, вимогами до вчителя початкових класів, розкриття перспективи і шляхів оволодіння професійною діяльністю вчителя початкових класів, сприяння підготовці здобувачів освіти до педагогічної практики. Але головне призначення курсу – допомогти здобувачу освіти переконатися у правильності обраного професійного шляху, мотивувати студента до професійного самовиховання та самоорганізації. Загальна кількість годин, що виділено на вивчення дисципліни - 90, з них 34 години на аудиторні заняття. Предмет вивчається у першому семестрі на першому курсі. На лекції відводиться 12 годин, на практичні заняття – 20 годин, на лабораторне заняття – 2 години, на самостійне опрацювання 58 годин. Вивчення предмету забезпечить формування як загальних так і фахових та предметних компетентностей.

Очікуваними результатами навчання виступають знання, уміння, комунікація.

Знання:

1. Знати структуру, зміст, характер, специфіку майбутньої професійної діяльності;
2. Знати особливості функціонування загальноосвітньої школи як галузі майбутньої професійної діяльності;
3. Знати зміст та основні форми навчання у фаховому передвищому педагогічному закладі освіти;
4. Знати вимоги до вчителя початкових класів нової генерації;
5. Знати психолого - педагогічні умови формування вміння вчитися впродовж життя;
6. Знати особливості професійного спілкування вчителя;
7. Знати структуру, методи і прийоми процесу самовиховання;
8. Знати особливості самоменеджменту та таймменеджменту.

Уміння:

1. Уміти визначати стилі педагогічної діяльності.
2. Здійснювати діагностику особистості майбутнього вчителя.
3. Визначати особливості особистості молодшого школяра.
4. Вчитися в умовах коледжу.
5. Працювати з літературними джерелами, з книгою.
6. Підготувати реферат як спосіб оформлення результатів індивідуальної самостійної навчально-дослідної роботи.
7. Обирати доцільні способи та стилі педагогічного спілкування, розв'язувати конфліктні ситуації.
8. Складати програму та план професійного самовиховання.
9. Раціонально використовувати час засобами тайм менеджменту.

Комунікація:

1. Вільно спілкуватися у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом; складати документи що регулюють професійну діяльність державною мовою.
2. Демонструвати навички уважного слухача та вміння правильно поставити запитання; виразити письмову інформацію зрозумілою мовою.

3. Чітко, логічно обґрунтовувати цілі при комунікації; спілкуватися вербально і невербально; формулювати чіткі інструкції.

Вивчення навчальної дисципліни включає три змістові модулі та об'єднує вісім тем.

Змістовий модуль 1. Педагогічна професія і особистість вчителя початкових класів.

Тема 1. Педагогічна діяльність, її структура та особливості Місце і роль педагога у суспільному розвитку. Виникнення педагогічної діяльності. Суть педагогічної діяльності та її види, специфіка, особливості. Виникнення, становлення і розвиток педагогічної професії. Педагогічна діяльність як професія. Структура педагогічної діяльності. Основні функції педагогічної діяльності. Ціннісні характеристики педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності. Труднощі педагогічної діяльності

Тема 2. Вимоги до особистості вчителя.

Професійний стандарт на професію «Вчитель початкової школи». Основні якості особистості вчителя. Роль особистісних якостей учителя в педагогічній діяльності. Педагогічні вміння. Педагогічне покликання і педагогічні здібності. Поняття про професійну компетентність учителя, її структура. Компоненти педагогічної майстерності. Педагогічна культура вчителя. Вимоги до вчителя нової генерації. Діагностика особистості майбутнього вчителя.

Тема 3. Початкова школа – основне місце професійної діяльності майбутнього педагога. Школа I ступеня – початкова ланка в системі освіти України. Нова українська школа. Завдання школи I ступеня в світлі Законів України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, Концепції НУШ. Роль вчителя у початковій школі. Нові ролі вчителя в НУШ. Особливості особистості молодшого школяра, його права та обов'язки.

Змістовий модуль 2. Сучасна система підготовки вчителя

Тема 4. Тенденції розвитку фахової передвищої освіти в Україні на сучасному етапі. Завдання фахових передвищих закладів освіти на сучасному

етапі. Закон України «Про фахову передвищу освіту». Навчальний план закладу фахової передвищої освіти. Єдність теоретичної і практичної підготовки вчителя. Принципи та основні форми організації навчального процесу у фаховому коледжі. Форми організації контролю та оцінки знань і вмінь здобувачів освіти. Педагогічна практика як форма самостійної роботи студентів. Права та обов'язки студента.

Тема 5. Психолого - педагогічні умови формування у майбутніх учителів уміння вчитися впродовж життя. Формування у студентів уміння вчитися в умовах коледжу. НОП студентів. Організація навчального часу студента під час лекції. Умови успішного навчання під час лекції, семінарських, практичних, лабораторних занять. Технологія підготовки до семінарських занять, заліків, екзаменів. Роль та значення самостійної роботи студентів. Робота з літературними джерелами. Самостійна робота з книгою як основа дослідницької діяльності студентів. Реферат як спосіб оформлення результатів індивідуальної самостійної навчально-дослідної роботи.

Тема 6. Професійне спілкування у структурі діяльності педагога..

Функції і засоби спілкування. Сутність педагогічного спілкування. Структура педагогічного спілкування. Стадії педагогічного спілкування. Стилі педагогічного спілкування. Технологія формування вмінь педагогічного спілкування. Мистецтво педагогічного спілкування – вирішальний фактор ефективності педагогічної діяльності Конфлікт у педагогічній взаємодії та шляхи його подолання. Педагогічний такт.

Змістовий модуль 3. Професійне становлення педагогів.

Тема 7. Професійне самовиховання майбутнього педагога. Професіоналізм і саморозвиток особистості педагога. Самовиховання і його роль у професійному становленні майбутнього вчителя початкових класів. Структура процесу самовиховання студентів. Методи і прийоми самовиховання.

Тема 8. Самоменеджмент майбутнього педагога: зміст і технології

Поняття про менеджмент, самоменеджмент у педагогічній діяльності. Формування навичок раціонального використання часу засобами таймменеджменту.

Даний курс було апробовано у 2022-23 навчальному році. Є перспектива вдосконалення змісту навчальної дисципліни та методичного забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2010. 200 с

*Самодрин А. П.,
доктор педагогічних наук, проректор з науки,
професор кафедри педагогіки та психології
Міжнародного гуманітарно-педагогічного
інституту „Бейт-Хана“ (м. Дніпро),
завідувач Науково-дослідної лабораторії
з вивчення і розроблення гуманітарних
ідей академіка В. І. Вернадського
(м. Київ – м. Кременчук)*

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Завершується доля низки планетарних цивілізацій присвоєння і народжується доба історії, де головну роль будуть відігравати якості людини, спрямовані в майбутнє як проекти. Цим самим розпочалася цивілізація проектування майбутнього. Соціальний вимір проектів особистості формується переважно умовами сім'ї, дошкілля і початкової школи, корегується й уточнюється учінням особистості продовж усього життя. Вже на стадії завершення початкової освіти передові країни світу педагогічно занурюють молоду особистість в «проекти дорослого життя». Відомо, що переважно з 10-12 років відбувається становлення Я-концепції учня, талановитого або геніального – по-різному.

Шлях до ноосфери для кожного індивіду розпочинається з прояснення освітніх перспектив як символу-образу-знаку (за О. Ф. Лосєвим) мети буття в

концептосфері його особистості, які в подальшому вмістять знання ентропійного (фізика, хімія, біологія тощо) й антиентропійного характеру (соціологія, психологія, політологія тощо) про те, що є користю і що є недопустимим (тут і надалі), тобто може порушити стабільність людського дому – біосфери, як на рівні її фундаменту, так і на рівні споруди окремого нарративу. При цьому математика і філософія залишаться тим «нетто-брутто», що скорегують історію людини надалі? і в тій мірі, наскільки зуміють відстояти себе на практиці, об'єднуючи в собі й собою в соціальній еволюції на тлі особистості всі науки єдиною астрономосоціометрією як ентропійною наукою (термін Г. В. Морозова [14]) та психокосмофізикою як антиентропійною наукою [16, с. 143]. Їх синтез складе гуманітарну освіту – універсальну мову історії людини і біосфери, яку необхідно пізнати й простежити освітою кожного.

Відомо, що гуманітарна освіта націлена на випереджальний розвиток освіченості громадян, несе в собі ідеї, світоглядні й морально-етичні конструкції громадянського суспільства й розвитку процесу демократії, здійснює продукування місії інтелігента в суспільному середовищі, здатності до прийняття нових викликів й збереження внутрішньої комунікації між різними групами й середовищами, а також між наступними поколіннями; здійснює підготовку провідників очікуваних соціально-культурних цінностей, які допомагають людині віднайти себе у потоці часу, вчителів у широкому сенсі цього слова; в онтологічному плані задає ідеали й мету нової цивілізації, вказує на закони її організації і протікання на тлі космосу й обґрунтовує земну поведінку людини смислами її розумної місії у Всесвіті, в діяльнісному – систему відліку по втіленню в життя цих ідеалів і мети з опорою на творчий потенціал особистості [1, с. 3-7; 4; 16, с. 150].

Гуманітарна освіта досягається сукупністю знань переважно в області суспільних наук (історії, філології, педагогіки, психології, права, економіки, мистецтвознавства і ін.) і пов'язаних з ними практичних навичок та вмінь

діяти рішуче й виважено в часі з опорою на природничі науки, філософію і математику.

Початкова школа для цього формує підходи до методу «практичного пізнання» ідеї майбутнього в рамках синтезу «прикладна робота й інтелектуальна робота». Основна школа, реалізуючи запит «руки-інтелекту», надає «виховне поле» – споріднену діяльність у навчанні, проявляючи «інтелект-руку» для особистісного самовизначення в контексті професійного спрямування – будує мотивацію профільної освіти. Старша школа, реалізуючи мотивацію профільної діяльності учня, виховує активність людини в контексті координати соціальної взаємодії. Їй за статусом притаманна функція ноосферної соціалізації людини – освоєння сконцентрованих у освітній меті знань, які розкривають узагальнений і науково осмислений соціальний досвід як людства в цілому, так і окремого суспільства й навіть окремих людей. У цьому контексті система гуманітарної освіти органічно поєднується з виховною роботою в закладах освіти – завданням популяризації науки на доступних рівнях, умотивуванням розвитку спорідненості душ рухом назустріч добру, істині, красі [15, с. 10].

Сьогодні ми не поодинокі помічаємо контури нової освітньої парадигми – ноосферної, що має за опору новий соціокультурний вимір – на планеті протікає освітньо-гуманітарний процес в напрямі культури ноосфери людства.

Тому гуманітаризація професійної підготовки вчителя початкової школи архіважлива і має опиратися на такі положення:

1. Соціокультурний аспект освіти – дозволяє освіту кожного сприймати матеріально у вигляді «згорнутого демократичного суспільства», в якому домінуючими факторами є свобода слова, зборів, об'єднань, підпорядкування закону, вибору виду діяльності, легітимності вчинку, відкритості тощо. Як глибоко сприймає сучасна людина поняття «ноосфера» і ставиться до нього *ціннісно*, залежить її місця в житті й прикладна функція суспільства.

2. Біосферний аспект освіти – в біосферних регіонах як у етносоціокультурних локаціях, щоб змусити переживати й опікуватися довкіллям, спостережувані «речі-процеси» з цього довкілля (існуюча парадигма) мають бути відповідною освітою (регіональний компонент змісту педагогічної освіти, зокрема) перетворені на «процеси-речі» (нова, ноосферна парадигма), що мають особистісно спостерігатися й супроводжуватися одухотворено як «регіональний процес життя». Мова йде про виявлення й вивчення свого й чужого досвіду ноосферного розвитку, але не на рівні декларацій, а через глибинне прояснення «світових ліній» у спостережуваних процесах з метою укорінення (імпринтинг) в ментальну структуру індивіду учня ноосферної поведінки, ноосферної культурної традиції як історичної данини. При цьому кожний індивід заслуговує на власну освітню автономію, будуючи свою траєкторію розвитку засадами солідарної освіти в напрямі ноосфери, настільки відповідно, наскільки його ціннісне ставлення і вчинки відповідають соціальній ідеї ноосферного розвитку – розвитку демократії як процесу наукової організації самоорганізації регіонального суспільства з опорою на творчу особистість з її моральним та духовним потенціалом.

3. Критерієм досконалості педагогічної дії (постійний розвиток змісту форми в умовах упізнаності цілеспрямованості життя) вважати: виховання властивості пізнавального розуму безпомилково передбачати початок, перебіг, кінець того чи іншого явища природи, передбачати наступність і подальшу протяжність подій, є прагненням – що сам цінуєш, мислиш, усвідомлюєш – передати.

Досконала педагогічна дія несе в собі процес прогресуючої активної адаптації людського інтелекту до космосу й при цьому катарсисно усуває із свідомості випадковість як невпізнаність зв'язків людини і світу, формує і вдосконалює апарат, з допомогою якого особистість добуває знання із природи.

4. Вчителеві слід наполегливо педагогічно рухатися до мети – людство зміниться тільки в тому випадку, якщо воно схоче змінитися завдячуючи життєвому пориву більшості його членів й осередків життя, при цьому будь-яка

«творчість має ставати надбіологічним явищем» з допомогою освіти і наукової думки, оскільки «переступає всі інстинкти, адаптивну поведінку» (за А. Бергсоном [2]), удосконалюючи «другу природу» (за Ф. Шеллінгом [21]) і поринаючи в першу просвітленим розумом, присвоюючи першу природу і оперуючи її при цьому ноосферно зваженою культурою програм-освітніх текстів – семіосферою (за Ю. М. Лотманом [12]). Адже, «...все вирішує людська особистість, а не колектив, еліте країни, а не демос, і в значній мірі її відродження залежить від невідомих нам законів появи великих особистостей» (з листування В. І. Вернадського, 1924 р.[23, с. 214]).

5. Наголосимо, що в ноосферному суспільстві особистість набуває високої економічної цінності саме через те, що існує цінність самого людського життя. Від освіти кожного й творчого стрижня по суті залежить ефективність «людської системи» й навпаки – культурна громада визнанням цінності майстра справи націлена мати в своєму складі високоосвічених творчих громадян – мудру основу. У той же час, розвиток – процес багатоваріантний і нелінійний, потребує раціональної навігації з встановленням балансу поміж ефективністю, свободою і справедливістю (становлять основу ноосферного гуманізму). Саме освіті належить очолити цей тріалог в контексті розвитку ноосфери й опосередковано біосфері, будуючи свій зміст в нетрях біосфери як процес демократії, що розпочинається зі школи як «гра в демократію», що переходить в демократію як спосіб існування суспільства. Поряд модель суспільства «влада» має переростати в модель суспільства «вчитель», де освітою будуть прокладатися всі траєкторії розвитку в складі «соборної творчої особистості», де восторжествує «жага смислу буття і смислу людини». Цінності людей невпинно зазнають поступових змін під впливом трансформації умов життя та освітнього середовища як соборного розуму з урахуванням здобутого менталітету та створеного матеріального середовища.

6. Пізнавати майбутнє соборним розумом стає можливим в разі відштовхування думкою антиномічно від некросфери як світоглядної категорії

(термін В. П. Казначеева [9]), тобто, від чого слід згодом відмовитися, щоб жити правильно (на кшталт – людство заперечує канібалізм).

7. Педагогічна освіта своїм фундаментом опирається на природу диференційовано. Як відомо, біосфера – область земної кори, задіяна всілякими трансформаторами, що перетворюють космічні випромінювання в діючу земну енергію. Особистість людини – один із таких трансформаторів, що нині своїм розумом змушує процеси перетворення надбань фундаментальної науки та інноваційних інтелектуальних технологій у вирішальний фактор еволюції, будуючи цивілізацію Розуму. Суспільство до стану «цивілізація» переносить ідея, забезпечена освітою. Ідея на стратегічному рівні – проєктивна [20], на тактичному – конструктивна, фрактальна щодо проєкту особистісно й зосереджена в індивіді. Ідея Світу є складеною з окремих ідей, які різночинною філософською думкою обґрунтовуються по різному і освітою сьогодні в різних інституціях охоплюються по різному [19].

При аналізі освітніх мет виникає переконання [13; 14; 17; 18; 22], що землеробство, особливо в осередку Центрального Подніпров'я, зумовило один з найактивніших регіонів біосфери планети (може стати основою для проєктування ноосферної освіти), де в умовах осілості людини здавна й неперервно, досить інтенсивно й своєрідно формувалися: прикладна функція людини, її мислительна діяльність і певна культура мислення, мислительна конституція мозку... Землеробство опосередковано праці людини подвигло культуру її життя, невпинно відбувалося зрощування благ і в свою чергу землеробські цикли зростили космізм душі, утвердили календар землекористування як природне право, як свободу волі, як її ментальність [5; 6; 7; 8; 14; 22].

8. Настав час на теренах України ідею Світу вибудовувати в згоді з розвитком Я-концепції особистості як ПРОЄКТ ОСВІТИ на основі теорії біосфери, створюючи в біосферних регіонах систему освіти за принципом біоенергоінформаційних генераторів, а освітню стратегію відображати на засадах ще не до кінця сформульованої змістовно теорії ноосфери –

розпочинаючи з Центрального Подніпров'я [11]. Без належного звернення до вивчення, розроблення і впровадження в практику сучасної початкової школи підступів до гуманітарного світобачення педагогічна освіта зазнаватиме анахронізму, а вчитель опиниться на узбіччі людської історії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксер Є. Гуманітарна освіта й сучасна епоха / Режим доступу: <https://ucu.edu.ua/about/istoriya-ta-fakty/inavguratsiya/yezhy-akser-gumanitarna-osvita-j-suchasna-epoha/>
2. Бергсон А. Творческая эволюция. Материя и память / Пер. с франц. Минск : Харвест, 1999. 1408 с.
3. Вернадский В. И. Собрание сочинений : в 24 т. / В. И. Вернадский ; под ред. Академика Э. М. Галимова ; Ин-т геохимии и аналитической химии имени В. И. Вернадского ; Комиссия РАН по разработке научного наследия академика В. И. Вернадского. Москва : Наука, 2013.
4. Гончаренко С. У., Мальований Ю.І. Гуманітаризація загальної середньої освіти: проєкт концепції. Київ: АПН України, Інститут педагогіки АПН України, Фонд-Центр «Evoluta», 1994. 36 с.
5. Гумилев Л. Н. Этногенез и биосфера земли. Москва : Айрис-пресс, 2006. 557 с.
6. Дорст Ж. До того как умрет природа / Пер. с франц. Москва : Мир, 1968. 359 с.
7. Игнатенко А. А. Кременчугская библиография академика В. И. Вернадского. Кременчуг : Принт Люкс, 2008. 113 с.
8. Игнатенко А. А. Стратегия Вернадского. Кременчуг: Альтернатива, 2002. 191 с.
9. Казначеев В. П. Земная эволюция человечества (живого вещества) и проблемы космогонии (Гея: новое поле науки) // Русская мысль, 2003. №112. С. 41-56.
10. Ковалев А. П. Регионализация на современном этапе : элементы прошлого, настоящее, будущее // Регіональні перспективи. 2002. С. 6–11.

11. Кременчуччина – основа проєктування освіти регіону під час випробувань і надалі : матеріали III-ї науково-педагогічної експедиції Науково-дослідної лабораторії з вивчення і розроблення гуманітарних ідей академіка В. І. Вернадського : методичний посібник / За наук. ред. А. П. Самодрин. Кременчук : Видавництво «НОВАБУК», 2022. 226 с.
12. Лотман Ю. М. Статьи по семиотике культуры и искусства / Сост. Р. Г. Григорьева. СПб.: Академ. проект, 2002. 543 с.
13. Моделирование социо-эколого-экономической системы регионов / Под ред. В. И. Гурмана, Е. В. Рюминой. Москва: наука, 2003. 175 с.
14. Морозов Г. В. Космические причины и факторы в историческом процессе // Русская мысль. 1993. №1-2.
15. Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука: колективна монографія / За наук. ред. А. П. Самодрин. Київ–Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2021. Т. 1. 352 с.
16. Ноосфера Вернадського, сучасна освіта і наука: колективна монографія / За наук. ред. А. П. Самодрин. Київ–Кременчук : ПП Щербатих О. В., 2022. Т. 2. 512 с.
17. Руденко М. Д. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. / Упоряд. Р. А. Руденко. Київ : ТОВ «Вид-во «КЛІО», 2015. 680 с.
18. Самодрин А. П. Педагогічна організація регіону: теорія і практика : монографія. Кременчук : ПП Щербатих, 2006. 232 с.
19. Сухонос С. И. Масштабная гармония Вселенной. Москва : Изд-во «София», 2000. 308 с.
20. Федоров Н. Ф. Философия общего дела. Т. 2. Москва, 1913. 592 с.
21. Шеллинг Ф. И. Й. Сочинения: в 2-х т. Москва : Мысль, 1987.
22. Шилов Ю. О. Про виникнення української мови та етносу (за протошумерським архівом Кам'яної Могили та ін.) // Українознавчий альманах. 2012. № 9 (електр). С. 357-366.

23. Я верю в силу свободной мысли...: письма В. И. Вернадского, И. И. Петрункевичу; вступ. слово акад. В. С. Соколова // Новый мир. 1989. №12. С. 204–221.

*Солодовникова Л. Г.
викладач мистецьких дисциплін та трудового навчання,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради
м. Кременчук*

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ „МИСТЕЦТВО“

Мистецтво, здійснюючи зв'язок між всіма здобувачами освітнього процесу, має виражену комунікативну природу. Активне й ефективне включення майбутніх вчителів в процес художньої комунікації можливе за умови оволодіння відповідними художньо-комунікативними вміннями. Художньо-комунікативні вміння майбутніх вчителів через призму образотворчого, музичного та хореографічного мистецтва сприймається, як комплекс складних інтегрованих професійно-педагогічних дій, які забезпечують продуктивне художнє спілкування з творами мистецтва в процесі поліфонічної міжособистісної взаємодії учасників, спілкування через передачу і обмін художньою інформацією, емоціями, думками, ідеями на засадах зовнішнього і внутрішнього діалогу, в процесі сприймання, розуміння, осмислення, виконавської інтерпретації і оцінки з метою творчого самовираження, самоствердження.

Структуру художньо-комунікативних умінь складають:

- вміння встановлювати діалогічну взаємодію з художнім твором, автором в процесі перцептивно-аналітичної вербалізації емоційно-образного змісту, драматургії, ідеї художнього тексту;

- уміння встановлювати інтерактивну (міжособистісну) взаємодію в процесі художньо-виконавської інтерпретації; уміння моделювати і керувати художньо-педагогічним діалогом учнів з творами мистецтва;

- уміння адекватно оцінювати і корегувати власні педагогічні дії на основі рефлексії продуктивності художньо-комунікативної діяльності.

Формування у студентів художньо-комунікативних умінь в процесі фахового навчання передбачає певну етапність, що ґрунтується на послідовному переході від початкового, частково спонтанного, емоційно забарвленого сприйняття творів мистецтва, до їх розуміння, осмислення і художньо-переконливої виконавської інтерпретації та рефлексії художньо-комунікативного процесу.

На кожному етапі – художньо-перцептивному, інформаційному, комунікативно-аналітичному, когнітивному; діяльнісно-творчому, інтерпретаційному та контрольно-коригувальному, рефлексійному – процес формування наповнюється новим змістом, новими організаційно-педагогічними формами та методами, новими потребами й відповідними підходами до інтегрування курсу «Мистецтво», що потрібні для творчого самовираження, розвитку талантів і здібностей у професійній діяльності та особистому житті.

По-перше, необхідно активізувати емоційне відношення до мистецтва, увагу, асоціативне мислення, уяву і фантазію, допомогти відчутти нові враження від побаченого і почутого, розкрити емоційно-чуттєву сферу студентів, розвинути художню активність та творчу ініціативу щодо створення «власного» художнього образу, наближеного авторському задуму.

Доцільно розпочинати із вступної бесіди із студентами. Наступним кроком є реалізація методу контекстного спостереження, де студенти постають у якості реципієнтів, сприймаючих художню інформацію. Далі запропоновуємо студентам передати вербальним засобом здобуту художню інформацію, застосовуючи інтерактивний метод вербалізації художніх творів. Встановленню діалогу на засадах довіри, поваги і підтримки сприяє метод фасилітованої дискусії, що є формою педагогічного спілкування, колективного обговорення

певної проблеми і має на меті знаходження спільних рішень, досягнення консенсусу за допомогою доречних запитань і прийомів організації дискурсу.

Метод художньо-когнітивного аналізу творів мистецтва полягає в усвідомлюванні побаченого або почутого, розподіл цілісного художнього твору на компоненти й елементи, розгляді та осмисленні кожного з них окремо, прочитанні художнього тексту (хореографічного, музичного твору). Так як когнітивний аналіз спрямовується на виявлення мовних елементів і відповідних їм змістовних і комунікативних значень, студентам потрібен сформований тезаурус певних художніх мов, тож терміни, що зустрічаються у процесі навчання, студенти мають вносити у власний словник. З метою перевірки та доповнення словнику використовується форма колоквиуму, яка передбачає використання термінів і показує наявність тезаурусу, термінологічної бази і вміння застосовувати її на практиці.

Формування художньо-комунікативних умінь на основі синтезу музики та хореографії доцільно здійснювати за допомогою методів музично-ритмічного виховання Е. Жак-Далькроза. Комплексний вид вправ вимагає від учасників одночасної мобілізації слухової, рухово-просторової, емоціональної, інтелектуальної сфер. Доцільно рекомендувати використовувати практичні вправи музично-ритмічних занять.

Наступний, інтонаційно-пластичний метод інтерпретації художніх творів є продовженням використання системи Е. Жак-Далькроза, він передбачає виконання завдань: студенти, спираючись на інформативну основу музичного інтонування, створюють відповідні рухи, жести, танцювальні етюди, тобто інтерпретують музику танцювальною мовою.

Продуктивним сучасним педагогічним методом, зокрема у мистецькій педагогіці, є метод творчих проєктів, орієнтований на самостійну творчо-інтерпретаційну діяльність студентів (індивідуальна робота і робота в групі). Цей метод спрямовано на розвиток усіх складових системи художньо-комунікативних умінь та формування комунікативних якостей і навичок творчої співпраці у мистецькому колективі.

З метою моделювання реальних педагогічних ситуацій у художньо-комунікаційній діяльності в рамках методу творчих проєктів застосовується метод імітаційного моделювання художньо-педагогічних ситуацій. Студенти постають у ролі вчителів, учнів, батьків, намагаючись у ході рольової гри розв'язати проблемну ситуацію, пов'язану із сприйняттям творів мистецтва, їх аналізом, інтерпретацією, створенням творчої атмосфери на уроці, організацією діалогічної взаємодії під час художньої комунікації та здійсненням самоаналізу власної художньо-комунікативної діяльності.

Експериментальна перевірка ефективності запропонованих методів засвідчила підвищення рівня сформованості художньо-педагогічних умінь у майбутніх вчителів для роботи у новій українській школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воронцова Е. Обдарованість: діагностика та система роботи зі здібними дітьми: погляди на визначення здібностей та обдарованості. *Способи діагностики обдарованості, практичні методи*. 2006. № 25-28. С. 5-25.

2. Гриценко І. В. Формування естетичного досвіду молодших школярів у процесі художнього діалогу. Херсон, 2002. 247 с.

3. Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>

4. Масол Л. М. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах на засадах компетентнісного підходу». Київ «ГЕНЕЗА», 2019

6. Сердюк Т. І. Формування художньо-естетичного досвіду майбутніх учителів хореографії: автореф. дис. ... канд. пед. Наук/ Київ : Б. в., 2009. 22 с.

Яценко Т. В.,
кандидат психол. наук, доцент кафедри ПП та ДО
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук
Влох О. Г.,
учениця групи ЛВ-10А
Науковий ліцей “Політ” при
Обласному коледжі „Кременчуцька
гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У ЮНАКІВ ТА ДІВЧАТ В УМОВАХ ВІЙНИ

Юнацькій вік вважається періодом формування моральних принципів, становлення ціннісних орієнтацій та набування важливих навичок. Саме під час цього проміжку часу навколишнє середовище найактивніше впливає на становлення якостей особистості, однією з яких є спрямованість особистості. Вона формує подальшу траєкторію руху людини у житті, допомагає визначити майбутні пріоритети та відкриває нові перспективи для молоді, тому дуже важливо, щоб оточення юнацтва сприяло правильному розвитку та формуванню спрямованості особистості.

Останній рік життя українських юнаків та дівчат знаходиться у постійній потенціальній небезпеці через російську воєнну агресію проти України. Починаючи з 28 лютого 2022 року мільйони громадян опинилися у безвихідній ситуації, що залишається невизначеною і сьогодні. Це безпосередньо змінило навколишнє середовище, оточення, способи існування та власне життя самих українців. У свою чергу, ці події позначилися на морально-психологічному стані молоді, а отже і на одній з найголовніших її складових – спрямованості особистості. Незаперечним залишається той факт, що такий вплив не носить

позитивний характер а також спричиняє порушення формування ціннісних орієнтацій в українській молоді.

Проблема особливостей формування ціннісних орієнтацій у сучасних юнаків та дівчат набуває все більшої актуальності зважаючи на умови перебування в країні, де відбуваються військові події. Дана проблема тільки починає вивчатися фахівцями різних галузей, і тому потребує додаткової уваги, адже спрямованість особистості, її якісні характеристики та рівень сформованості є підставою психологічної стійкості, психологічної культури, відіграє роль вектора розвитку і саморозвитку особистості [1].

Проблеми, що пов'язані з людськими цінностями займають одне з провідних місць, як один з елементів структури формування особистісної спрямованості, вони відіграють вирішальну роль у регуляції поведінки формуванні світогляду, переконань, виборі життєвого шляху, особливо в юнацькому віці. Саме завдяки цінностям, особистість відчуває себе цілісно в оточуючому її світі [2].

Юнацький вік – етап формування самосвідомості і власного світогляду, прийняття відповідальних рішень, людської близькості, коли цінності дружби, любові можуть бути першорядними. Дуже важливим вважається формування в людини особистісних цінностей та їх ієрархії. Це в майбутньому визначатиме ставлення людини до навколишнього світу й поведінку в соціумі, а також стане внутрішніми орієнтирами її подальшої діяльності.

Цінність розглядається як предмет, що має певну користь і здатний задовольнити ті чи інші потреби у роботах Маслоу А. , Жиліна Л. Ю. А у працях Фромма Е., Лотце Р. Г., Шрейдера Ю. А., вона – ідеал, до якого прагне людина. Краєва О. А., Орбан-Лембрик Л. Е. зображують цінність як норму, якої варто дотримуватися [3, 4]. Крім того, виділяють різні типи цінностей:

- об'єктивні (природні явища, матеріальні предмети, суспільні відносини);
- суб'єктивні (настанови, ідеали, оцінки, орієнтації);
- загальнолюдські;

- суспільні;
- особистісні;
- внутрішні (екзистенціальні);
- зовнішні;

Розглядаючи цінності особистості не можна не згадати про ціннісні орієнтації. Ціннісні орієнтації – це „соціальні, економічні, політичні, моральні, релігійні, естетичні, гносеологічні, онтологічні та/або ідеологічні засади оціночних суджень суб’єкта про оточуючу дійсність, ті чи інші її сторони, сфери, об’єкти, які утворюють змістову сторону спрямованості особистості” [5, с. 368]. Це явище динамічне, оскільки кожне нове покоління засвоює цінності попереднього крізь призму власного сприйняття, додаючи власні цінності. На цей процес безпосередньо впливають зміни в економічному, культурному, політичному та інших сферах життя суспільства певної країни.

В період відродження і зміцнення Української держави, утвердження культурно-історичних цінностей українського народу, його традицій і звичаїв, гармонійного взаємозв'язку національного і загальнолюдського відбуваються складні, неоднозначні процеси в свідомості як всього суспільства, так і окремої особистості. Такі процеси найбільше впливають саме на формування молодого покоління, а саме юнаків та дівчат, чия особистість не була до кінця сформована.

Війна росії проти України вміть докорінно змінила життя українського юнацтва. Багато юнаків і дівчат йдуть добровольцями до війська, щоб дати відсіч агресору, долучаються до лав тероборони та займаються волонтерством. Війна проходить не лише по лінії фронту, вона також має вплив на психологічний стан та змінює власні цінності людини [6].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Спрямованість особистості; структура та функції URL: <http://um.co.ua/8/8-18/8-184697.html>
2. Котловий С. А. Ціннісні орієнтації як передумова виникнення конфліктної поведінки учнів професійного ліцею. *Актуальні проблеми*

державного управління педагогіки та психології / Збірник наук. Праць Херсонського національного університету. Вип. 2 (7). Херсон, 2012. С. 362 – 366.

3. Краева О. Л., Воронин Г. Л. Типология ценностно-нормативных ориентаций. *Социологический журнал*. 1995. № 3. С. 151–158.

4. Орбан-Лембрик Л. Особистість у контексті соціально-психологічної парадигми. Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні. За ред. С. Максименка, В. Циби, Ю. Шайгородського та ін. К.: Український центр політичного менеджменту, 2003. С. 378–392

5. Социологический справочник. / Под общ. ред. Воловича В. И. К.:1990

6. Свеженцева І. О. "Бийся, тікай або завмри" — як життя в умовах війни впливає на психоемоційну стабільність людини. Суспільне новини. URL: <https://suspilne.media/238315-bijsa-tikaj-abo-zavmri-ak-zitta-v-umovah-vijni-vplivae-na-psihoemocijnu-stabilnist-ludini/>

СЕКЦІЯ 4. ІНКЛЮЗІЯ: ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ТА ПРАКТИКА

*Акопян А. В.,
викладач філологічних дисциплін,
педагогічний фаховий коледж
Комунального закладу вищої освіти „Хортицька
національна навчально-реабілітаційна академія“
Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя*

*Симоненко І. А.,
викладач філологічних дисциплін,
педагогічний фаховий коледж
Комунального закладу вищої освіти „Хортицька
національна навчально-реабілітаційна академія“
Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДЛЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ

Створення умов для становлення особистості кожного здобувача освіти відповідно до його можливостей та здібностей, а головне фізичного та психічного здоров'я – основне завдання сучасної системи освіти. Проте однією з найбільш тривожних тенденцій нашого суспільства є збільшення кількості дітей із вадами здоров'я, зокрема із проблемами зору.

Реалізація інклюзивної освіти в закладах загальної середньої освіти щодо навчання учнів з порушенням зору можлива за наявності фахівця початкової освіти Нової української школи зі сформованою професійною компетентністю, який би володів основними ефективними методами, прийомами та формами роботи з такими школярами. Тому, організовуючи навчання в педагогічному фаховому коледжі Хортицької національної академії і готуючи студентів до подальшої професійної діяльності, передбачаємо на заняттях з педагогіки та часткових методик оволодіння студентами педагогічними підходами для роботи з учнями початкових класів з особливими освітніми потребами.

Майбутній вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти розуміє, що темп роботи учнів з порушенням зору значно повільніший від інших школярів, що часто призводить до неуспішності та психічного дискомфорту, тому раціональна побудова навчальних занять, обмеження та правильний розподіл зорових навантажень – обов'язкова умова роботи з учнями такої категорії.

Звичайно, найпростішим, на наш погляд, у роботі з такими учнями є використання прийому створення оптимальної масштабності подачі зображень, тому студенти виготовляють збільшені наочні матеріали з чітким зображенням і високою контрастністю. Наприклад, реалізуючи завдання розвитку зв'язного мовлення в період навчання грамоти під час опису найпростіших предметів майбутні вчителі для дітей з порушенням зору на картинках чіткіше виділяють характерні особливості предметів. Також часто використовують прийом збільшення кольорової насиченості зображень: малюнок буде більш яскравим, а навантаження на зір – меншим.

Під час розробки уроків мовно-літературної освітньої галузі для проведення пробних занять на практиці студенти з метою забезпечення доступності навчальної інформації для дітей із порушенням зору використовують прийом зниження складності та деталізації навчального матеріалу. Так, під час планування уроків вивчення граматичного матеріалу на етапі узагальнення істотних ознак студенти розробляють узагальнюючі схеми та таблиці збільшеного розміру із зазначенням тільки основних ознак поняття, що вивчається.

Також результативним вважаємо використання в роботі роздавального дидактичного матеріалу, у якому текст з дошки або презентації дублюється на парті в учнів із зоровою патологією, або застосування карток з готовою основою до виконання вправи (наприклад, заповнена таблиця) – це звільняє учнів від переписування та знижує зорове навантаження.

За можливості вчитель повинен прагнути задіяти всі збережені аналізатори під час виконання завдань різного типу. Наприклад, під час

виконання словниково-логічної вправи «Знайди зайве» (фрукт серед овочів), дітям зі слабким зором показують не тільки, як виглядає плід на картинці, а й демонструють натуральний фрукт, дають до нього доторкнутися, понюхати, спробувати.

З метою розвитку зв'язного мовлення для складання тексту можна використовувати схеми в мальованому вигляді, які репрезентують дитині мовний план розповіді. У кожному осередку схеми даємо опорні картинки-підказки. Перший етап схеми – знак питання: учень називає предмет (наприклад, птах), у другому – позначені характерні особливості, далі аналізує частини предмета, його зовнішні характеристики, місце його проживання тощо. Такий прийом алгоритмізації діяльності школярів також допомагає в роботі з дітьми з порушенням зору.

Під час роботи з текстом, щоб полегшити розуміння та запам'ятовування прочитаного матеріалу учнями з вадами зору, радимо спочатку працювати з невеликими частинами тексту, а потім читати розповідь повністю. Частини тексту можна дати на окремих картках різних кольорів для полегшення орієнтування, при цьому надавати такі інструкції: «Прочитайте не перший абзац, а синій», «Знайдіть іменники в жовтому абзаці» тощо. На наступному уроці можна запропонувати роботу з тим самим текстом, але учням необхідно буде відновити текст частинами.

Ефективним та цікавим прийомом навчання української мови дітей з порушенням зору в початковій школі є лепбук. Лепбук, по суті, – велика папка-розкладачка з кишеньками, віконцями та вкладками, у яку вміщено наочні матеріали на певні теми. За допомогою лепбука можна опановувати і потім закріплювати лексичний матеріал, навчати учнів порядку слів у реченнях, розвивати фонетичні та граматичні навички. Це сучасний зручний спосіб подати учневі всю необхідну інформацію в компактному вигляді. Тематичний зміст папки-розкладачки може бути різноманітним: «Зимові свята», «Моя сім'я», «Запоріжжя», «Домашні тварини» та інші. Лепбуки можна виготовлятися під час вивчення граматичного матеріалу, наприклад, частин

мови. Таким чином, лепбук на тему «У країні Дієслова» міститиме кишеньки з допоміжними запитаннями для виявлення істотних ознак частини мови, прикладами дієслів різних часів, що виражають завершену або незавершену дію, правило та приклади написання дієслів з часткою *не*. Майбутнім вчителям необхідно знати, що використання зазначеної технології особливо важливе для дітей з порушенням зору, тому що такий засіб навчання є наочним і ефективним для засвоєння нового матеріалу. Яскраве оформлення та наявність різноманітних кишеньок, безумовно, зацікавить школярів, буде мотивацією для подальшого вивчення української мови, сприятиме активізації пізнавальної діяльності, розвитку мислення, формуванню вмінь аналізувати, узагальнювати.

Отже, успіх навчання української мови учнів з порушенням зору значною мірою залежить від застосування індивідуальних форм роботи з кожним, що дозволяє своєчасно адаптувати дітей до навчальної діяльності та мінімізувати труднощі в засвоєнні матеріалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Діти з особливими потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене : наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. Київ : Видавнича група «Атопол», 2011. 274 с.

2. Луценко І. В. Актуальні питання діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі / І. В. Луценко // Особлива дитина: навчання і виховання. 2016. № 4. С. 7–13.

3. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ : ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

4. Таранченко О. М. Ефективні технології викладання в інклюзивній школі / О. М. Таранченко // Початкова школа. 2017. № 5. С. 50–54.

**СЕКЦІЯ 5. ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНЬОМУ
ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Біла Н. В.

*викладач методики трудового навчання
з практикумом та художньої праці,
викладач педагогічних дисциплін Комунальний заклад
„Нікопольський фаховий педагогічний коледж“
Дніпропетровської обласної ради,
м. Нікополь*

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІКТ НА ЗАНЯТТЯХ З ХУДОЖНЬОЇ
ПРАЦІ В УМОВАХ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ У ПЕДАГОГІЧНОМУ
КОЛЕДЖІ**

В умовах реформування вищої педагогічної освіти сьогодні актуальним є процес впровадження в професійну діяльність педагогічних працівників нових педагогічних технологій, таких як інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). Навчальні заклади сьогодні забезпечуються комп'ютерною технікою і потребують від майбутнього педагога високого рівня адаптації до швидкозмінних вимог саме інформаційного суспільства.

Володіння інформаційними технологіями ставиться на один щабель із такими вимогами до професії вчителя, як: знання предметів, які він викладає; знання методики навчання; високий рівень комунікативних вмінь. Спеціаліст, який ефективно володіє інформацією та сучасними технологіями, має новий стиль мислення, креативно підходить до організації своєї роботи, оцінки та вирішення професійних проблем, які виникають в ході педагогічної діяльності.

Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ) в освітньому процесі забезпечують всіх його учасників якісною, швидкою та актуальною інформацією, допомагають її обробляти та поширювати, надають допомогу швидко зкомунікувати з педагогами, вихованцями, учнями, студентами. Особливо актуальним питання застосування ІКТ в освітньому процесі стало у

зв'язку з потребою організації освітнього процесу у дистанційній та змішаній формі, тобто онлайн навчання.

Зазначимо, що особливості організації впровадження ІКТ в освітньому процесі розглядали у своїх роботах українські науковці: В. Борисов, Р. Гуревич, М. Кадемія, Н. Морзе, Л. Остапенко, Л. Шевчук, І. Цідило, С. Яшанов та інші. Вони зазначали, що використання в освіті засобів ІКТ підвищує рівень професійної підготовки майбутніх фахівців в інформаційному суспільстві.

У працях науковців розглядаються питання використання ІКТ під час підготовки до навчальних занять та уроків, використання мультимедіа, конструювання та проектування тощо. Всі ці роботи дають можливість педагогу ознайомитися з ІКТ та інноваційними технологіями. але в недостатньому об'ємі розкрито питання використання ІКТ у професійній педагогічній діяльності викладача художньої праці та методики трудового навчання з практикумом при підготовці майбутніх вчителів дошкільної та початкової освіти.

Засоби ІКТ різноманітні за змістом, структурною побудовою, обсягом подання навчальної інформації та можливостями. Вони поєднують у собі текст, графіку та відео тобто створюють віртуальну реальність для проектування та виготовлення різних виробів.

Використання комп'ютерних моделей на заняттях з художньої праці, особливо в ситуації дистанційного та змішаного навчання, дозволяє майбутньому педагогу реалізувати свої педагогічні ідеї, презентувати їх та отримувати відгук від викладача та одногрупників. При цьому студенти мають можливість самостійно обирати послідовність та темп вивчення теми, завдання, місце й час навчання.

Кожне заняття з художньої праці в педагогічному коледжі проходить з використанням презентацій, відео фрагментів, авторських навчальних відеороликів з різних тем. В умовах дистанційного та змішаного навчання ми зі студентами працюємо на таких платформах та сервісах як, Moodle, Google Classroom, Viber, Zoom, Telegram, Google Meet.

Наприклад, працюючи з майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти на занятті з художньої праці за темою «Іграшки в техніці Оригамі, їх виготовлення», студенти готують презентацію та відеофрагмент заняття з поетапним виготовленням виробу, дотримуючись правил техніки безпеки та пояснюючи методику виготовлення іграшки. Після чого студенти онлайн об'єднуються в групи, придумують самі або обирають авторські казки чи оповідання про тварин і групою їх інсценують.

За темою «Виготовлення персонажів пальчикового театру», на занятті виготовляємо різних казкових персонажів, після чого студенти кожен презентує свого казкового героя або показує фрагмент казки. За цією темою студентам надається домашнє завдання: скласти власну казку, зробити презентаційний її супровід. На наступній парі проводимо конкурс на кращу казку, обираємо режисера і інсценуємо її, обговорюючи основну змістову лінію. При цьому використовуємо напрями арт-терапії. Заняття проходить під музичний супровід, який студенти підбирають самостійно. Після програвання казки кожен повинен намалювати той фрагмент, який найбільше сподобався. Після чого робимо онлайн виставку малюнків студентів.

Під час вивчення теми «Ліплення з солоного тіста», виготовляємо сувеніри та ялинкові прикраси, які студенти обирають самостійно. Попередньо переглядаємо відео матеріали, наприклад про історію створення ялинкових прикрас, слухаємо аудіо запис техніки виготовлення ялинкової прикраси. Студентам дається завдання підготувати презентацію свого сувеніру чи прикраси, треба придумати історію цієї іграшки, підібрати різні ескізи. На занятті виготовляємо спільно кожен свою іграшку, розфарбовуємо і теж проводимо онлайн конкурс на кращу роботу.

Отже, можемо зробити висновок, що використання ІКТ на заняттях з художньої праці в педагогічному коледжі в умовах онлайн навчання дозволяє краще активізувати увагу студентів, розвивати в них критичне мислення, уяву, ораторське мистецтво, естетичні смаки. Тобто, допомагає в формуванні професійних педагогічних компетентностей.

Івко О. С.,
викладач, кандидат філологічних наук,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук

Гребенюк К. В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЕФЕКТИВНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАСОБИ

Підготовка фахівців початкової освіти наразі постає надто важливим компонентом у загальному процесі підготовки майбутніх освітян. Тому видається актуальним питання про засоби навчання, що максимально сприяють якісній підготовці таких фахівців.

Найавне на сьогодні програмне забезпечення, до якого входять такі компоненти, як-от: електронний підручник, тренажер, електронна тестувальна програма, комп'ютерні моделі аналізу та оцінки знань – дозволяє виводити на екран комп'ютера інформацію у вигляді тексту, звуку, зображення та мультимедіа. Навчання за допомогою комп'ютера уможливорює організувати самостійну роботу кожного студента. Підбір навчальних програм залежить, передусім, від поточного навчального матеріалу, рівня підготовки учнів та його здібностей.

Використання інформаційних технологій дозволяє вирішити основне протиріччя сучасної системи освіти – протиріччя між швидким темпом збільшення знань у світі та обмеженими можливостями їх засвоєння індивідом. Останнім часом дедалі більше педагогів-практиків розуміють, що використання інформаційних технологій у процесі значно підвищує ефективність засвоєння матеріалу учнями.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях, наприклад, іноземної мови уможлиблює у будь-який момент витягти з пам'яті і використовувати мовний матеріал, що відноситься до різних розділів іноземної мови, що вивчається, проводити поглиблене структурування відповідного матеріалу, розташовувати його в будь-якій прийнятній формі (лінійно-блоковому вигляді, у вигляді тривимірного простору), використовувати колір, анімацію, графічні та звукові можливості, регулювати динамічну послідовність пред'явлення матеріалу. Більш адекватна форма презентації мовних знань дає позитивний психологічний ефект, у результаті забезпечується краще розуміння мовного матеріалу.

Процес навчання англійської мови є складною системою, що постійно розвивається. Комп'ютеризація навчання іноземної мови допомагає полегшити доступ до інформації та скоротити час вивчення мови

Сучасний комп'ютер, на нашу думку, постає ефективним засобом оптимізації оволодіння іноземними мовами, зокрема, англійською. Цим зумовлена змістовна основа масової комп'ютеризації, її можливості для створення умов для розумової праці студента – майбутнього педагога молодшої школи.

Отже, викладачі англійської мови використовують різні форми роботи з комп'ютерними навчальними програмами, які містять:

- а) вивчення лексики;
- б) відпрацювання вимови;
- в) навчання діалогічному та монологічному мовленню;
- г) навчання письму;
- д) відпрацювання граматичних структур тощо.

На заняттях з англійської мови за допомогою комп'ютера можна вирішувати цілу низку дидактичних завдань: формувати навички та вміння читання, використовуючи матеріали глобальної мережі; удосконалювати вміння писемного мовлення студентів; поповнювати словниковий запас учнів; формувати у майбутніх освітян стійку мотивацію до вивчення англійської.

Комп'ютерні технології як засоби навчання надають можливість адаптувати навчальний матеріал залежно від індивідуальних особливостей учнів, забезпечувати одночасну роботу групи користувачів, здійснювати інтерактивність, а також контролювати індивідуальну роботу у позаурочний час. Впровадження комп'ютера в навчальний процес надає йому нового статусу: будучи за формою індивідуальним і самостійним, він стає по суті контрольованим і керованим. Комп'ютер також сприяє накопиченню статистичної інформації під час навчального процесу.

Необхідно наголосити, що впровадження у навчальний процес комп'ютерних технологій зовсім не виключає використання традиційних методів навчання, а гармонійно поєднується з ними на всіх етапах навчання: ознайомлення, тренування, контролю. Однак використання сучасних комп'ютерних технологій дозволяє не лише багаторазово підвищити ефективність навчання, а й стимулювати у студентів прагнення до подальшого самостійного вивчення англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ващук Ф. Г. Перехід до інноваційних технологій у вищій освіті – вимога часу / Ващук Ф. Г. // Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / За заг. ред. Ф. Г. Ващука. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – 560с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; Вип.16). – С. 290-305
2. Співаковська Є. О. Використання нових інформаційних технологій у вивченні студентами англійської мови / Співаковська Є. О. // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2013. – Вип. 15. – С. 221–228. – Бібліогр.: 13 назв. – Текст статті доступний в Інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2013_15_27 (дата звернення: 14.07.16).
3. Полежаєва О. В. Впровадження новітніх засобів у процес навчання іноземним мовам: дистанційне навчання / Полежаєва Олена Вікторівна // Психолого-педагогічні проблеми становлення сучасного фахівця : зб. наук. ст. :

матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 11–12 черв. 2014 р.) / Харків. нац. екон. ун-т ім. Семена Кузнеця. – Харків, 2014. – С. 250–252.

4. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.

*Івко О. С.,
викладач, кандидат філологічних наук,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ОСВІТЯН

Фахівці початкової освіти постають невід’ємною ланкою освітянського ланцюжка надання освітніх послуг здобувачам всіх ступенів освіти. Для їхньої підготовки у навчальних педагогічних закладах розроблено цілу систему засобів засвоєння навчального матеріалу, частиною якої є і традиційні, і нетрадиційні засоби, й технологічні форми й засоби навчання.

Традиційні форми навчання певним чином відстають від вимог щодо сучасного сприйняття інформації: студенти вивчають необхідний матеріал досить абстрактно, незацікавлено через надто високий формалізм традиційних форм і засобів. У процесі традиційного навчання нерідко студенти не мають можливості реалізувати свої потреби у певних формах самовираження й самопізнання. Практичне заняття спрямоване в основному на пасивне засвоєння пропонованого викладачем матеріалу, запам’ятовування правил, без урахування здібностей, нахилів, інтересів студентів. Ми вважаємо, що в сучасному освітньому процесі необхідно застосовувати цікаві, дещо нестандартні форми навчання, що своєю чергою дозволить, на нашу думку, повернути втрачений інтерес студентів до вивчення, зокрема, іноземної мови.

Викладачеві потрібно певною мірою відійти від стандартного практичного заняття, внести до нього щось нове, що могло б привернути увагу, активізувати діяльність студентів, спонукати їх до самостійних дій, роздумів, пошуків.

Зреалізувати особистісно-орієнтований підхід у викладанні англійської дозволяє використання нових інформаційних технологій. Актуальність застосування нових інформаційних технологій викликана, перш за все, педагогічними потребами у підвищенні ефективності розвивального навчання, зокрема, потребою формування у студентів навичок самостійної навчальної діяльності, розвитку дослідницьких і творчих компетенцій.

Комп'ютер може використовуватися на всіх етапах процесу навчання: у процесі пояснення нового матеріалу, у процесі закріплення, повторення, контролю.

Комп'ютеризація навчання значно впливає на всі компоненти сучасної освітньої системи, зокрема, на дисципліну «Іноземна мова», а саме – її цілі, завдання, зміст, методи, технології.

Вмвчення іноземної мови з використанням комп'ютерних засобів відрізняється низкою переваг, серед яких:

- забезпечення індивідуалізації навчання;
- інтерес студентів до комп'ютера призводить до високої мотивації процесу навчання;
- студенти залюбки «комунікують» з комп'ютером, у них підвищується загальна, інформаційна та мовна культура;
- наявність можливості забезпечення безпосереднього зворотного зв'язку;
- відсутність негативних реакцій на помилки;
- максимальна об'єктивність оцінювання;
- забезпечення ефективного виконання тренувальних вправ.

Комп'ютерні програми мають використовуватися нарівні з традиційними матеріалами та методами. Працюючи з комп'ютером, викладач неминуче змінює всю структуру уроку та його призначення. Необхідно конкретно визначити відповідну роль і місце комп'ютерних засобів у навчальному

процесі, уточнити та детермінувати основні поняття, впровадити методичні та технічні аспекти.

У процесі планування та формування навчального процесу із застосуванням комп'ютерних навчальних програм слід вибрати конкретний розділ з робочої програми, спроектувати низку завдань, вибрати програмні засоби для підбору завдань, провести експертизу підібраних комп'ютерних завдань, розробити методичні рекомендації для кожного учня.

Отже, сучасні комп'ютерні технології є надважливими в реаліях сьогодення, зокрема в освітньому процесі, модератори якого прагнуть досконалості викладання й високих результатів навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвська В. М. Критерії та показники готовності майбутнього вчителя початкової школи до використання ІКТ як інструмента формування метапредметних ІКТ-умінь учнів. Наукові праці. Науковий журнал. Миколаїв : Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили, 2017. Т. 303, вип. 291 (Педагогіка). С. 166–171.

2. Андрієвська В. М., Яциніна Н. О. Освіта в епоху науковотехнічних реформ – уміння XXI століття. Матеріали наук.-практ. Інтернет-конф.: Інформаційні технології в навчальному процесі 2015. Секція : Суспільно-гуманітарний та педагогічний напрям. Чернігів: ЧОШПО імені К. Д. Ушинського, 2015. Ч. 2. С. 5–8.

3. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.

4. Приходько Д. С. Інтеграція сучасних технологій у процес вивчення та викладання іноземних мов / Д. С. Приходько // Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов». – Київ, 2014. – 191 с.

Пісковенко А. О.

*викладач педагогіки психолого-педагогічних дисциплін початкової освіти
Дніпровський фаховий педагогічний коледж комунального закладу вищої
освіти „Дніпровська академія неперервної освіти“
Дніпропетровської обласної ради,
м. Дніпро*

Щербина В. В.

*здобувач освіти спеціальності 013 Початкова освіти
Дніпровський фаховий педагогічний коледж комунального закладу вищої
освіти „Дніпровська академія неперервної освіти“
Дніпропетровської обласної ради,
м. Дніпро*

**ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ ПЛАТФОРМ ПІД ЧАС
ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ НА ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ
„ПОЗАКЛАСНА ТА ПОЗАШКІЛЬНА ВИХОВНА РОБОТА“ В УМОВАХ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Сьогоднішні випробування, які проходяться українці ставлять перед освітою України серйозні виклики. Спочатку пандемія, потім війна, це все впливає на наше життя, а також на навчання в закладах освіти. Декілька років поспіль практикуємо дистанційне навчання. Дистанційне навчання представляє собою нову організацію освіти, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів отримання знань, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самоосвіти [2, с.6].

Дистанційне навчання впроваджується за допомогою таких засобів:

- засоби надання навчального матеріалу учню;
- засоби контролю успішності учня;
- засоби консультації учня з викладачем;
- засоби інтерактивної співпраці вчителя й учня;
- засоби для швидкого доповнення курсу новою інформацією,

коригування помилок. [1, с. 5]

Основним носієм освіти є вчитель, тому ми маємо створювати умови для професійного зростання майбутніх вчителів освіти, які сьогодні є здобувачами освіти.

Важливою складовою формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів Дніпровського фахового педагогічного коледжу комунального закладу освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» спеціальності 013 Початкова освіти є педагогічна практика «Позакласна та позашкільна виховна робота».

Педагогічна практика є важливою частиною навчально-виховного процесу в ході якого проходить безпосереднє засвоєння теоретичної бази знань в ході інтеграції предметів професійного циклу, а саме: педагогіка, психологія, вступ до спеціальності, теорія виховання і методика організації роботи ГПД, методики.

Сучасні підходи до навчання та виховання вимагають від майбутніх вчителів не лише глибоких теоретичних знань, здатності самостійно знаходити та опрацьовувати інформацію, а й освоювати новітні освітні технології. Сучасний світ неможливо уявити без гаджетів, комп'ютерів, ноутбуків, телебачення, інтернет мережі. Всі ці засоби відкрили нові можливості не лише перед людством, але й ставлять нові виклики перед освітою.

Під час проходження педагогічної практики, що здійснювалася в дистанційному форматі кожний практикант замислювався, як можна зацікавити дитину через екран. За рік цієї практики здобувачі освіти знаходили та використовували велику кількість інтернет платформ, які наведено в прикладі конспекту заняття.

Пропонуємо вашій увазі конспект виховного заходу на тему «Права дитини», що проведено в онлайн форматі. Мета заняття: систематизувати зміст поняття «право». Повторити з учнями основні права, закріпити їх в пам'яті учнів. Навчити розпізнавати ситуації, де порушуються права дітей, а також вмінню захищати себе при порушенні прав. Розвивати культуру дітей, здібності, виховувати людяність та повагу до законів України.

Структура виховного заняття

I. Вступна частина. Дана частина заняття включає такі завдання: привітання, вправа «Реакція в Zoom», повідомлення теми заняття з допомогою використання ребуса, який створений з допомогою інтернет платформи «Ребус № 1».

II. Основна частина. Складається з таких завдань:

2.1. Асоціативний куш «Wordwall». Обрати слова, які є синонімами або асоціюються з словом «право».

2.2. Перегляд відео з «YouTube». Перегляд та опитування по змісту відео .

2.3. Інтерактивна вправа «Права дитина». Колективне виконання вправи на платформі «LearningApps», до права підібрати відповідну картинку, відповідь обґрунтувати.

2.4. QR-код відскануй, інформацію здобудь. Використовуючи платформу «QR Coder.ru», вчитель кодує історичну довідку про права дитини. Завдання: щоб отримати інформацію – відскакуй QR-коду. Прочитай цікаву інформацію та поділись нею з однокласниками.

2.5 Рухлива гра «Імена». Замінюємо грою фізкультхвилинку. Завдання відстрибнути, якщо чуєте ім'я хлопця, присісти, якщо чуєте ім'я дівчинки. В кінці вправи зробити висновок, що кожна людина має право на ім'я.

2.6. «Склади пазли». Скласти пазли на платформі «Online Puzzle Maker» та визначити з якої казки ілюстрація. Подумати які права було порушено в цій казці.

Всі ці завдання можна виконувати з учнями самостійно, в парах та в командах. Вчитель може обрати різну форму виконання.

III. Заключна частина передбачає вправу «Вікторина». Виконання на платформі «Kahoot». Відповісти на запитання вікторини. Після заняття вчитель перевірить засвоєні знання учнів.

В конспекті виховного заняття представлено інтернет платформи, які можна використовувала на занятті в режимі онлайн. Звісно, завдання можна

змінювати і використовувати не на освітніх платформах. Але, потрібно не забувати, що ми живемо в сучасному світі та використання інтерактивних технологій на уроках та заняттях повинно бути обов'язково. В процесі використання інтернет платформ, навчальний процес для здобувачів освіти стає більш яскравішим, продуктивнішим, якісним та цікавішим.

Отже, застосування інтернет платформ в навчально-виховному процесі є дієвим засобом для формування компетентностей учнів. І чим далі ми йдемо з часом, тим більш потрібне на уроках використання освітніх платформ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурцева Ю. О., Малеева Д. В. Дистанційні технології в освіті: збірник науково-методичних рекомендації щодо організації виховання, навчання та розвитку учасників освітнього процесу під час карантину. Краматорськ : Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2020. 95 с.

2. Вишнівський В. В., Гніденко М. П., Гайдур Г. І., Ільїн О. О. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів. Київ : ДУТ, 2014. 140 с.

СЕКЦІЯ 6. ПРОБЛЕМИ НАСТУПНОСТІ ПОЧАТКОВОЇ ТА БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

*Москалик Г. Ф.,
професор кафедри початкової освіти,
гуманітарних дисциплін та інформатики,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ДО ПИТАННЯ МОНІТОРИНГУ ХОДУ ВПРОВАДЖЕННЯ ДРУГОГО ЕТАПУ НУШ

Перехід до другого етапу НУШ має багато проблем, складностей та питань, що потребують глибокого аналізу та корекції.

Нами проведено дослідження думки педагогів-практиків Кременчуцької міської територіальної громади щодо виявлення питань в організації роботи.

Власну думку про результативність навчання у НУШ учнів початкових класів висловили 142 учителя закладів освіти.

Стаж роботи вчителів: до 10 років 23% респондентів, від 11 до 20 – 28%, від 21 до 30 – 17%, більше 30 років – 35%.

1. Чи вмотивовані учні до навчання у НУШ?

Мотивація та її формування лежать в основі шкільних успіхів та негараздів. Найголовніше у вивченні будь-якого предмета - це мотивація учнів. Серед дієвих інструментів мотивування учнів на навчання, якими активно користувалися вчителі є: активна взаємодія, рефлексія, рівність поглядів і думок усіх, зворотній зв'язок.

Вчителі відзначають, що сучасні учні мають надмірну зовнішню мотивацію, яка полягає в отриманні хороших оцінок. Вони практично не зосереджуються на отриманні користі від навчального процесу у вигляді знань, тобто не мають внутрішньої мотивації. Тому значні зусилля у практичній діяльності педагогів були направлені на формування внутрішньої мотивації навчальної діяльності, використовуючи такі методи і прийоми: створення

безпечного середовища, позитивний емоційний настрій, право вибору завдання чи вправи, заохочення само рефлексії, створення ситуації успіху, наявність свободи вибору, сформованість очікуваних результатів навчання, диференціація, індивідуалізація з опорою на типологічні особливості учнів, використання різноманітних прийомів і методів, інноваційних технологій, діяльнісний підхід.

2. Які ефективні форми та методи нової української школи використовуєте у своїй роботі?

У Новій українській школі на перше місце виходить особистість дитини, її діяльність. Тому серед пріоритетних технологій, які використовують вчителі ЗЗСО, можна виділити: особистісно-орієнтований підхід, діяльнісний підхід, здоров'язберезувальні технології, інтерактивні та ігрові технології, критичне мислення тощо.

В освітньому процесі вчителі широко використовують різні методи роботи: словесні (розповідь, пояснення, бесіда), наочні (демонстрація презентації, спостереження, досліди), практичні (дослідження, передбачення, досліди, проєкти, деформоване речення, словесне малювання; Щоденні 5; Щоденні 3, технологію «Шість цеглинок». Учителі впроваджують мультимедійний контент КМ Медіа, пізнавальні та ігрові завдання якого послідовно розкривають усі теми освітньої програми.

3. Якому навчальному предмету віддають перевагу Ваші учні?

Організація максимально ефективного для кожної дитини уроку – особливо актуальне питання сьогодні, адже часто в класі навчаються діти з різними потребами, і педагог має забезпечити кожному індивідуальну траєкторію навчання та розвитку.

Станом на сьогодні, більшість учнів віддають перевагу математиці, на другому місці - предмет «Я досліджую світ». Люблять творити на уроках образотворчого мистецтва та предмету «Дизайн і технології».

Впевнені, що кращий варіант навчання для дітей – це ігрова форма. Гра дозволяє повноцінно залучити дитину до процесу, а також стимулює активний процес.

4. Змінилась (поліпшилася чи стала гіршою) навичка читання вголос/мовчки?

У 1-2 класах основна увага зосереджується на інтенсивному формуванні якостей читання вголос. Паралельно з цим в учнів формуються уміння слухати, сприймати й розуміти зв'язне усне й писемне мовлення. З другого півріччя 2 класу застосовується методика навчання читати мовчки. У 3-4 класах змінюється співвідношення видів читання. Провідне місце у сприйманні й засвоєнні навчального матеріалу належить мовчазному читанню. Відповідно і в роботі з текстом збільшується питома вага вправ і завдань на розвиток смислової сторони читання.

68 % вчителів вважають, що навичка читання вголос та мовчки при системному виконанні вправ, проведенні «Щоденних 5» оффлайн помітно поліпшувалася. В умовах онлайн помітних змін не відбувається, але й не погіршується, бо учні вимушені більше читати самостійно, встигати читати з монітора комп'ютера.

Вплинуло на навичку читання вголос навчання з використанням дистанційних технологій, оскільки погіршилась така характеристика, як виразність (паузи, інтонація, логічні наголоси). Деякі вчителі зауважують, що в обраних ними підручниках з літературного читання для 3-4 класів недостатня кількість прозових творів з великим обсягом слів.

5. Чи змінилось вміння будувати усні та письмові зв'язні висловлювання? Чому?

Формування комунікативних компетентностей є предметом уваги не лише на уроках розвитку мовлення, а й на інших уроках у початковій школі.

На думку 67% вчителів, вміння будувати усні зв'язні висловлювання поліпшилося. Зазначають, що найкраще цьому сприяє робота в групах. Учні багато спілкуються, працюючи в групах, домовляються між собою, хто буде

виступати від час колективної перевірки завдань. Учасники кожної групи мають право доповнювати відповіді інших груп, виправляти помилки та пропонувати свої варіанти відповідей. Щоденні ранкові зустрічі сприяють розвитку зв'язного усного мовлення, під час яких учні діляться враженнями з певної теми, систематизують побачене, пережите, засвоєне, легко встановлюють причинно-наслідкові зв'язки, зіставляють чи порівнюють та роблять власні висновки.

На думку 58% вчителів уміння будувати письмові зв'язні висловлювання покращилось. Найулюбленішою діяльністю учнів є «письмо для себе». Ця діяльність допомагає школярам вчитися висловлювати думки, розвивати зв'язне мовлення. Діти самостійно обирають тему із запропонованих вчителем, можуть вільно висловлювати свої думки. Також учні мають змогу не тільки писати, а й малювати у щоденнику. «Письмо для себе» також передбачає самооцінювання. Вчителі ввели в практику Щоденник вражень, куди щодня учні записують свої думки, враження від побаченого і почутого, висловлюють думку, складають власні висловлювання різні за стилем та композицією.

Разом з цим вчителі відмічають, що під час дистанційного навчання менше часу відводиться на живе спілкування в родині, з друзями. Більше часу діти проводять в онлайн іграх, спілкуються стисло в соцмережах.

6. Як змінилась (покращилася/погіршилася) каліграфія та грамотність письма учнів?

Сьогодні ми оцінюємо графічні навички письма, культуру оформлення письмових робіт (охайність, розбірливість, розміщення записів), орфографію та пунктуацію. Каліграфія та грамотність суттєво не змінилися – так вважають 49% вчителів. Систематичне використання самоперевірки та взаємоперевірки стимулює учнів критично ставитися до роботи, знаходити недоліки та помилки; використання технології Щоденні 5 (робота зі словами) сприяє розвитку як орфографічної, так і пунктуаційної грамотності.

44% учителів вважають, що у частини учнів погіршилася каліграфія та грамотність письма, на це вплинула робота з гаджетами - набір тексту та його автоматична перевірка.

7. Як змінились (покращились/погіршились) обчислювальні навички учнів, уміння розв'язувати задачі?

Вивчення математики в школі є не самоціллю, а засобом формування в учнів математичних способів мислення, вміння аналізувати, моделювати, здійснювати логічні кроки міркування з розумінням їх змістовного наповнення.

Обчислювальні навички учнів покращились (вважають 78% учителів) завдяки застосуванню загальних прийомів, що формують обчислювальні навички: математичні диктанти, математичні ігри та використання педагогічної технології «Щоденні 3». Учні володіють навичками додавання, віднімання, множення та ділення; читають та записують математичні вирази. покликана зацікавити учнів.

Текстові задачі – один із найважливіших розділів шкільної математики, оволодіння яким сприяє формуванню в учнів логічного мислення, вміння здійснити моделювання умови, застосовувати математичні способи мислення до задач життєвого спрямування. Оволодіння цим розділом важливе не тільки для подальшого вивчення природничо-математичних наук, а ще й для розвитку особистості учня, бо сприяє вмінню вирішувати задачі дорослого життя.

70% учителів зазначають, що учні вміють аналізувати текст задач, створюють за потреби модель, обґрунтовують спосіб розв'язання, розв'язують задачу, прогнозують та перевіряють розв'язок.

8. Чим влаштовує/не влаштовує Вас нове оцінювання результатів навчання учнів?

Формувальне оцінювання – це оцінювання під час навчання і для навчання. Воно має на меті формування навчального процесу з урахуванням навчальних потреб кожного учня задля більш ефективного формування необхідних знань, умінь і навичок. Формувальне оцінювання підвищує

мотивацію, розвиває вміння вчитися та допомагає учням досягти кращих результатів навчання.

Учителів, в основному, влаштовує нове оцінювання (формувальне і підсумкове, вербальне та рівневе), тому що воно сприяє навчальній активності учнів, підвищує самооцінку, позбавляє страху помилки, психологічно розвантажує і учня, і вчителя. Влаштовує тим, що несе більше підтримки учневі, мотивує його працювати над собою.

Поряд з цим вчителі відмічають, що записи порад або аргументів, вербальних форм під час перевірки письмових (класних та домашніх) та діагностувальних робіт забирає достатньо багато часу вчителя.

Відповідно до виявлених недоліків, пробілів та пропозицій пропонуємо сформулювати додаткові рекомендації педагогам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Москалик Г. Ф. Формування нових правил та норм функціонування освіти: філософські погляди // ПостМетодика. / Актуальні питання сучасної педагогіки. – 2017. - № 2-3 (127-128).- С. 59.
2. Москалик Г. Ф. Освіта майбутнього: погляд філософа. Гілея: наук. вісник. 2016. №. 105. С. 295–297.
3. Москалик Г. Ф. Безперервна освіта та сучасний інформаційний простір / Г.Ф. Москалик // European cooperation. – 2015. – № 5. – С. 24-35.
4. Станіченко О. Ф. Формування громадянської позиції майбутніх учителів на уроках правознавства в педагогічному коледжі за допомогою інтерактивних методів навчання. Імід сучасного педагога. 2018. № 5 (182). С. 63–68.

*Усатенко В. М.,
доцент кафедри початкової освіти,
гуманітарних дисциплін та інформатики,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В РОБОТІ ПОЧАТКОВОЇ ТА БАЗОВОЇ ШКОЛИ

Відмінною особливістю функціонування сучасних закладів загальної середньої освіти в Україні є завершення першого та перехід на другий етап запровадження в практичну діяльність ключової реформи Міністерства освіти і науки – Нова українська школа (далі - НУШ). Провідною ідеєю НУШ є створення діяльнісного освітнього середовища, в якому здобувачі освіти не тільки отримують нові знання, а й сформують уміння й навички застосовувати їх у повсякденному житті, навчаться мислити критично та вільно висловлювати власну думку [7].

Нова структура школи передбачає розвиток особистості здобувача усіх рівнів повної загальної середньої освіти на засадах безперервності та наступності. Зокрема, у Державних стандартах початкової і базової середньої освіти чітко сформульовано вимоги до обов'язкових результатів навчання та розкрито компетентнісний потенціал кожної з дев'яти наскрізних освітніх галузей [3,4].

У Державному стандарті базової середньої освіти також немає поділу на предмети, а є освітні галузі. Тобто, розробники освітніх та навчальних програм зможуть обирати один з двох можливих варіантів втілення конкретної навчальної галузі: через окремий предмет і через інтеграцію предметів [5].

У педагогічній теорії наступність розглядається як універсальна категорія, яка забезпечує взаємоузгодженість і взаємозв'язок суміжних етапів педагогічної діяльності, що й забезпечує неперервність освіти. Іншими

словами, наступність у навчанні – це забезпечення переходу особистості на якісно новий ступінь розвитку шляхом створення комфортних умов для розкриття її потенціалу в процесі переходу з одного типу організації освітнього процесу до іншого.

Проте, практика діяльності закладів загальної середньої освіти свідчить про стійку тенденцію щодо зниження рівня навчальних досягнень учнів п'ятих класів у порівнянні з їхньою успішністю у початковій школі. Тому саме на даному етапі модернізації загальної середньої освіти важливою і безумовною є реалізація принципу наступності між початковою і базовою середньою школами.

Реформування базової середньої освіти розраховане на п'ять наступних років після початкової школи і передбачає нові підходи до організації освітнього процесу [6].

З огляду на безперервність і наступність освітнього процесу актуальності набуває забезпечення узгодженості мети, змісту, методів і форм навчання початкової та базової середньої освіти, їх відповідність віковим особливостям молодшого підліткового віку.

Перехід з початкової школи до середньої є кризовим для учнів, адже супроводжується значними змінами на особистісному, комунікаційному та діяльнісному рівнях, потребує часу й організованої адаптації до нових умов освітнього процесу. Діти в шкільному періоді адаптуються до школи, до вчителів, до уроків, до іншого режиму дня постійно. Проте науковцями доведено, що процес адаптації з початкової школи до основної є найбільш тривалим та найбільш болісним [1]. З метою уникнення або мінімізації можливих негативних наслідків перехідного періоду (втрата інтересу до навчання, дезадаптація, набуті комплекси психологічного характеру) вчителі середньої ланки освіти мають створити для учнів максимально комфортні організаційно-побутові умови та сприятливий морально-психологічний клімат.

Серед проблем переходу з одного освітнього рівня на інший можна виокремити організаційно-психологічні та загально-дидактичні:

- психологічна неготовність учителів середньої школи до переходу на нові організаційні та науково-методичні засади організації освітнього процесу;
- недосконалість системи підвищення кваліфікації вчителів навчальних предметів у середній школі;
- формалізм у співпраці вчителів початкової і середньої школи;
- обмеженість у спілкуванні учнів початкових і старших класів під час перебування у закладі загальної середньої освіти;
- недостатня обізнаність учителів щодо рівня розвитку п'ятикласників та їхніх індивідуальних особливостей;
- відсутність алгоритму впровадження наступності між початковою і базовою середньою освітою;
- недостатній рівень набутих базових знань для продуктивного засвоєння програмового матеріалу середньої школи.

Означені проблеми потребують оновлення науково-теоретичних основ неперервної освіти, пошуку та реалізації інноваційних практичних підходів, нетрадиційних методів і засобів оптимізації наступності освітнього процесу в умовах сьогодення НУШ [2, 6, 8].

Основними напрямками забезпечення наступності вважаються:

- урахування вікових психофізіологічних особливостей учнів та їх досвіду навчання в початковій школі НУШ;
- психологічна підготовка та вдосконалення професійної майстерності вчителів середньої ланки освіти щодо забезпечення наступності в навчанні учнів п'ятих класів НУШ;
- створення освітнього середовища, що відповідає вимогам другого етапу реформування середньої освіти;
- створення і розвиток дієвої системи комунікації вчителів початкової і середньої ланки освіти щодо розроблення освітніх програм за різними предметами та вирішення проблемних педагогічних ситуацій.

Успішність адаптації п'ятикласників до нових умов організації освітнього процесу (збільшення навчального навантаження, викладання навчальних предметів різними вчителями, різноманітність методик викладання, зміна стилю спілкування з вчителями, розширення меж спілкування з учнями старших класів), ефективність наступності навчальної діяльності в значній мірі залежить від особистості класного керівника. Саме класний керівник покликаний організувати освітнє середовище для своїх учнів таким чином, щоб для кожного з них перехід до нових умов навчання відбувався поступально і мав висхідний розвивальний характер. Для виконання цього завдання класному керівнику п'ятого класу потрібно постійно взаємодіяти з колегами як початкової ланки, так і середньої з метою взаємодопомоги й обміну досвідом у розв'язанні педагогічних задач.

Орієнтовний алгоритм фактичних умов і перспектив функціонування наступності може бути таким (рисунок 1).

Рисунок 1. Орієнтовний алгоритм фактичних умов і перспектив функціонування наступності освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти

Дієві зв'язки та творча співпраця між учителями початкової і базової ланки середньої освіти у роботі з дітьми є обов'язковими умовами успішного вирішення завдань наступності. Практичними кроками у їх реалізації є наступні:

- попереднє знайомство вчителів зі своїми майбутніми учнями відповідно до наказу директора про наступність шляхом відвідування уроків і позаурочних заходів у випускному класі початкової школи;

- відвідування вчителями відкритих уроків, позакласних заходів своїх колишніх випускників початково школи з метою спостереження за їх розвитком;

- організація спільних тематичних екскурсій, виставок дитячих робіт, вернісажів, конкурсів тощо;

- проведення спільних заходів для учнів початкової і базової середньої освіти (театралізованих вистав, відвідування музеїв тощо);

- участь учнів початкової і базової школи у спільній проєктній діяльності та інше [5].

Узгодженість дій психологічної служби ЗЗСО у забезпеченні наступності освітнього процесу полягає у:

- здійсненні єдиного психолого-педагогічного контролю за динамікою розвитку дітей;

- дослідженні рівня розвитку базових якостей особистості;

- аналізі умов успішної адаптації учнів 5 класу до шкільного життя;

- застосуванні корекційно-розвивальних методів у роботі з дітьми початкової і базової середньої освіти, які потребують індивідуального підходу;

- проведенні спільних методичних заходів [5].

Таким чином, життєздатність та ефективність реформування загальної середньої освіти, забезпечення здобуття якісної неперервної освіти залежить від наступності між усіма рівнями освіти. А розв'язання проблем сучасного етапу реформування освіти обумовлюється підготовкою вчителів до здійснення

професійної діяльності на засадах наступності та безперервності освіти як системи навчання упродовж життя людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Войтович Галина. Адаптація п'ятикласників: проблеми та шляхи їх розв'язання // Неперервність та наступність між початковою і базовою загальною середньою освітою як передумови успіху реформ Нової української школи / Зб. наук. пр. [ред. кол. І. Б. Вашеньяк (гол.) та ін.]. Хмельницький: Видавництво ПП «Символ», 2021. 283 с.

2. Гораш К.В. Інноваційні складові особистості сучасного педагога. Проблеми підготовки сучасного вчителя. Умань : ФОП Жовтий О. О. 2014. Вип. 10. Ч. 1. С. 171 – 180.;

3. Державний стандарт початкової середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n326>

4. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#n16>

5. Неперервність і наступність як передумова забезпечення якості початкової та базової середньої освіти. Навчання в Новій українській школі <https://sites.google.com/hoippo.km.ua/nastypnyst-4-5klas>

6. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Концепція нової української школи (документ пройшов громадські обговорення і ухвалений рішенням колегії МОН 27/10/2016). URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>

7. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.

8. Соловійов Ю., Чернишов О. Наступність між ланками освіти: реалії та перспективи. Сучасна освіта. 2008. URL: <https://osvita.ua/school/method/1307/>

СЕКЦІЯ 7. ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ І СУЧАСНІСТЬ

*Крот В. О.,
кандидат історичних наук, доцент,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ТА ТВОРЧА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ДОСЛІДЖЕННЯХ ДМИТРА ЧИЖЕВСЬКОГО

У нинішньому році Україна відзначає триста років з дня народження видатного вітчизняного філософа Г. Сковороди. Його життя і творча діяльність і до нинішнього часу привертає увагу українців. Сьогодні ми вдивляємося в його неординарну постать і потребуємо від нього духовної підтримки, адже він був цілком біблійною особою. Вчені підраховали, що про Г. Сковороду писали приблизно 500 науковців з різних країн і континентів. Одним з найпотужніших дослідників спадщини найбільшого українського філософа був Д. Чижевський. Він народився на тодішній Херсонщині в місті Олександрія, однак більшу частину свого життя вчений провів далеко за межами рідної України. Після поразки національно-визвольних змагань 1917-1921 років філософ емігрував до Чехословаччини, а після Другої Світової війни проживав деякий час у США, а потім повернувся до Західної Європи.

Мета нашої доповіді проаналізувати погляди Д. Чижевського на життєвий шлях і творчу спадщину Г. Сковороди. Джерельною базою дослідження слугуватимуть праці філософа-емігранта, зокрема його «Нариси філософії на Україні» [3] та «Філософія Г. Сковороди». [3] Сковородинську тематику в творчості Д. Чижевського розглядали українські філософи В. Горський, [2, с. XXX-XXXVIII] та І. Валявко. [1, с I-XXX]

Перебуваючи у Чехословаччині Д. Чижевський написав фундаментальну працю з історії української філософії де окремий розділ він приділив

слобожанському просвітителю. Через три роки вчений видав окрему монографію про нього. Вона складається з семи розділів в яких досить ґрунтовно проаналізовані наукові концепції українського Сократа. Найбільшу нашу увагу привертають розділи «Антропологія», «Етика», «Містика». Перша названа нами частина складається з шести параграфів: «Внутрішня людина», «Серце», «Кількість символів», «Бездня», «Мікрокосмос» «Пізнання». Особливу увагу наш філософ приділяв серцю, саме в ньому формуються основні прагнення людини. У Святому писемі мовиться «Понад усе оберігай своє серце, бо з нього б'ють джерела життя» (Притчі 4, 23) Безперечно свою «філософію серця» він взяв з «Біблії», бо Григорій Савич був наскрізь біблійний і Книгу книг він постійно носив у своїй торбі протягом всього життя. Оповідують, що він читав її в оригіналі, тобто єврейською мовою і вона завжди була при ньому.

Людина на думку багатьох дослідників творчості філософа перебувала завжди у центрі його уваги його метафізичні теорії , що «є в значній мірі шляхами щодо вирішення проблем її ведуть», - наголошував Д. Чижевський.[3] Він повторював слова Г. Сковороди, що людська істота як і правда і все в світі-- є подвійною складається з «зовнішності» тіла та з поверхні душі та з захованої в тілі під душею «правдивою», «внутрішньою», «дійсною» людини, здебільшого «істиний человек».[3, с 271] Тему «внутрішньої» людини Г. Сковорода почав розробляти, читаючи лекції в Харківському колегіумі. Серце для Г. Сковороди є корінь всього життя вища сила, стоїть за межами душі й духу. Шлях до дійсної людини веде до переображення душі в духа, а духа в серце. Д. Чижевський наголошував, що для Г. Сковороди серце наше – це дійсна людина, Серце є корінь людини.

Етичні погляди українського Сократа полягають в обоженні людини. Любов та віра, на переконання Д. Чижевського у філософії Г. Сковороди дають змогу людині вийти за межі свого тлінного тіла. Вони живлять її душу, наповнюють її енергією творчості, спонукають рухатися до справжнього щастя. Воно втілюється не тільки у духовних пошуках, не тільки у духовних

здобутках, але і в праці, яка приносить внутрішнє задоволення. («Сродна праця»). Саме вона, на думку Г. Сковороди, приносить людині задоволення і душевний спокій і є головною умовою самореалізації особистості. Отже, на думку Д. Чижевського, філософія Г. Сковороди найбільше цінувала людське життя та духовне прозріння людини, проповідувала моральні вчинки та моральність взагалі. Можемо стверджувати, що він був незвичайним філософом. Він жив згідно своїх переконань. Г. Сковорода свідомо уникав тогочасних світських благ, котрими користувалися більшість освічених людей. Його можна вважати «монахом у миру», іншими словами анахоретом. Він прохолодно ставився до офіційної Російської православної церкви, яка завжди підтримувала царизм і його політику національного гноблення.

Вважаю, що творча спадщина двох найбільших українських філософів Г. Сковороди і Д. Чижевського потребує більш ґрунтового дослідження. Філософ-емігрант заслуговує гідного ушанування як в Україні, так і на малій своїй батьківщині в місті Олександрія.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Валявко І. Інтелектуальна біографія Дмитра Чижевського: спроба наукової ретроспективи. *Дмитро Чижевський філософські твори у чотрьох томах. Під загальною редакцією Василя Лісового*. Т1. К.: Смолоскип, 2005. С. XI-XXX
2. Горський В. Дмитро Чижевський як історик філософії України. *Дмитро Чижевський філософські твори у чотрьох томах. Під загальною редакцією Василя Лісового*. Т1. К.: Смолоскип, 2005. С. XXXI-XXXVIII
3. Дмитро Чижевський філософські твори у чотирьох томах. Під загальною редакцією Василя Лісового. Т1. К.: Смолоскип, 2005. XXXVIII+402 с.

*Непорада І. М.,
асистент кафедри початкової освіти,
гуманітарних дисциплін та інформатики,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“
Полтавської обласної ради,
м. Кременчук
Сірик К. О.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія
імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради,
м. Кременчук*

ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

В умовах сьогодення особливо гостро постає питання виховання майбутнього покоління. Це питання надзвичайно важливе, зокрема, для родини і водночас, для всього суспільства. Ще з давніх часів чільне місце приділялося «проблемами педагогіки, писали наукові роботи, розробляли новітні ідеї по формуванню сформованої особистості» [1]. Одне із провідних місць, на тлі педагогічних ідей, займає Григорій Савович Сковорода – педагог, філософ, мислитель та просвітитель.

Проблема «діяльності» серця проходить через всі міркування Г. Сковороди, через всі частини його філософської системи. Зокрема, філософ вважає, що одним із головних завдань виховання є розвиток інтелектуальних здібностей людини. Для цього необхідно виховати пам'ять, оскільки «пам'ять є сердечним оком, сонцем, яке не заходить і просвічує Всесвіт». Одночасно об'єктом виховання повинно бути також «серце» людини. Якщо виховання інтелектуальних здібностей звернене до розуму, то виховання моральних якостей опосередковується «серцем». Філософ переконував, що кожна дитина з народження має свої таланти, батьки повинні лише допомагати їх розвивати, а

наразі ми бачимо, що дорослі намагаються втілити свої бажання дитинства на своїй малечі, змушуючи займатися ділом, яке не приносить задоволення [4].

Сковорода наголошував на тому, що дітей варто привчати до праці Необов'язково, щоб вона була тяжкою фізично, а такою, щоб зрозуміла з дитинства, що працювати – це бачити свій результат, ріст та досягати чогось нового, отримуючи задоволення від зробленого своїми руками або діями». Подив має бути супутником учня в навчанні, без нього немає творчості. Він осуджував батьків, які панькаються над дітьми, вважав, що з них виростуть слабкі, розбещені особи, які не матимуть сміливості брати на себе відповідальність або взагалі будь-що робити [1].

Г. Сковорода пропонував «читати і перечитувати небагатьох авторів, але найкращих», «... читати не так багато щодо кількості, як багато щодо якості»; нагадував, що в слові закладено не тільки добро, «...а й скрити знаходяться диявольскія сети, а тому с великим опасением поступать должно, дабы при самом чтении ... не вплутаться нам в сито лукавое ...» [3].

Філософ вважав, що саме побутом, історичними умовами, мовою, культурою та менталітетом визначається народність. Зважаючи на це, «кожен повинен узнати свій народ і у народі себе». Цей принцип дуже помітний у сьогоденні, коли наша згуртованість може довести те, що ми є справжньою нацією.

Сковорода розвивав ідею «спорідненого виховання», яке визначає та підвищує здібності людей. Доля суспільства залежить від вибору діяльності, захопленнь, дій та успіху кожного. Мислитель зауважив, що дітям необхідне психологічне та трудове виховання. Найважливішим аспектом формування знань він вважав практику та досвід життя «...у всіх науках і мистецтвах результатом є правильна практика». Педагог настоював на тому, щоб навчання дітей різних соціальних статусів відбувалося без ділення їх на окремі групи. Важливо обговорити незвичайні форми навчання – це природничі, навчальні курси в середовищі звичайних людей. Григорій Сковорода був одним із перших, який звернувся до проблеми особистості вчителя в українській

педагогіці. Люди висувають великі вимоги до викладачів: глибокі знання, людяність, толерантність, відданість людям та справі, й ще багато іншого. Проте насамперед наставники повинні дбати про розвиток дитячих захоплень та здібностей. Основною ідеєю є те, що так він виховував взаємоповагу, дружбу між дітьми та педагогами [5, с. 3].

Філософ казав, що істинність у простоті, він любив її знаходити у мандрівках, у спілкування зі своїми студентами та під час проведення уроків для селян. Він мовив так «все просте - правда, а все складне – неправда» [2, с. 3].

Думки Сковороди про виховання та навчання мають велике значення сьогодні. Усі видатні викладачі розробляли і зараз створюють загальні питання, поставлені ним ще у XVIII столітті. Наприклад, подолання панівного методу в навчанні, зміна набожного на світське, знаходження природних ухилів і здібностей, розвиток у вихованців мислення, пам'яті, високих моральних і духовних цінностей, волі, працьовитості, гуманності й любові до народу та його єдності. Теперішнім педагогам варто звертати увагу та негайно реагувати на виклики нового часу та сьогоднішніх проблем. Наразі ідеї Сковороди не втрачають цінності, вони навпаки набувають актуальності, стають цікавішими та більш розгорнутими для наступних поколінь [5, с. 4].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібліотека української літератури «Педагогічні погляди Г. Сковороди». URL: <https://www.ukrlib.com.ua/tvory/printit.php?tid=8973> (дата звернення 01.11.2022).

2. Григорій Савич Сковорода : до 290-річчя від дня народження : рекомендаційний список / уклад. О. А. Крамаренко ; відп. за вип. Т. В. Слабко. Суми : Сумський державний університет. Бібліотека. Інформаційно-бібліографічний відділ. 32 с.

3. Друганова О., Білик В. Г. Сковорода про роль розумового виховання у формування особистості. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6729/1/%d0%94%d1%80%d1%83>

[%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b0%20%d0%9e.%20%d0%9c..pdf](#) (дата звернення 23.10.2022)

4. Кремень В. Г. В Філософія Григорія Сковороди в контексті
людиноцентризму. URL:

<https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/288> (дата звернення
28.10.2022).

5. Хорошев О. М. До питання впливу філософії Г. С. Сковороди на його
педагогічні погляди. URL:

<http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/5937/1/%D0%A5%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%B2%20%D0%9E.%D0%9C.%20%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8.pdf> (дата звернення 18.11.2022)

Савченко О. А.,
*викладач циклової комісії соціально-гуманітарних,
філологічних дисциплін та фізичної підготовки,
викладач української мови та літератури,
спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії,
викладач-методист,
Кременчуцький льотний коледж
Харківського національного університету
внутрішніх справ,
м. Кременчук*

Коверсун Н. А.,
*викладач циклової комісії соціально-гуманітарних,
філологічних дисциплін та фізичної підготовки,
викладач української мови та літератури
спеціаліст другої кваліфікаційної категорії,
Кременчуцький льотний коледж
Харківського національного університету
внутрішніх справ,
м. Кременчук*

Тарасенко О. В.
*викладач іноземної мови,
спеціаліст першої кваліфікаційної категорії,
Олександрійський педагогічний фаховий коледж
імені В. О. Сухомлинського,
м. Олександрія*

ЖИТТЄВЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Духовний образ людини, генія, не можна уявити без портрета. Зважаючи на замальовки справжнього митця або ж обрис якогось умільця – все одно вони залишають для нащадків риси своїх сучасників. Усі портрети Григорія Сковороди, які були створені різними митцями у різні періоди становлення української державності, акцентують увагу на рисі, яка кидається в очі. Це погляд мислителя, філософа, мудреця, який закарбував усю глибину людського розуму, зберігши для нащадків генетичний код українця. Найдавніше зображення Григорія Савича Сковороди було зроблено «тутешнім маляром Лук'яновим». На портреті присутня маска з наданими їй для подібності певними сквородинськими рисами: керея, підперезана поясом у синьо-жовті

басамани, за нього заткнута сопілка; у правій руці – рукописна книжка «Алфавіт миру». Таке найдавніше зображення зберігалося у Сквородинівці Золочівського району Харківської області. На жаль, російські окупанти знищили Національний літературно-меморіальний музей Г. С. Сквороди.

Визначні постаті – від землі, з народного кореня. Це – геніальні особистості, що залишили у спадок нащадкам мудрість народну. Такі непересічні постаті знаменують собою історію краю й нації. Без мандрівного філософа, байкаря, поета й перекладача Григорія Савича Сквороди нема ні славетних Чорнух, ні Сквородинівки, ні всієї України, нашого народу й держави. Скворода – це наша знакова величина, не тільки рідне полтавське село виплекало генія, а й він визначив долю своєї батьківщини [1, с. 12].

Все, що маємо найкращого в собі, це від батьків. Батько Григорія Сквороди пишався сином: він найкраще співав у хорі, знав безліч історичних дум, мав хист до навчання, цікавився козацькою старовиною, багато читав. Людина має дві найбільші в житті радості: замолоду піти у світ з отчого дому й на схилі літ повернутися на рідний поріг. У віці двадцяти років Гриць зробив перший самостійний крок – полишив затишну батькову хату, розчинив ворота в широкий світ. Коли допитливий юнак вирушив до Києва та побачив Могилянську академію, зразу відчув, що не повернеться до батькової хати ділити з рідним братом ту солону смужку землі, що тяглася попід гору. Він упевнено ступив навперейми долі.

Студенти Могилянки наполегливо вивчали мови, філософію, історію, географію, математику, геометрію, механіку, громадську військову архітектуру, астрономію, нотний спів, інструментальну музику тощо. За рівнем викладання й навчання кївська Академія не поступалася відомим європейським університетам. Григорій Скворода був першим серед учнів Академії, а ще мав красивий голос – альт. Через кілька років навчання Сквороду відправляють з Академії в Санкт-Петербург до придворної капели цариці Єлизавети. Імператорська столиця – сувора й невблаганна доля багатьох талановитих українців. Григорія Сквороду на два роки забрали з філософського класу до

царського хору. Але не зважаючи на перешкоди, він досяг свого: змінив петербурзьке вбрання на студентський одяг – керею із відкидними рукавами. Знову Академія, знову багатоголоса бурса. Згодом Григорій Сковорода виробив чіткий погляд на життя – сприймати світ «чистим розумом». Він розрізняв, що таке «дивитися» і «прозрівати» [3, с. 18].

Часто постає питання, як могла з'явитися така яскрава особистість, постать європейської освіченості, як Григорій Сковорода у духовно збідненому середовищі. Із світу передових і сучасних філософських ідей, які формувалися та зреалізовувалися у студенті філософського класу Григорія Сковороди, який був відкритий і підготовлений до сприйняття філософських ідей сучасних європейських учених Спінози, Еразма Роттердамського, Мальбранша та інших.

Студент Григорій Сковорода все частіше замислюється над тим, як йому продовжити освіту за кордоном, в європейських університетах. Він шукає слушну нагоду – й така можливість з'явилася. Він у складі комісії їде в угорське місто Токай закуповувати вина для царського двору в Петербурзі. Їдучи до Угорщини комісія зупинилася на Печерську де Григорій Сковорода дивився з гори на Поділ, де золотилися бані Братського монастиря і хрест Благовіщенської церкви над корпусом рідної Академії. Він мав можливість стати перед філософською кафедрою та почув голоси, які наголошували на його призначенні – передавати свої знання та мудрість тим, хто цього потребує. Він, обтяжений знаннями, як бджола нектаром, готовий брати активну участь у заходах щодо навчання та виховання українців [2, с. 15].

Уже три століття безмежними просторами України – по селах і містах, тінистих гаях і жайворонкових полях, по колегіумах і монастирях, по університетах і академіях – мандрує, опираючись на посох із верхівкою у вигляді різьбленого крота, людина із привітним до всіх усміхом на вустах із саквами через плече, в якій містилися лише Біблія і флейта. Людину в білому домотканому одязі, під крилатим брелом скрізь радо зустрічають і садять на покуті. Всі пізнають мандрівного мудреця Сковороду. Він був всюди бажаним

гостем, його запрошували відомі слобожанські родини – Квіток, Каразіних, Захаржевських, Ковалинських, Земворських тощо [3, с. 150].

Отже, щастя у спорідненості, у слідуванні своїй природі – ось основна думка Сковороди. Кожен вільний творчо визначати себе в житті шукати своєї справи. Тільки в покликанні в натхненному й уважному виконанні велінь свого духу людина може й мусить знайти своє щастя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Глива Є. Онтологічний образ людини у творчості Григорія Сковороди.- К: КММ, 2006.- 256 с.
2. Максименко С., Губко О. Овіяний громовицями епохи.- К.: КММ, 2006.- С. 11-17.
3. Стадниченко В., Шудря М. Григорій Сковорода на портреті і в житті / В. Стадниченко, М. Шудря. - К.: “Спалах”, 2004. - 180 с.

НАШІ АВТОРИ

Акопян А. В., викладач філологічних дисциплін, педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти „Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія“ Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Барда С. І., доцент кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Біла Н. В., викладач методики трудового навчання з практикумом та художньої праці, викладач педагогічних дисциплін Комунального закладу „Нікопольський фаховий педагогічний коледж“ Дніпропетровської обласної ради (м. Нікополь)

Болотіна М. П., викладач математичних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Влох О. Г., вчитель наукового ліцею „Політ” при Обласному коледжі „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка” Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Гребенюк К. В., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Деньга Н. М., заступник директора з навчально-методичної роботи, доцент кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Дорогобід М. В., здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Дубина Я. Ф., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Івашина О. В., викладач математичних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Івко О. С., викладач, кандидат філологічних наук Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради, (м. Кременчук)

Карапузова Н. Д., кандидат педагогічних наук, професор кафедри початкової освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава)

Коваленко В. Т., викладач музичного мистецтва Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Коваль Н. М., викладач природничих дисциплін педагогічного фахового коледжу комунального закладу вищої освіти „Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія“ Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Коверсун Н. А., викладач циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних дисциплін та фізичної підготовки, викладач української мови та літератури, спеціаліст другої кваліфікаційної категорії Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук)

Кондратенко Т. В., завідувач гуманітарно-технологічного відділення Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Коробко Ю. В., асистент кафедри педагогіки, психології та дошкільної освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Крот В. О., кандидат історичних наук, доцент кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Лапіна А. О., викладач філологічних дисциплін, педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти „Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія“ Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Москалик Г. Ф., доктор філософських наук, академік Української академії наук, директор департаменту освіти виконкому Кременчуцької міської ради, професор кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Московець Л. П., викладач кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Непорада І. М., асистент кафедри початкової освіти, гуманітарних дисциплін та інформатики Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Ніколенко А. О., здобувач освіти освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Олійник А. П., викладач природничих дисциплін педагогічного фахового коледжу комунального закладу вищої освіти „Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія,, Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Олійник І. О., викладач психолого-педагогічних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Омельченко Ю. В., викладач-методист циклової комісії іноземної філології Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Павлова Т. В., завідувач навчально-виробничої практики, викладач вищої кваліфікаційної категорії, вчитель-методист Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Пісковенко А. О., викладач педагогіки психолого-педагогічних дисциплін початкової освіти Дніпровського фахового педагогічного коледжу комунального закладу вищої освіти „Дніпровська академія неперервної освіти“ Дніпропетровської обласної ради (м. Дніпро)

Радченко О. В., викладач психолого-педагогічних дисциплін Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Савченко О. А., викладач циклової комісії соціально-гуманітарних, філологічних дисциплін та фізичної підготовки, викладач української мови та літератури, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Кременчук)

Самодрин А. П., доктор педагогічних наук, проректор з науки, професор кафедри педагогіки та психології Міжнародного гуманітарно-педагогічного інституту „Бейт-Хана“ (м. Дніпро), завідувач Науково-дослідної лабораторії з вивчення і розроблення гуманітарних ідей академіка В. І. Вернадського (м. Київ – м. Кременчук)

Сандуляк Д. Д., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Сергієнко Д. І., здобувач вищої освіти освітнього ступеня „Бакалавр“ спеціальності 013 Початкова освіта Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Симоненко І. А., викладач філологічних дисциплін, педагогічного фахового коледжу Комунального закладу вищої освіти „Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія“ Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя)

Сірик К. О., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Смірнова К. Р., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Солодовникова Л. Г., викладач мистецьких дисциплін та трудового навчання Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Старчик В. О., здобувач освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Тарасенко О. В., викладач іноземної мови, спеціаліст першої кваліфікаційної категорії Олександрійського педагогічного фахового коледжу імені В. О. Сухомлинського (м. Олександрія)

Тройніна С. О., викладач методики технологічної освітньої галузі з практикумом Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Усатенко В. М., кандидат педагогічних наук, завідувач відділення І (бакалаврського) рівня вищої освіти Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Харахайчук А. Є., асистент кафедри фізичного виховання та здоров'я людини Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

Щербина В. В., здобувач освіти спеціальності 013 Початкова освіти Дніпровського фахового педагогічного коледжу комунального закладу вищої освіти „Дніпровська академія неперервної освіти“ Дніпропетровської обласної ради (м. Дніпро)

Яценко Т. В., кандидат психологічних наук, доцент кафедри ПП та ДО Обласного коледжу „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради (м. Кременчук)

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ПОЧАТКОВА ОСВІТА:
СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ**

**МАТЕРІАЛИ ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

9 грудня 2022 року

Кременчук

Редактор випуску Барда С. І.

Редакція не завжди поділяє думки авторів, за зміст, достовірність інформації та точність цитувань відповідальності не несе.

При передруці статей посилання на матеріали є обов'язковим.